

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU27

Våldsbrott och brottsoffer

Sammanfattning

Utskottet föreslår tio tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om våldsbrott och brottsoffer. Tillkännagivandena rör i korthet följande frågor (eventuella reservationer anges):

- Det brottsutredande arbetet kring våld i nära relationer behöver effektiviseras (s. 26).
- Kunskaper om våld i nära relationer (s. 26 f.).
- Det bör tillsättas en utredning om kartläggning av dödligt våld i nära relationer (s. 27).
- Kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott (s. 43 f.). (S, V, MP)
- Ökad användning av elektronisk övervakning av kontaktförbud (s. 55 f.).
- Översyn av stödet till brottsoffer och inrättande av en koordinerande funktion (s. 63). (S, C, V, MP)
- Polisens återkoppling till brottsoffer (s. 64). (S, C, V, MP)
- Barnahus (s. 72). (S, L, MP)
- Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer (s. 79 f.). (S, V, MP), (C) och (L)
- Uppdrag att kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism (s. 84). (S, V, MP)

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete.

I betänkandet finns totalt 39 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och sex särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 170 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	12
Utskottets överväganden.....	13
Våldsbrott m.m.....	13
Hedersrelaterat våld och förtryck m.m.....	28
Människohandel m.m.....	44
Kontaktförbud.....	50
Brottsoffer.....	57
Unga brottsoffer.....	64
Skadestånd.....	73
Statistik.....	80
Motioner som bereds förenklat.....	84
Reservationer.....	85
1. Äldres utsatthet för våld i nära relationer, punkt 4 (M, C, KD, L).....	85
2. Haverikommission, punkt 6 (SD).....	85
3. Brott mot äldre, punkt 7 (M, C, KD).....	86
4. Målsägandestatus vid sexköpsbrott, punkt 8 (V).....	86
5. Pornografi och organiserad brottslighet, punkt 9 (M, C, V, KD).....	87
6. Sugardejting, punkt 10 (C, V, KD, L).....	88
7. Skärpta straff för brott med hedersmotiv, punkt 11 (M, SD, KD).....	89
8. Särskild brottsrubricering för hedersrelaterade brott, punkt 12 (M, SD, KD).....	89
9. Förhör med unga, punkt 13 (M, SD, KD).....	90
10. Barnrättsperspektiv i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 14 (M, C, KD).....	91
11. Internationellt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 15 (M, KD, L).....	92
12. Tvångsäktenskapsenhet, punkt 16 (M, KD, L).....	93
13. Kriminalisering av underlåtenhet att ingripa vid eller anmäla hedersrelaterade brott, punkt 18 (SD).....	93
14. Kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott, punkt 19 (S, V, MP).....	94
15. Månggifte, punkt 20 (SD).....	94
16. Gränspolisens samarbete med regionkoordinatorerna, punkt 21 (V).....	95
17. Polisens arbete mot prostitution och människohandel, punkt 22 (M, C, V, KD).....	95
18. Sambandsperson vid Europol, punkt 23 (C, V, KD).....	96
19. Skärpta straff för att motverka människohandel, punkt 24 (SD, KD).....	97
20. Förenkla utfärdandet av kontaktförbud, punkt 25 (SD).....	98
21. Skärpt straff för överträdelse av kontaktförbud, punkt 26 (M, SD, KD).....	98
22. Utvärdering av kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden, punkt 27 (M, L).....	99
23. Automatiskt kontaktförbud vid brott i nära relation, punkt 28 (C, L).....	100
24. Kontaktförbud med elektronisk övervakning efter avtjänat straff, punkt 30 (M, SD, KD).....	100
25. Översyn av stödet till brottsoffer och en koordinerande funktion, punkt 32 (S, C, V, MP).....	101

26. Brottsofferstöd över hela landet, punkt 33 (C, KD, L)	101
27. Polisens återkoppling till brottsoffer, punkt 34 (S, C, V, MP).....	102
28. Polisens brottsofferstödande arbete, punkt 35 (L)	102
29. Höjd avgift till Brottsofferfonden, punkt 36 (M, SD, KD)	103
30. Registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, punkt 37 (M, SD, KD).....	104
31. Barnahus, punkt 38 (S, L, MP).....	105
32. Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer, punkt 40 (S, V, MP).....	105
33. Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer, punkt 40 (C)	106
34. Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer, punkt 40 (L).....	107
35. Brottsoffermyndighetens indrivning av fordringar, punkt 41 (L)	108
36. Skadeståndsnivåer, punkt 43 (M, KD).....	108
37. Skadeståndsnivåer, punkt 43 (SD).....	109
38. Kartläggning av sexualbrotten, punkt 44 (M, SD, KD)	110
39. Uppdrag att kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism, punkt 45 (S, V, MP)	110
Särskilda yttranden	112
1. Skärpta straff för brott med hedersmotiv, punkt 11 (C, L)	112
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 47 (M).....	112
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 47 (SD)	112
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 47 (C).....	112
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 47 (KD).....	113
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 47 (L)	113
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	114
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	114
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	130

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Våldsbrott m.m.

1. Det brottsutredande arbetet kring våld i nära relationer

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om det brottsutredande arbetet kring våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 1–4.

2. Kunskaper om våld i nära relationer

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om kunskaper om våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 6.

3. Översyn av åtgärder för att förhindra mäns våld mot kvinnor

Riksdagen avslår motion
2020/21:3703 av Pål Jonson (M).

4. Äldres utsatthet för våld i nära relationer

Riksdagen avslår motion
2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 17.

Reservation 1 (M, C, KD, L)

5. Kartläggning av dödligt våld i nära relationer

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om kartläggning av dödligt våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 8.

6. Haverikommission

Riksdagen avslår motion
2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 2 (SD)

7. Brott mot äldre

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:2842 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol
(båda M) och
2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10.

Reservation 3 (M, C, KD)

8. Målsägandestatus vid sexköpsbrott

Riksdagen avslår motion

2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 4 (V)

9. Pornografi och organiserad brottslighet

Riksdagen avslår motion

2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 7.

Reservation 5 (M, C, V, KD)

10. Sugardejting

Riksdagen avslår motion

2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 9.

Reservation 6 (C, V, KD, L)

Hedersrelaterat våld och förtryck m.m.

11. Skärpta straff för brott med hedersmotiv

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 26,

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 31,

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 10 och

2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkande 5.

Reservation 7 (M, SD, KD)

12. Särskild brottsrubricering för hedersrelaterade brott

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:641 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 37,

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 25,

2020/21:2362 av Lawen Redar (S),

2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 7,

2020/21:3311 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11,

2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 20 och

2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkande 6.

Reservation 8 (M, SD, KD)

13. Förhör med unga

Riksdagen avslår motion

2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 12 och 13.

Reservation 9 (M, SD, KD)

14. Barnrättsperspektiv i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen avslår motion

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 12.

Reservation 10 (M, C, KD)

15. Internationellt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen avslår motion

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 15.

Reservation 11 (M, KD, L)

16. Tvångsäktenskapsenhet

Riksdagen avslår motion

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13.

Reservation 12 (M, KD, L)

17. Balkongflickor

Riksdagen avslår motion

2020/21:451 av Aminéh Kakabaveh (-) yrkandena 17 och 18.

18. Kriminalisering av underlåtenhet att ingripa vid eller anmäla hedersrelaterade brott

Riksdagen avslår motion

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 27.

Reservation 13 (SD)

19. Kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott, och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 19.

Reservation 14 (S, V, MP)

20. Månggifte

Riksdagen avslår motion

2020/21:1611 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 29.

Reservation 15 (SD)

Människohandel

21. Gränspolisens samarbete med regionkoordinatorerna

Riksdagen avslår motion

2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 16 (V)

22. Polisens arbete mot prostitution och människohandel

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 och

2020/21:3307 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 21.

Reservation 17 (M, C, V, KD)

23. Sambandsperson vid Europol

Riksdagen avslår motion

2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 6.

Reservation 18 (C, V, KD)

24. Skärpta straff för att motverka människohandel

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:641 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 27,

2020/21:3308 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6 och

2020/21:3311 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 19.

Reservation 19 (SD, KD)

Kontaktförbud

25. Förenkla utfärdandet av kontaktförbud

Riksdagen avslår motion

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 20 (SD)

26. Skärpt straff för överträdelse av kontaktförbud

Riksdagen avslår motion

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

Reservation 21 (M, SD, KD)

27. Utvärdering av kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden

Riksdagen avslår motion

2020/21:3427 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 22 (M, L)

28. Automatiskt kontaktförbud vid brott i nära relation

Riksdagen avslår motion

2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 11.

Reservation 23 (C, L)

29. Ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 10,

2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4 och

2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19.

30. Kontaktförbud med elektronisk övervakning efter avtjänat straff

Riksdagen avslår motion

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 24 (M, SD, KD)

Brottsoffer

31. Kommunalt ansvar för stöd till brottsoffer

Riksdagen avslår motion

2020/21:456 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 3.

32. Översyn av stödet till brottsoffer och en koordinerande funktion

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av stödet till brottsoffer och inrättande av en koordinerande funktion, och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 6 och

2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 41.

Reservation 25 (S, C, V, MP)

33. Brottsofferstöd över hela landet

Riksdagen avslår motion

2020/21:2957 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 32.

Reservation 26 (C, KD, L)

34. Polisens återkoppling till brottsoffer

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om polisens återkoppling till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5,

2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 43 och

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

Reservation 27 (S, C, V, MP)

35. Polisens brottsofferstödjande arbete

Riksdagen avslår motion

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 60 och 61.

Reservation 28 (L)

36. Höjd avgift till Brottsofferfonden

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:869 av Sanne Lennström (S),

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 och

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 29 (M, SD, KD)

Unga brottsoffer

37. Registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:286 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1–4 och

2020/21:364 av Solveig Zander (C).

Reservation 30 (M, SD, KD)

38. Barnahus

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om barnahus och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3139 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 28,

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 7 och

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 18.

Reservation 31 (S, L, MP)

39. Stöd till unga brottsoffer

Riksdagen avslår motion

2020/21:2720 av Johanna Öfverbeck m.fl. (MP) yrkande 15.

Skadestånd

40. Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om effektivare hantering av ersättning till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:930 av Roland Utbult (KD),

2020/21:3096 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,

2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 40,

2020/21:3381 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4 och

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 och

bifaller delvis motionerna

2020/21:36 av Mikael Larsson (C),

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 12,

2020/21:2957 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33,

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 62 och

2020/21:3684 av Hans Rothenberg (M).

Reservation 32 (S, V, MP)

Reservation 33 (C)

Reservation 34 (L)

41. Brottsoffermyndighetens indrivning av fordringar

Riksdagen avslår motion

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 63.

Reservation 35 (L)

42. Brottskadeersättning och barn

Riksdagen avslår motion

2020/21:2720 av Johanna Öfverbeck m.fl. (MP) yrkande 16.

43. Skadeståndsnivåer

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 11,

2020/21:3296 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4,

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.

Reservation 36 (M, KD)

Reservation 37 (SD)

Statistik

44. Kartläggning av sexualbrotten

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1109 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M) yrkande 1 och

2020/21:3296 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 38 (M, SD, KD)

45. Uppdrag att kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism, och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2676 av Amineh Kakabaveh m.fl. (-, S, KD, C, L, M, MP) yrkande 3.

Reservation 39 (S, V, MP)

46. Nedläggning av Brottsförebyggande rådet

Riksdagen avslår motion

2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 9.

*Förenklad beredning***47. Motioner som bereds förenklad**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 20 maj 2021

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Adam Martinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Bo Broman (SD), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 174 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2020/21. Yrkandena rör våldsbrott och brottsoffer, och de tar upp frågor om bl.a. våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, människohandel och skadestånd. Yrkandena återfinns i bilaga 1. Av dessa motionsyrkanden behandlas 80 i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Våldsbrott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om

- det brottsutredande arbetet kring våld i nära relationer
- kunskaper om våld i nära relationer
- kartläggning av dödligt våld i nära relationer.

Detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om våld i nära relationer, om brott mot äldre och om pornografi och prostitution.

Jämför reservation 1 (M, C, KD, L), 2 (SD), 3 (M, C, KD), 4 (V), 5 (M, C, V, KD) och 6 (C, V, KD, L).

Motionerna

Våld i nära relationer

I kommittémotion 2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att åtgärda de brister som framkommer i Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens interngranskning av det brottsutredande arbetet kring våld i nära relationer.

I samma motion yrkande 2 framhåller motionärerna att uppklarandeprocenten när det gäller brott i nära relationer måste öka och i yrkande 3 att nollvisionen för våld och förtryck i nära relationer, samt för sexualiserat våld, ska gälla i hela landet. I yrkande 4 framhåller motionärerna att specialistkompetens på brottsutredning av våld i nära relation och sexualbrott ska finnas i hela landet. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att de som i sin yrkesroll ofta kommer i kontakt med offer för våld i nära relationer ska ha relevanta kunskaper om våld i nära relationer.

I samma motion yrkande 8 begär motionärerna att det ska tillsättas en utredning för att kartlägga varför våldsdödade i nära relationer har fallit igenom samhällets skyddsnät trots kontakter med vård och myndigheter före våldsdådet.

I kommittémotion 2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 2 begär motionärerna att det ska tillsättas en haverikommission varje gång en kvinna dödas av en nuvarande eller före detta partner. Syftet är att noggrant undersöka och kartlägga orsaker och händelseförlopp som lett fram till dödsfallet samt att identifiera eventuella brister inom exempelvis myndighetsutövningen.

I kommittémotion 2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 17 begär motionärerna ett tillkännagivande om äldre som utsätts för våld i nära relation.

Motionärerna anför att forskning visar att även äldre kvinnor är särskilt utsatta för våld i nära relation och att medvetenheten om denna situation generellt sett måste öka i samhället. Detta gäller särskilt hos de brottsutredande myndigheterna och hos myndigheter och huvudmän som har mycket kontakt med äldre.

I motion 2020/21:3703 av Pål Jonson (M) vill motionären att det ska göras en översyn av åtgärder för att förhindra mäns våld mot kvinnor.

Brott mot äldre

I kommittémotion 2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om brott mot äldre. Motionärerna vill bl.a. att straffen för brott som är riktade mot äldre ska skärpas och att riktade stödsatser och brottsofferstöd för äldre ska finnas i alla delar av landet.

Även i motion 2020/21:2842 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M) begär motionärerna att möjligheten att skärpa straffen för brott som är riktade mot äldre och särskilt utsatta personer ska ses över.

Pornografi och prostitution

I partimotion 2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 anför motionärerna att de anser att den nuvarande lagstiftningen är otydlig i fråga om huruvida den som utnyttjas i prostitution kan anses vara målsägande i ett mål om köp av sexuell tjänst eftersom den frågan får bedömas från fall till fall. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att ge personer som säljer sexuella tjänster målsägandestatus under förundersökningar och rättegångar mot sexköpare. Detta skulle enligt motionärerna bl.a. förbättra möjligheten att få målsägandebiträde.

I samma motion yrkande 7 begär motionärerna att regeringen ska ta initiativ till att kartlägga den svenska sexhandels och porrindustrins kopplingar till organiserad brottslighet samt ta fram åtgärder som minskar porrindustrin och stöttar de människor som utnyttjas i den. Enligt motionärerna saknas det en kvalitativ, djupgående och rikstäckande undersökning av sambanden mellan det ekonomiska värdet av prostitutions- och pornografiverksamheterna, det ekonomiska flödet inom eller från Sverige, och aktörernas eventuella kopplingar till organiserad brottslighet nationellt eller internationellt.

I yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att särskilt söka efter unga människor som riskerar att utnyttjas i prostitution via dejtingsidor på nätet eller dejtingappar genom s.k. sugardejting i syfte att förmedla en direkt kontakt till socialtjänsten för att de utsatta ska få hjälp och stöd att lämna prostitutionen.

Bakgrund

Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10)

I skrivelsen *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid* (skr. 2016/17:10) redogör regeringen översiktligt för den jämställdhetspolitiska utvecklingen de senaste tio åren. Erfarenheter och effekter av den särskilda jämställdhetsutredningen 2007–2014 redovisas.

I skrivelsen presenterar regeringen också inriktningen och en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken. Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken ska även i fortsättningen vara att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Bland delmålen finns målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

I skrivelsen redogör regeringen även för sin avsikt och sina skäl för att inrätta en jämställdhetsmyndighet.

Skrivelsen omfattar en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin inbegriper mål och insatsområden, en struktur för stöd och uppföljning och ett åtgärdsprogram med insatser för perioden 2017–2020.

Regeringen anser i skrivelsen att statens styrning av insatser mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, bör följa en samlad nationell strategi under perioden 2017–2026. Strategin består av politiska målsättningar, en organisation för genomförande och ett system för uppföljning. Strategin började gälla den 1 januari 2017 (s. 110).

Utvecklingen av verksamheten bör enligt skrivelsen ha fyra målsättningar för att på sikt uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Viktiga principer och prioriterade frågor som är gemensamma för samtliga målsättningar formuleras som utgångspunkter för strategin. Utgångspunkterna och målsättningarna ska genomsyra arbetet med att genomföra strategin samt ligga till grund för det uppföljningssystem med indikatorer som regeringen avser att ta fram (s. 111).

Regeringen bedömer att strategin bör bidra till att uppnå regeringens jämställdhetspolitiska delmål att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Strategins fyra politiska målsättningar är

- ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Utskottet har behandlat den ovannämnda skrivelsen i ett yttrande till arbetsmarknadsutskottet och uppgett följande (yttr. 2016/17:JuU6y).

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande. Det är den yttersta konsekvensen av den maktbalans som råder mellan kvinnor och män. Under många år har både ideell och offentlig verksamhet mot mäns våld mot kvinnor vuxit fram. Som regeringen påpekar är våldet trots detta ännu omfattande och kostsamt, framför allt för den enskilda kvinnan och flickan, men också för samhället. Förebyggande insatser är därför kostnadseffektiva såväl ur ett individuellt som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Utskottet är positivt till regeringens ambition att främja utvecklingen av effektiva åtgärder för att förhindra både att våld utövas och att våld upprepas. Detta kräver ett bredare och mer konstruktivt engagemang av män och pojkar samt en uppgörelse med normer som rättfärdigar våld och begränsningar av kvinnors och flickors handlingsutrymme och livsval. Som regeringen anför krävs det skarpare och mer träffsäkra åtgärder vad gäller skydd och brottsbekämpning. Enligt utskottet är strategins inriktning och det åtgärdsprogram som beskrivs i skrivelsen väl ägnat att bidra till att uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Skrivelsen beslutades i riksdagen den 22 februari 2017 (rskr. 2016/17:150).

Jämställdhetsmyndigheten inrättades den 1 januari 2018. En av myndighetens uppgifter är att samordna den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Av direktiven för utredningen som föregick inrättandet (dir. 2016:108) framgår bl.a. att delar av Uppsala universitets uppdrag att utveckla och sprida evidensbaserad kunskap och information om mäns våld mot kvinnor ska överföras till Jämställdhetsmyndigheten och drivas vidare som en permanent uppgift. Det gäller bl.a. utveckling och spridning av evidensbaserad kunskap och information om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt om våld i samkönade relationer med ett rikstäckande och samlat perspektiv.

Genomförande och uppföljning av den nationella strategin

Regeringen gav den 23 februari 2017 Socialstyrelsen i uppdrag att stödja genomförandet och uppföljningen av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I uppdraget ingår att förbättra kunskapen om förekomsten av våld och insatserna på området samt kompetensstöd och metodutveckling för vård- och omsorgspersonal. Socialstyrelsen ska också genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck, barnåktenskap och tvångsäktenskap. Uppdraget till Socialstyrelsen syftar bl.a. till att specifikt förbättra kunskapen om förekomsten av mäns våld mot kvinnor och våldsrelaterade insatser inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården på kommunal respektive regional nivå. Socialstyrelsen lämnade en delredovisning av uppdraget i mars 2018 (Förslag på indikatorer för uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor) och lämnade i mars 2020 en slutredovisning av uppdraget genom rapporten Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer.

Uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Den 13 februari 2020 beslutade regeringen att ge Statskontoret i uppdrag att följa upp och analysera centrala myndigheters arbete med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel (skr. 2016/17:10). Uppdraget syftade till att ge regeringen underlag för utvecklad styrning på området.

Statskontoret slutredovisade uppdraget i februari 2021 genom rapporten Mäns våld mot kvinnor – En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin (2021:3). Sammantaget bedömer Statskontoret att den nationella strategin och de regeringsuppdrag som myndigheterna fått inom området har bidragit till att myndigheterna är mer aktiva och samverkar i större utsträckning. Statskontoret bedömer dock att det finns utrymme att förbättra arbetet och samverkan ytterligare, och har bl.a. förslag på hur myndigheter kan samverka mer konkret och hur roller och ansvar kan förtydligas. Vidare anför Statskontoret bl.a. följande (s. 7).

Statskontorets analys visar att kunskapskedjan inom området mäns våld mot kvinnor behöver fungera bättre. Många myndigheter arbetar med att ta fram och sprida kunskap inom området, men Statskontoret bedömer att det råder brist på utvärderade förebyggande metoder och arbetssätt inom området. Statskontoret bedömer också att det behövs bättre insatser för att yrkesverksamma inom framför allt kommuner och regioner ska kunna använda kunskapen. Statskontoret lämnar flera förslag som rör både myndigheterna och regeringen för hur arbetet med strategin kan bli mer kunskapsbaserat och effektivt.

Statskontorets analys visar att det framför allt är regeringsuppdrag som styr hur myndigheterna bidrar till genomförandet av strategin och Statskontoret bedömer att regeringen behöver fortsätta att styra med regeringsuppdrag. Vi bedömer också att regeringen kan använda Jämställdhetsmyndigheten mer i genomförandet av strategin. Vi lämnar därför förslag om att Jämställdhetsmyndigheten kan bistå med underlag och lägesbilder som underlättar för regeringen att prioritera mellan åtgärder och formulera regeringsuppdrag som bidrar till att nå målen i strategin.

Statskontoret bedömer att länsstyrelserna har fått goda förutsättningar för att verka för att strategin ska få genomslag inom länen. Men Statskontoret bedömer att länsstyrelserna kan effektivisera sitt arbete och lämnar ett antal förslag kring det, bland annat att respektive länsstyrelse bör förbättra sin interna samordning.

Återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld

Regeringen tillsatte i mars 2017 en särskild utredare för återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (dir. 2017:26). Utredningen var en del i genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utredarens uppdrag var att analysera

effekterna av insatserna samt föreslå hur arbetet med våldsutövare kan utvecklas och stärkas. Utredaren skulle bl.a. kartlägga kunskap om verksamma metoder, analysera verksamheter som syftar till att förebygga att våld uppstår och upprepas, se över behov av stöd och vägledning för att utveckla återfallsförebyggande verksamhet samt lämna förslag på hur stödet kan utformas för att effektivisera arbetet. Utredaren skulle också främja och stärka samverkan mellan och inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården och rättsväsendets myndigheter.

Uppdraget redovisades i maj 2018 i utredningsbetänkandet Att bryta ett våldsam beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37).

Regeringen överlämnade den 29 mars 2021 propositionen Förebyggande av våld i nära relationer (prop. 2020/21:163) till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen åtgärder som syftar till att förebygga våld och andra övergrepp i nära relationer. Regeringen föreslår bl.a. ett ökat ansvar för kommunerna när det kommer till personer som utövar våld och att sekretess i relation till Polismyndigheten ska kunna brytas för att förebygga allvarliga brott i nära relationer. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2021. Propositionen bereds i socialutskottet.

Ett förstärkt skydd mot mäns våld mot kvinnor

Regeringen beslutade i juli 2019 att tillsätta en utredning som skulle se över straffansvaret för hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2019:43). I uppdraget ingick även att utreda ytterligare förstärkt straffrättsligt skydd mot mäns våld mot kvinnor. Enligt direktiven skulle utredaren bl.a. analysera om minimistrafte för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning borde höjas samt lämna förslag på en höjning av minimistrafte oavsett ställningstagande i sak. Uppdraget redovisades i oktober 2020 i utredningsbetänkandet Ett särskilt hedersbrott (SOU 2020:57).

Nytt åtgärdsprogram mot mäns våld mot kvinnor

Av statsrådets svar på interpellation 2020/21:455 av Ebba Hermansson (SD) framgår att regeringen avser att presentera ett nytt samlat åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck för perioden 2021–2023 (prot. 2020/21:85). Åtgärdsprogrammet kommer även att omfatta insatser mot könsstympning och prostitution och människohandel samt fortsatta insatser mot sexuella övergrepp utifrån de lärdomar som dragits av metoo. Åtgärdsprogrammet kommer att inkludera hbtqi-personers utsatthet för alla typer av våld som omfattas av strategin.

Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens granskningsrapport

Åklagarmyndigheten har i samarbete med Polismyndigheten genomfört en granskning inom området våld i nära relationer och sexualbrott mot vuxna. Granskningsrapporten Våldsbrott i nära relationer och sexualbrott mot vuxna

– En gemensam granskning av polisens och åklagarens handläggning publicerades i februari 2019.

Ett viktigt syfte med granskningen har varit att ge svar på om handläggningen motsvarar de krav som kan ställas, om det finns systematiska brister i arbetet och att försöka klarlägga bakgrunden till skillnader i lagföringsandelar mellan åklagarkammare. För Polismyndigheten har granskningen syftat till att ur ett lärande perspektiv identifiera och analysera eventuella brister och se om det finns behov av att vidta åtgärder. Sex polisområden och åklagarkammare har ingått i tillsynen som genomförts genom aktgranskning där ca 600 brottsmisstankar följts från inledande till avslutande åtgärder.

Projektgruppens viktigaste iakttagelser kan sammanfattas enligt följande (s. 5 f.).

- Tiden mellan brottstillfälle och anmälan är i regel kort. Polisen åker ofta direkt till brottsplatsen och åklagarinträde sker förhållandevis snabbt.
- De polisleda utredningarna om våldtäkt som ingått i granskningen har i regel utretts i tillräcklig omfattning och det har varit riktigt att inte lotta in dem till åklagare.
- Polisens inledande utredningsåtgärder håller ofta så god kvalitet att de kan ligga till grund för den fortsatta utredningen.
- En låg andel av de inledande förhören filmas och få brottsplatser dokumenteras med foto eller film. Skador/frånvaron av skador på misstänkt dokumenteras sällan.
- Tvångsmedel används i förhållandevis låg utsträckning och, i förekommande fall, under kort tid.
- En förhållandevis låg andel av sexualbrottsärendena lottas in till åklagare via jour.
- Många av de inledande direktiven från åklagaren har varit kortfattade med innebörden ”hör målsäganden på nytt med biträde”.
- Framställan om målsägandebiträde görs förhållandevis sällan och sent i utredningen.
- Få utredningar har lett fram till väckta åtal. Vid flera kammare hade de åtal som väckts i samtliga fall lett till fällande dom.
- Polis och åklagare i de polisområden och på de kamrarna med högst lagföringsandelar arbetar i högre utsträckning efter metodstödet Ett utvecklat bästa arbetssätt än övriga.

Polismyndighetens arbete mot våld i nära relationer

Av Polismyndighetens årsredovisning för 2020 (s. 80) framgår följande. Rikspolischefen fattade i juni 2019 beslut om en satsning som gällde särskilt utsatta brottsoffer. Särskilt utsatta brottsoffer är samlingsnamnet för målsägande inom brottskodsgrupperna brott i nära relation, våldtäkt och brott mot barn. Den särskilda satsningen innebar bl.a. en resursförstärkning med

350 medarbetare till verksamheter som arbetar inom området. Resursförstärkningen var genomförd i juli 2020.

Under 2020 konkretiserade Polismyndigheten genomförandet av rikspolischefens beslutade satsning för särskilt utsatta brottsoffer. Polismyndighetens brottsutredande verksamhet ska använda metodstödet Ett utvecklat bästa arbetssätt, genomföra tidig bevissäkring och resursförstärkas. I årsredovisningen anförs även följande (s. 80).

För den övergripande uppföljningen av arbetsflödet och resultatutvecklingen tog Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten under 2019 fram en gemensam uppföljningsmodell. Genom modellen blir det möjligt för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten att gemensamt följa upp inflödet av brottsanmälningar, bearbetningen av inledda förundersökningar, redovisningen av förundersökningar från Polismyndigheten till Åklagarmyndigheten samt åtalen med stöd av redovisade förundersökningar.

Med stöd av modellen följer myndigheterna upp samma brottskoder inom grupperna brott i parrelation, våldtäkt mot vuxna och brott mot barn. Genom den nya modellen blir det nu möjligt att koppla ihop resultaten från Polismyndighetens redovisade ärenden (förundersökningar innehållande brott och brottsmisstankar) med uppnådd lagföring hos Åklagarmyndigheten. Den nya uppföljningsmodellen tillämpas sedan den 1 januari 2020.

För att förstärka användandet av metodstödet genomförde Polismyndigheten under 2020 riktade kompetenshöjande insatser till nyckelfunktioner inom myndighetens brottsutredande verksamhet. Regionala utbildningsinsatser mot olika målgrupper har också gjorts med stöd av utvecklingscentrum inom Polismyndigheten. För att ytterligare göra metodstödet känt har Polismyndigheten tagit fram och publicerat en webbaserad informationsfilm. Utöver insatserna för att göra metodstödet känt genomför Polismyndigheten sedan andra tertialet 2020 tertialvisa kvalitativa uppföljningar av tillämpningen av metodstödet. Med stöd av den kvalitativa uppföljningen på polisområdesnivå blir det möjligt att rikta kompetenshöjande insatser till organisatoriska enheter (specifika grupper och nyckelfunktioner) och genom det åtgärda bristerna. Arbetet med den tidiga bevissäkringen har tagit ett stort steg framåt under året avseende videodokumentation av målsäganden som är en av de viktigaste bevissäkringsmetoderna.

I regleringsbrevet för budgetåret 2021 avseende Polismyndigheten anges att myndigheten ska redovisa hur det brottsutredande arbetet och dess resultat har utvecklats på områdena brott i parrelation, brott mot barn, våldtäkt mot vuxna samt köp av sexuella tjänster. En bedömning av i vilken mån covid-19-pandemin påverkar eller har påverkat brottsutvecklingen och polisens insatser på områdena, särskilt gällande brott i parrelation och brott mot barn, ska också göras.

Möte om mäns våld mot kvinnor

Regeringen hade den 23 april 2021 ett möte med riksdagens partier om mäns våld mot kvinnor. Utöver representanter för riksdagspartierna deltog företrädare för regeringen, myndigheter och representanter för kvinnojourernas riksorganisationer Roks och Unizon.

På mötet redogjorde Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten och Nationellt centrum för kvinnofrid för sin lägesbild och vad de ser som särskilt prioriterat på området utifrån sina respektive verksamheter. Även representanterna från Roks och Unizon gav sina perspektiv. Medverkande statsråd beskrev kortfattat aktuella insatser från regeringen i arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Företrädare från riksdagspartierna fick också redogöra för sin syn på frågorna.

Våld mot äldre och personer med funktionsnedsättning

Regeringens nationella strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor omfattar såväl våld mot äldre som våld mot personer med funktionsnedsättning. I skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10 s. 37) konstateras att äldre våldsutsatta kvinnor sällan uppmärksammas och att det är brist på såväl kunskap bland personalen som tydliga handlingsplaner för stöd i arbetet. Det kan delvis bero på stereotypa föreställningar om äldre kvinnor och män som gör det svårt att föreställa sig att någon kan slå en äldre person eller att äldre själva utövar våld. För att våld mot äldre ska kunna upptäckas så tidigt som möjligt har Socialstyrelsen tagit fram informationsmaterial och en utbildning som riktar sig till dem som arbetar inom äldreomsorgen eller på annat sätt kommer i kontakt med äldre i sitt arbete.

I ovan nämnda skrivelse anges också (s. 117) att kvinnor med funktionsnedsättning kan vara mycket beroende av andras hjälp för att klara vardagslivet och att de i större utsträckning än andra kvinnor utsätts för fysiskt våld i hemmet. Insatser för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor måste genomgående utgå från ett funktionshinderperspektiv och vara tillgängliga för alla, oavsett funktionsförmåga.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) lämnade under 2016 rapporten Våld mot äldre kvinnor – en forsknings- och kunskapsöversikt. Avsikten med rapporten är att lyfta fram den forskning som finns för att bidra till ökad kunskap inom området.

Brottsförebyggande rådet (Brå) publicerade i april 2018 rapporten Brott mot äldre – om utsatthet och otrygghet (rapport 2018:7). I förordet anføres bl.a. följande.

Samtidigt som befolkningen åldras har kunskapen om brott mot äldre personer varit begränsad i Sverige. Mot denna bakgrund har Brå initierat en nationell kartläggning på området. Studien utgår från analyser av svaren från Nationella trygghetsundersökningen (NTU), granskning av polis-anmälda brott med äldre målsägare samt intervjuer med äldre personer som blivit utsatta för brott.

Kartläggningen ger en bild av omfattningen och karaktären av äldres utsatthet för olika typer av brott, men även deras oro för brott och otrygghet. Med hjälp av uppgifter i polisanmälningar beskrivs även typiska tillvägagångssätt vid åldringsbrott och intervjuerna ger en djupare förståelse för äldres sårbarhet och åldersrelaterade riskfaktorer. Utifrån resultaten diskuteras även olika brottsförebyggande och trygghets-skapande initiativ.

Människohandel för sexuella ändamål

I Polismyndighetens rapport Människohandel för sexuella och andra ändamål – lägesrapport 20 avseende 2018 ger Polismyndigheten sin bild av hur människohandelns omfattning och utbredning i Sverige har förändrats sedan 2017. I rapporten (s. 76) föreslår myndigheten att en forskningsstudie genomförs av ägandestrukturer, verkliga huvudmän och andra aktörer inom de svenska prostitutionsverksamheterna och pornografibranschen. Enligt Polismyndigheten bör en sådan studie fokusera på former, omfattning, utveckling samt ekonomiska flöden inom de svenska prostitutionsverksamheterna och inom pornografibranschen samt på deras eventuella kopplingar till och samarbete med individer och organiserade brottnätverk i Sverige och andra länder. Studien bör ha ett könsmakts- och barnrättsperspektiv, och bör genomföras i nära samråd med experter inom området, Polismyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten och andra berörda myndigheter och specialiserade frivilligorganisationer.

Köp av sexuell tjänst

Den som i annat fall än vad som anges i 6 kap. 1–10 brottsbalken skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst ett år (6 kap. 11 § brottsbalken). Straffbestämmelsen innebär ett förbud mot köp av sexuella tjänster. Syftet med att kriminalisera köp av sexuella tjänster var att markera samhällets inställning i fråga mot gärningen och att bekämpa prostitution och dess skadeverkningar både för enskilda och för samhället på ett effektivt sätt (prop. 1997/98:55 s. 104–105, bet. 1997/98:JuU13, riksdagsprotokoll med beslut den 29 maj 1998). Vad som var kriminaliseringens skyddsintresse, dvs. om skyddsobjektet var en enskild kvinnas hälsa och integritet eller om det var allmän ordning som skulle skyddas, klargjordes inte (se SOU 2016:42 s. 51).

I regeringens proposition 2010/11:77 Skärpt straff för köp av sexuell tjänst gjorde regeringen bedömningen att det inte fanns behov av att ändra reglerna om målsägande eller vittnen i rättegångsbalken. Regeringen konstaterade att frågan om den som utför en sexuell tjänst bör anses vara målsägande eller vittne i ett mål om brott mot förbudet mot köp av sexuell tjänst behandlades i utredningsbetänkandet Förbud mot köp av sexuell tjänst – En utvärdering 1999–2008 (SOU 2010:49) som en del av utvärderingen av förbudet mot köp av sexuell tjänst. Utredningen lämnade inte något förslag till lagändring i denna del. Vidare anförde regeringen bl.a. följande (s. 14 f.).

Placeringen av ett brott i ett visst kapitel i brottsbalken avgör inte frågan om en person har ställning som målsägande eller inte. Som konstaterats i föregående avsnitt kan köp av sexuell tjänst utgöra såväl ett brott mot person som ett brott mot allmän ordning. Därmed kan, såsom också utredningen funnit, den som utfört en sexuell tjänst vara att anse som målsägande i ett mål om brott mot förbudet mot köp av sexuell tjänst. Avgörande för om så är fallet är enligt 20 kap. 8 § fjärde stycket rättegångsbalken om brottet begåtts mot den personen eller om hon eller han blivit förnärad eller lidit skada av brottet. Som några remissinstanser pekat på kan en prövning utifrån dessa förutsättningar vara besvärlig. Problematiken är emellertid inte unik för brott mot förbudet mot köp av sexuell tjänst utan uppkommer även vid andra brottstyper, t.ex. koppleri. Eftersom definitionen av målsägandebegreppet i 20 kap. 8 § fjärde stycket rättegångsbalken gäller för alla brottstyper skulle en ändring av begreppet vid köp av sexuell tjänst kräva en allmän översyn av denna bestämmelse. Någon sådan översyn är dock inte påkallad och inte heller möjlig inom ramen för detta lagstiftningsärende. Regeringen delar därmed utredningens bedömning att frågan om en person som utfört en sexuell tjänst har ställning som målsägande eller vittne vid köp av sexuell tjänst måste prövas och avgöras i varje enskilt fall. Regeringen finner därför inte skäl att göra några ändringar när det gäller frågor om målsägande och vittnen.

I utredningsbetänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. (SOU 2016:42) anfördes följande i frågan om status som målsägande i brottmålsprocessen (s. 105 f.).

I mål om köp av sexuell tjänst har det ansetts att den som utfört en sexuell tjänst kan vara att betrakta som målsägande. Avgörande för om så är fallet är enligt 20 kap. 8 § fjärde stycket RB om brottet begåtts mot den personen eller om hon eller han blivit förnärad eller lidit skada av brottet. Frågan om en person som utfört en sexuell tjänst har ställning som målsägande eller vittne vid köp av sexuell tjänst måste alltså prövas och avgöras i varje enskilt fall.

Vad gäller frågan om målsägandebiträde är utgångspunkten att ett sådant biträde förordnas för brott enligt 6 kap. brottsbalken (jfr 1 § lagen [1988:609] om målsägandebiträde).

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2018/19 (bet. 2018/19:JuU14 s. 15 f.) avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en lex Lotta-lagstiftning för att förhindra att kvinnor dödas av en närstående och om en haverikommission som granskar ärenden där kvinnor dödas av en närstående. Utskottet hänvisade till att ändringar som syftar till att utredningsverksamheten ska bli mer effektiv och ändamålsenlig nyligen hade införts i lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall och att det därför saknades skäl för utskottet att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som efterfrågades. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182). Året efter vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning att det saknades skäl för utskottet att ställa sig bakom ett tillkännagivande om en

haverikommission och avstyrkte ett motionsyrkande om detta (bet. 2019/20:JuU29 s. 22). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

Utskottet föreslog i betänkande 2016/17:JuU1 ett tillkännagivande om brott mot äldre. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:90). Utskottet anförde därvid följande (s. 73 f.).

Det finns personer och organiserade ligor som riktar in sig på att begå brott mot utsatta äldre. Ofta handlar det om att på olika sätt lura sig till att bli insläppt i någons hem i syfte att stjäla kontanter, kontokort och värdesaker. Men även olika former av bedrägeribrott, eller att överraska eller störa personer vid uttag av kontanter är vanligt förekommande. Utskottet anser att arbetet mot denna brottslighet är mycket angeläget och att det är viktigt att polisen har god förmåga att skydda äldre från att utsättas för brott var de än bor i landet. Polismyndigheten bör därför få i uppdrag att vidta åtgärder för att säkerställa att brott mot äldre förebyggs och utreds effektivt i hela landet. Arbetet bör redovisas årligen till regeringen.

Regeringen anför följande om tillkännagivandet i skrivelse 2019/20:75 (s. 30 f.).

Regeringen har i regleringsbrevet för 2018 gett Polismyndigheten i uppdrag att redovisa och bedöma effekten av vidtagna åtgärder mot bedrägeribrott och brott mot äldre. Polismyndigheten redovisar att man under 2018 vidtagit en rad åtgärder, både reaktiva och proaktiva, för att förbättra bekämpningen av brott mot äldre personer. Utredningar av brott mot äldre är komplexa och kräver ett nationellt helhetsperspektiv. Det finns därför en särskild arbetsgrupp, Circa-gruppen, som har i uppdrag att verka nationellt mot det aktuella brottsområdet. I uppdraget ingår att identifiera seriebrott mot äldre i anmälningsflödet, identifiera misstänkta gärningsmän, initiera samordning av brott och ärenden, utreda brott, bistå med metod- och verksamhetsstöd till andra utredningsgrupper och arbeta brottsförebyggande. Under 2018 lades särskild kraft vid att identifiera seriebrott i ärendeflödet, detta för att bidra till såväl adekvat lagföring av gärningspersoner som till att kunna ge fler brottsoffer upprättelse. Lagförda brott rapporteras till Europol eftersom de som dömts ofta återkommer i samma eller liknande brottslighet i andra länder.

Circa-gruppen har även genomfört utbildningsinsatser för polisanställda över hela landet för att höja kunskapen om den här brottsligheten och om vad som är viktigt att tänka på i kontakten med brottsoffren. Det har också bedrivits ett brottsförebyggande arbete i form av bl.a. föreläsningar i samverkan med seniora intresseorganisationer.

Äldre tillhör en särskilt drabbad grupp när det gäller bedrägerier genom social manipulation, s.k. vishing. För att stävja utvecklingen, som under 2018 eskalerade allt mer, har Polismyndigheten bedrivit omfattande informationsinsatser riktade mot äldre via tv och radio samt flera andra typer av kanaler.

Brott som systematiskt begås mot äldre utförs inte sällan av internationella brottsnätverk som snabbt rör sig över stora geografiska områden. I februari 2018 presenterade regeringen ett åtgärds paket i syfte att göra Sverige till ett mindre attraktivt land för den här typen av inresta, kriminella ligor. Bland annat har Polismyndigheten fått i uppdrag att långsiktigt förstärka de polisiära insatserna mot den aktuella brottsligheten och säkerställa att brotten utreds på ett ändamålsenligt sätt, med effektiva metoder och med rätt resurser. Inom ramen för uppdraget ska också Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen analysera om

myndigheterna genom en närmare samverkan dem emellan kan försvåra för nätverken att begå brott i Sverige.

Vidtagna åtgärder redovisades och tillkännagivandet ansågs slutbehandlat i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6). Punkten är därmed slutbehandlad.

Utskottet behandlade i betänkande 2016/17:JuU20 (s. 8 f.) motionsyrkanden om att utveckla arbetet mot våld mot äldre och om att straffen för brott mot äldre ska skärpas. Utskottet såg bl.a. mot bakgrund av det arbete som redovisats inte skäl att ställa sig bakom vad som efterfrågades i en motion om att följa upp reformen av straffskärpningsgrunderna i brottsbalken eller om att se över möjligheterna att skärpa straffen för brott som är riktade mot äldre och särskilt utsatta personer. Utskottet avstyrkte de aktuella motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2016/17:104).

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2018/19 avstyrkte utskottet ett flertal motionsyrkanden som rörde brott mot äldre (bet. 2018/19:JuU14 s. 23). Utskottet konstaterade att våld mot äldre omfattas av regeringens nationella strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Vidare har Brå undersökt problemet med brott mot äldre och diskuterat brottsförebyggande och trygghetsskapande initiativ. Således pågår det arbete på området när det gäller brott mot äldre. Vidare torde äldre precis som funktionshindrade kunna omfattas av straffskärpningsbestämmelsen i 29 kap. 2 § 3 brottsbalken. Något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna ansåg utskottet därför inte vara nödvändigt. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182).

Vid fjolårets beredning av motioner från allmänna motionstiden 2019/20 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra särskilt utsatta personer (bet. 2019/20:JuU29 s. 22 f.). Utskottet anförde följande.

Det finns kriminella individer och organiserade ligor som särskilt riktar in sig på att begå brott mot äldre människor. Exempel på sådan brottslighet är gärningsmän som utgett sig för att vara från hemtjänsten i syfte att råna äldre i deras hem, falska läkare som lurat äldre med erbjudande om nya mediciner och gärningsmän utklädda till hantverkare som stulit från ensamma äldre kvinnor. Brå påpekar i en rapport att äldre personer är en särskilt sårbar grupp för vissa typer av bedrägerier. Det gäller i första hand vissa faktura- och kortbedrägerier. Gemensamt för alla brott som begås mot äldre är att kriminella individer utnyttjar människor som typiskt sett har svårare att värja sig. För att öka tryggheten hos äldre och motverka denna typ av brottslighet behövs flera insatser. Förutom att skaffa en djupare kunskap kring äldres utsatthet för brott och genom informationsinsatser stärka äldres beredskap behöver också äldre få hjälp och stöd när de har drabbats av brott. Riktade stödinsatser och brottsofferstöd för äldre bör finnas i alla delar av vårt land.

Utskottet anser att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra särskilt utsatta personer. Därför vill utskottet att regeringen ger Åklagarmyndigheten i uppdrag att följa upp den straffskärpningsreform som genomfördes 2010, som bl.a. syftade till att straffskärpningsgrunderna i brottsbalken skulle få större genomslag. Om det behövs bör

ytterligare skärpningar föreslås. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233). I skrivelse 2020/21:75 (s. 95) anför regeringen att frågan analyseras i Regeringskansliet och att punkten inte är slutbehandlad.

I samma betänkande avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att en statlig utredning skulle se över porrindustrins skadeverkningar genom att bl.a. granska pornografins koppling till prostitution och pornografiproduktion i relation till koppleri och människohandel (bet. 2019/20:JuU29 s. 23). Riksdagen följde utskottets förslag.

I samband med behandlingen av proposition 2018/19:157 Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling avstyrkte utskottet ett motionsyrkande likalydande med det som framställs i motion 2020/21:395 (V) yrkande 1 om målsägandestatus för brottet köp av sexuell tjänst (bet. 2019/20:JuU7 s. 12). Utskottet noterade att gällande rätt ger utrymme för att bedöma detta och fann därför inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:36).

Utskottets ställningstagande

Trots att våld i nära relation är ett så allvarligt samhällsproblem finns det enligt utskottet mycket som tyder på att det går att göra långt mycket mer åt detta än vad som görs i dag och att arbetet för att motverka våld i nära relation inte är tillräckligt effektivt. Som framgår ovan visade Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens interngranskning av handläggningen av brott i nära relation bl.a. på behov av tillämpning av metodstöd och enhetliga rutiner för att bättre motverka våld i nära relation. Interngranskningen visade också att trots att det rör sig om allvarlig brottslighet ledde få utredningar om brott i nära relation till åtal. Utskottet anser att alla dessa brister måste åtgärdas.

Brott i nära relation ska hanteras av de brottsutredande myndigheterna på samma sätt och med samma prioritet, resurser och noggrannhet som annan grov och allvarlig brottslighet. Enligt utskottets mening måste uppklarandeprocenten när det gäller dessa brott öka. Fler fällande domar kräver att fler ärenden drivs till åtal. Givetvis ska hanteringen och upplärningen av brott i nära relation inte heller skilja sig åt beroende på var i landet brottet äger rum. Specialistkompetens måste därför finnas i hela landet. En nollvision för våld och förtryck i nära relationer, samt för sexualiserat våld, ska gälla i hela landet.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motion 2020/21:2958 (C) yrkandena 1–4.

I motion 2020/21:2958 (C) yrkande 6 framhålls vikten av att ha relevanta kunskaper om våld i nära relationer. Utskottet delar motionärernas uppfattning om att brottsoffer måste bli bemötta på ett korrekt sätt, med tydlig information, empati och förståelse. De som i sin yrkesroll kommer i kontakt med offer för våld i nära relation måste ha kunskaper om den normaliseringsprocess som är

en del av våld i nära relation, samt om den bakomliggande problematiken som gör att den våldsutsatta ibland väljer att ta tillbaka sin anklagelse. Relationsbrottsärenden är svåra att utreda och ställer sådana krav att brotten kan klassificeras som ett särskilt kompetensområde. Regeringen bör därför säkerställa att de som ofta kommer i kontakt med offer för våld i nära relationer har relevanta kunskaper inom området. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionsyrkandet.

I motion 2020/21:3703 (M) begärs ett tillkännagivande om en översyn av åtgärder för att förhindra mäns våld mot kvinnor. Som framgår ovan pågår det ett aktivt arbete för att motverka våld i nära relationer. Utskottet utgår från att regeringen noga följer frågan och vid behov vidtar de ytterligare åtgärder som behövs. Utskottet anser därför inte att det finns skäl för riksdagen att ta något sådant initiativ som motionären begär och avstyrker motionsyrkandet.

Även frågan om våld mot äldre i nära relation är uppmärksammas och utskottet avstyrker därför motion 2020/21:2958 (C) yrkande 17.

Många våldsutsatta söker vård i nära anslutning till utövat våld. Det är också klarlagt att många av de personer som mördas av närstående har varit i kontakt med polisen, socialtjänsten eller vården före mordet. Att så många av dem som utsätts för dödligt våld i nära relation har varit i kontakt med myndigheterna före mordet ger en tydlig fingervisning om att de inte har fått den hjälp som de har behövt. Utskottet anser därför att det bör tillsättas en utredning som tittar närmare på varför dessa hjälpsökande och sedermera våldsdödade har fallit genom samhällets skyddsnät trots kontakter med myndigheter och vården. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motion 2020/21:2958 (C) yrkande 8.

Utskottet vidhåller däremot sin tidigare uppfattning när det gäller förslaget att en haverikommission ska tillsättas vid varje fall av dödligt kvinnovåld och är således inte berett att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2020/21:657 (SD) yrkande 2. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Förra året riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om det som begärs i motionerna 2020/21:2842 (M) och 2020/21:3496 (KD) yrkande 10 i fråga om brott mot äldre. Mot bakgrund av att tillkännagivandet fortfarande bereds inom Regeringskansliet finns det enligt utskottet inte skäl för riksdagen att återigen rikta ett tillkännagivande om samma fråga till regeringen. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

I frågan om målsägandestatus för brottet köp av sexuell tjänst vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att det saknas skäl att vidta någon åtgärd. Utskottet avstyrker därför motion 2020/21:395 (V) yrkande 1.

I motion 2020/21:395 (V) yrkande 7 begär motionärerna att regeringen ska ta initiativ till att kartlägga den svenska sexhandelns och porrindustrins kopplingar till organiserad brottslighet samt ta fram åtgärder som minskar porrindustrin och stöttar de människor som utnyttjas i den. Utskottet har tidigare avstyrkt ett motionsyrkande om att en statlig utredning skulle se över

porrindustrins skadeverkningar genom att bl.a. granska pornografins koppling till prostitution och pornografiproduktion i relation till koppleri och människohandel. Utskottet, som även noterar att Polismyndigheten har uppmärksammat frågan i en rapport, är inte berett att ställa sig bakom det begärda tillkännagivandet och avstyrker motionsyrkandet.

Avslutningsvis är utskottet inte heller berett att ställa sig bakom det tillkännagivande om s.k. sugardejting som begärs i motion 2020/21:395 (V) yrkande 9. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Hedersrelaterat våld och förtryck m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskap, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en särskild brottsrubricering för hedersrelaterade brott, skärpta straff, internationellt arbete och kriminalisering av månggifte.

Jämför reservation 7 (M, SD, KD), 8 (M, SD, KD), 9 (M, SD, KD), 10 (M, C, KD), 11 (M, KD, L), 12 (M, KD, L), 13 (SD), 14 (S, V, MP) och 15 (SD) samt särskilt yttrande 1 (C, L).

Motionerna

Särskild brottsrubricering för hedersrelaterade brott

I kommittémotionerna 2020/21:641 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 37, 2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 25 och 2020/21:3311 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11 vill motionärerna att det ska införas en särskild brottsrubricering för hedersbrott. Motsvarande förslag framställs i motionerna 2020/21:2362 av Lawen Redar (S) och 2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkande 6.

I partimotion 2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 20 vill motionärerna att det ska införas en särskild brottsrubricering för hedersbrott med grov fridskränkning som förebild, men där gärningsmannakretsen vidgas och där gärningar som begås av flera olika personer i samförstånd ska omfattas. I kommittémotion 2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 7 begärs att regeringen ska återkomma med en särskild brottsrubricering för hedersbrott betydligt tidigare än 2022.

Skärpta straff för brott med hedersmotiv

I kommittémotion 2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 26 begärs ett tillkännagivande om kraftiga skärpningar av de straff som utdelas

för all form av hedersrelaterad brottslighet. Även i partimotion 2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 10, kommittémotion 2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 31 och motion 2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkande 5 begärs skärpta straff för brott med hedersmotiv.

Förhör med unga

I kommittémotion 2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12 vill motionärerna att det ska finnas en möjlighet för polisen att skjuta upp eller låta bli att underrätta vårdnadshavare om att ett förhör med ett barn ägt rum om det är till men för barnet.

I samma motion yrkande 13 begärs att polisen ska kunna höra barn som är under 15 år som vittnen även utan vårdnadshavares godkännande i vissa fall.

Övriga motioner om hedersrelaterat våld och förtryck m.m.

I motion 2020/21:451 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 17 begär motionären att regeringen ska tillsätta en kommission för att utreda samtliga fall med misstänkta "balkongflickor" och undersöka varför så få fall av "balkongflickor" inte hamnat i domstol. Motionären anför bl.a. att hedersvåldet kan ta sig mycket brutala uttryck och att en mordmetod är att knuffa eller kasta ut kvinnan från en hög höjd, exempelvis en balkong. I dag när svensk lag föreskriver hårdare straff för mord med hedersmotiv finns det anledning att befara att hedersmördare i ökad utsträckning använder sig av balkongmetoden i tron att hedersmord med den metoden är svårare att bevisa än andra mord.

I samma motion yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om en bredare eller tydligare definition av hedersbrottslighet, där företeelsen balkongflickor beaktas och inkluderas i denna vidare definition av begreppet hedersbrottslighet, samt att denna definition införs i kommande lagtexter.

I kommittémotion 2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 27 begär motionärerna att det tillsätts en utredning om en ändring i brottsbalken i fråga om hedersrelaterade brott liknande den som införts för kvinnlig könsstympning, där även underlåtelse att ingripa eller anmäla till polisen i sig självt är en brottslig handling. Eftersom de som utövar hedersförtrycket i många fall är fler än de som står för fysiskt våld och kränkningar anser motionärerna att även de medskyldiga bör stå till svars för sin medverkan.

I kommittémotion 2020/21:1611 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 29 begär motionärerna att de som inte respekterar våra lagar gällande månggifte ska straffas och i den mån det är möjligt även utvisas från landet.

I kommittémotion 2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om barnrättsperspektiv i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Enligt motionärerna behövs det en mycket större medvetenhet i hela samhället om att de strukturer som upprätthåller det hedersrelaterade förtrycket drabbar människor i alla åldrar – inte bara vuxna och ungdomar utan

också yngre barn. I samma motion yrkande 15 framhåller motionärerna vikten av att utveckla det internationella rättsliga samarbetet eftersom många hedersrelaterade brott innefattar flera länder.

I kommittémotion 2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 19 begär motionärerna att underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott ska kriminaliseras.

I kommittémotion 2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13 föreslås att det inom Polismyndigheten inrättas en särskild enhet vars uppgift är att hjälpa flickor och pojkar som riskerar att giftas bort mot sin vilja. Motionärerna anför att sådana enheter finns i Storbritannien och i Norge, och kallas Forced Marriage Units.

Bakgrund

Gällande rätt

Fridskränkingsbrott

Enligt 4 kap. 4 a § första stycket brottsbalken döms den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4, 6 eller 12 kap. brottsbalken eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud mot en närstående eller tidigare närstående person för grov fridskränkning till fängelse i lägst nio månader och högst sex år. Om gärningar som anges i första stycket har begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska han i stället dömas för grov kvinnofridskränkning till samma straff. En förutsättning för att brottet ska kvalificeras som grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning är att var och en av gärningarna utgjort ett led i en upprepad kränkning av personens integritet och att gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla.

Äktenskapstvång

Enligt 4 kap. 4 c § första stycket brottsbalken döms den som genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår en person att ingå ett äktenskap som är giltigt i den stat där det ingås, i den stat enligt vars lag det ingås eller i en stat i vilken minst en av makarna är medborgare eller har hemvist för äktenskapstvång till fängelse i högst fyra år.

Av andra stycket framgår att detsamma gäller den som på sätt som anges i första stycket förmår någon att ingå en äktenskapsliknande förbindelse, om den ingås enligt regler som gäller inom en grupp och som innebär att parterna betraktas som makar och anses ha rättigheter eller skyldigheter i förhållande till varandra, och innefattar frågan om upplösning av förbindelsen.

Barnäktenskapsbrott

Sedan den 1 juli 2020 finns det en ny straffbestämmelse om barnäktenskapsbrott. Enligt 4 kap. 4 c § tredje stycket brottsbalken döms den som begår en gärning som avses i första eller andra stycket mot en person som inte har fyllt

18 år för barnäktenskapsbrott till fängelse i högst fyra år. För barnäktenskapsbrott döms också den som i annat fall förmår eller tillåter en person som inte har fyllt 18 år att ingå ett äktenskap som är giltigt på sätt som anges i första stycket eller en äktenskapsliknande förbindelse enligt vad som anges i andra stycket. Detta gäller även om den som begår en sådan gärning inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte fyllt 18 år.

Könsstympning

Enligt 1 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor får ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympa dessa eller åstadkomma andra bestående förändringar av dem (könsstympning) inte utföras, oavsett om samtycke har lämnats till ingreppet eller inte. Den som bryter mot 1 § döms till fängelse i lägst två och högst sex år (2 §). Är brottet med hänsyn till omständigheterna mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år. Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst fem och högst tio år. Könsstympning är straffbart på försöks- och förberedelsestadiet. Även stämpling till könsstympning och underlåtenhet att avslöja eller förhindra könsstympning är straffbart.

Utreseförbud

Det är sedan den 1 juli 2020 möjligt att besluta om utreseförbud som ska skydda barn från att föras utomlands i syfte att ingå barnäktenskap eller att könsstympas (31 a § lagen [1990:52] med särskilda bestämmelser om vård av unga). Ett utreseförbud utgör dels hinder mot att utfärda pass, dels skäl för att återkalla pass (7 a § och 12 § första stycket 10 passlagen [1978:302]). Det är straffbart att föra ut ett barn ur Sverige i strid med ett utreseförbud (45 § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga).

En särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv

Den 1 juli 2020 infördes en särskild straffskärpningsgrund som innebär att det vid bedömningen av straffvärdet ska ses som en försvårande omständighet om ett motiv för brottet har varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder (29 kap. 2 § 10 brottsbalken).

Förhör med barn

Under en förundersökning får enligt 23 kap. 6 § rättegångsbalken förhör hållas med var och en som kan antas lämna upplysningar av betydelse för utredningen. När den som hörs är under 15 år bör den som har vårdnaden om honom eller henne vara närvarande vid förhöret, om det kan ske utan men för utredningen (23 kap. 10 § sjätte stycket rättegångsbalken).

Enligt 7 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn ska åklagaren underrätta barnets vårdnadshavare om de utredningsåtgärder som vidtas i fråga om barnet sedan ett interimistiskt beslut om särskild företrädare har meddelats. Underrättelsen ska göras så snart det är möjligt utan men för utredningen. I 2 a § förordningen (1999:998) om särskild företrädare för barn föreskrivs att

domstolen kan vänta med att expediera beslutet om särskild företrädare för barn till dess att det kan ske utan men för utredningen. Expediering får dock aldrig ske senare än den sjätte vardagen efter det interimistiska beslutet. När en särskild företrädare har förordnats utan att vårdnadshavarna har hörts, underrättas alltså dessa senast sex vardagar efter beslutet, oavsett vilka utredningsåtgärder som har vidtagits och hur utredningsläget ser ut.

Polygama äktenskap

Ingår den som är gift nytt äktenskap eller ingår ogift äktenskap med den som är gift döms för tvegifte till böter eller fängelse i högst två år (7 kap. 1 § första stycket brottsbalken). Den som är partner i ett registrerat partnerskap och ingår äktenskap, döms enligt andra stycket i samma paragraf för olovligt ingående av äktenskap till böter eller fängelse i högst två år.

Däremot är polygama äktenskap tillåtna i en hel del andra länder, och lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, förkortad IÄL, reglerar under vilka förutsättningar ett äktenskap som ingåtts utomlands ska erkännas som giltigt i Sverige. Enligt 1 kap. 7 § IÄL anses ett äktenskap som ingåtts utom riket enligt främmande lag giltigt till formen, och erkänns därmed, om det är giltigt i den stat där det ingicks.

I 1 kap. 8 a § IÄL finns en vägransregel med vissa undantag från den generella regeln om erkännande. Enligt denna gäller i fråga om polygama äktenskap att ett sådant äktenskap inte erkänns i Sverige, om minst en av parterna var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige när äktenskapet ingicks. Vägransregeln uppställer alltså för polygama äktenskap ett krav på anknytning till Sverige. Om vägransregeln är tillämplig, kan äktenskapet ändå erkännas under förutsättning att det finns synnerliga skäl för det.

Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet

I proposition 2019/20:131 Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet, som behandlades av utskottet i betänkande 2019/20:JuU23 (rskr. 2019/20:272), gjorde regeringen bedömningen att underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott eller vilseledande till äktenskapsresa inte bör kriminaliseras. Regeringen anförde bl.a. (s. 57) att planeringen av ett tvångs- eller barnäktenskap ofta hålls hemlig inom en snäv krets av familjemedlemmar som är starkt knutna till varandra. Det är därför tveksamt om ett underlåtelseansvar verkligen skulle leda till att fler tvångs- och barnäktenskap förhindras. Vidare bör några av de mer allvarliga fallen av tvångs- och barnäktenskap falla under bestämmelsen om människohandel. För människohandel gäller redan ett ansvar för underlåtenhet att avslöja sådant brott (4 kap. 10 § första meningen brottsbalken).

Hedersbrottsutredningen

Den 18 juli 2019 beslutade regeringen (dir. 2019:43) att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a.

- analysera och ta ställning till om det bör införas en särskild straffbestämmelse, med en egen brottsbeteckning, som uttryckligen tar sikte på hedersrelaterat våld och förtryck
- lämna förslag på en sådan reglering oavsett ställningstagande när det gäller frågan om huruvida ett särskilt hedersbrott bör införas
- om utredaren bedömer det ändamålsenligt, lämna förslag på hur ett effektivare straffrättsligt skydd mot hedersrelaterat våld och förtryck kan åstadkommas på något annat sätt
- överväga hur preskriptionstiden för sådan brottslighet bör beräknas och ta ställning till om särskilda preskriptionsregler bör gälla om brott har begåtts mot en person under 18 år
- analysera svensk domstols behörighet att döma över sådan brottslighet begången utomlands
- lämna förslag på nödvändiga författningsändringar.

Utredningen, som antog namnet Hedersbrottsutredningen (Ju 2019:05), presenterade sina förslag i oktober 2020 i utredningsbetänkandet Ett särskilt hedersbrott (SOU 2020:57). Utredningen bedömer att det finns ett behov av att markera ytterligare i straffsystemet att hedersrelaterat våld och annat sådant förtryck är oacceptabelt. Det behöver därför införas en särskild brottstyp som tar sikte på upprepade hedersrelaterade gärningar som riktar sig mot samma brottsoffer.

Utredningen föreslår att det, med reglerna om de s.k. fridskränkingsbrotten som förebild, införs ett nytt särskilt hedersbrott i 4 kap. brottsbalken. För hedersbrott döms den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4, 5, 6 eller 12 kap. brottsbalken eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud i syfte att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av den utsattes integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada hans eller hennes självkänsla. Till skillnad från bestämmelserna om grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning innehåller den föreslagna nya bestämmelsen inget krav på att gärningspersonen och brottsoffret ska vara närstående i förhållande till varandra.

Straffskalan för den nya brottstypen ska vara densamma som för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning, dvs. fängelse i lägst nio månader och högst sex år. Utredningen bedömer att allmänna regler om preskription bör gälla för den föreslagna nya brottstypen hedersbrott. Vidare föreslås att svensk domsrätt ska föreligga för den föreslagna nya brottstypen hedersbrott utan hinder av det generella kravet på s.k. dubbel straffbarhet.

Utredningen, som också haft att analysera om minimistraftet för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning bör höjas, gör bedömningen att straffskalan inte bör ändras. Trots ställningstagandet i sak lämnas, i enlighet

med uppdraget, ett alternativt förslag till straffskala för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning som innebär att straffminimum höjs från fängelse i nio månader till fängelse i ett år. Det alternativa förslaget omfattar även det föreslagna nya särskilda hedersbrottet.

Vidare gör utredningen bedömningen att det inte ska vara straffbart att underlåta att avslöja eller förhindra det föreslagna nya hedersbrottet. I denna del anför utredningen bl.a. följande (s. 193 f.).

Vid en första anblick kan det tyckas som om såväl grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning som det nya hedersbrottet borde ingå i den klass av brottstyper som täcks av tillämpningsområdet för 23 kap. 6 § brottsbalken. Dessa tre straffstadganden avser samtliga allvarlig brottslighet och det kan hävdas att det borde ankomma på den som känner till förestående eller pågående sådan brottslighet att avslöja brottsligheten. Vad särskilt gäller hedersrelaterad brottslighet kan poängteras att anhöriga ofta känner till att sådan begås, vilket i många tänkbara typfall kan skilja sådan brottslighet från övrig brottslighet i nära relation. Samtidigt måste beaktas att vi nu diskuterar komplexa brottstyper, vilka i sig består av flera enskilda brott, exempelvis flera fall av misshandel, olaga hot och ofredande. En kriminalisering av underlåtenhet att avslöja grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning eller hedersbrott skulle alltså i praktiken innebära en kriminalisering av underlåtenhet att avslöja exempelvis ofredande. Det kan ju inte alltid stå klart för den som får reda på brottsligheten att den gärningsperson som begår ett ofredande kommer att begå ytterligare brott mot samma brottsoffer. Av denna anledning anser vi att det är en väl avvägd ordning att grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning inte täcks av kriminaliseringen av underlåtenhet att avslöja eller förhindra brott. Av samma anledning bör inte heller det föreslagna nya hedersbrottet ingå i uppräknningen i 4 kap. 10 § brottsbalken.

Utredningen har remitterats och remisstiden gick ut den 19 januari 2021. Enligt regeringens förteckning den 12 januari 2021 av propositioner som är avsedda att lämnas under riksmötet 2020/21 ska propositionen Ett särskilt hedersbrott överlämnas till riksdagen senast i september 2021.

Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord

Regeringen gav den 14 juni 2018 en särskild utredare i uppdrag att bl.a. med utgångspunkt i barnets rätt att skyddas från våld och andra brottsliga handlingar överväga ett utökat straffrättsligt skydd för de barn som bevittnar brott som begås av och mot närstående (dir. 2018:48). I uppdraget ingick bl.a. att överväga en möjlighet att skjuta upp eller underlåta att underrätta en vårdnadshavare om att ett förhör har hållits med barnet.

Utredningen redovisade sitt uppdrag i juni 2019 genom utredningsbetänkandet Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord (SOU 2019:32). I betänkandet (s. 221) anförs bl.a. att förordnande av särskild företrädare för barn innebär en inskränkning av vårdnadshavares rättigheter och att vårdnadshavare måste ha rätt att bli informerade om sådana

åtgärder vid någon tidpunkt. Utredningen anser därför att det inte bör införas en möjlighet att underlåta att informera vårdnadshavare om ett sådant beslut. Vidare framhålls att det kan leda till men för utredningen om vårdnadshavare får reda på att en förundersökning pågår genom expediering av beslutet om särskild företrädare innan vissa utredningsåtgärder har hunnit vidtas. Det kan då finnas en möjlighet för den misstänkte eller den andra vårdnadshavaren att t.ex. påverka barnet på olika sätt. Samtidigt konstaterar utredningen att fristen för expediering av ett interimistiskt beslut om särskild företrädare för barn utökades enligt en förordningsändring som trädde i kraft så sent som den 1 augusti 2018 och att det inför den regeländringen gjordes noggranna överväganden kring tidsfristen. Utredningen finner inte att något skäl framkommit för att så nära en genomförd förändring göra någon annan bedömning i frågan.

Den 17 december 2020 överlämnade regeringen prop. 2020/21:74 En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord till riksdagen. Riksdagen biföll regeringens förslag om att införa två nya brott i brottsbalken – uppmaning till självmord och oaktsam uppmaning till självmord (bet. 2020/21:JuU21, rskr. 2020/21:221). Lagändringarna trädde i kraft den 1 maj 2021.

Den 4 mars 2021 överlämnade regeringen remissen Barn som bevittnar brott till Lagrådet. I lagrådsremissen behandlas utredningens förslag utom när det gäller straffansvar för uppmaning till självmord. Regeringen föreslår att det införs ett nytt gradindelad brott, barnfridsbrott, som innebär att det blir straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relation. Straffet föreslås vara fängelse i högst två år. Är brottet grovt döms för grovt barnfridsbrott till fängelse i lägst nio månader och högst fyra år. Det föreslås även en särskild straffskala för ringa brott. Vidare föreslås att rätten till särskild brottsskadeersättning för barn som bevittnar brott ersätts med en rätt till skadestånd. För att stärka barnens ställning generellt föreslår regeringen även att uppdraget för den som är särskild företrädare för ett barn utvidgas till att även omfatta åtgärder som rör verkställighet av skadestånd och ansökan om brottsskadeersättning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2021. Den 1 april 2021 överlämnade regeringen propositionen Barn som bevittnar brott (prop. 2020/21:170) till riksdagen.

Uppdrag om att stärka barnahusens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen gav i juli 2018 Linköpings universitet i uppdrag att genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning för landets barnahusverksamheter (S2018/03927/JÄM). Inom ramen för uppdraget skulle Linköpings universitet även samla in och sprida erfarenheter

från barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet. Uppdraget skulle slutredovisas senast den 17 maj 2020.

I april 2020 beslutade regeringen att förlänga uppdraget till den 31 januari 2021. Förlängningen berodde på spridningen av det nya coronaviruset. Samtidigt fick universitetet ett utökat uppdrag att samla in och sprida goda exempel på hur kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck omsatts i praktik samt att genomföra insatser för att kunskapen ska få genomslag i verksamheterna. Uppdraget skulle genomföras i samverkan med länsstyrelserna.

Pågående arbete i övrigt

Polismyndighetens regleringsbrev

Av regleringsbrevet för budgetåret 2021 avseende Polismyndigheten framgår att myndigheten ska redovisa vilket fortsatt utvecklingsarbete som bedrivs för att öka förutsättningarna för uppkläring av brott med hedersmotiv, inklusive könsstympling, äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott, och höja kompetensen i organisationen avseende dessa brott för att på så vis bidra till att stärka hela rättskedjan.

Uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Vid Länsstyrelsen i Östergötlands län finns det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Av regeringsbeslut den 22 december 2020 (A2020/02708/JÄM) framgår att regeringen avser att inrätta ett permanent nationellt sektorsövergripande kompetenscentrum vid Länsstyrelsen i Östergötlands län och ger därför länsstyrelsen i uppdrag att förbereda inrättandet av detta.

Till det nationella kompetenscentrets uppgifter ska höras att

- ge råd och vägledning på generell nivå till vuxna, unga och barn som själva är utsatta eller riskerar att utsättas för hedersvåld samt deras anhöriga
- stödja kommuners, regioners och statliga myndigheters samordning av insatser till utsatta
- ge råd och förmedla kunskap om hedersvåld till yrkesverksamma
- stödja kommuner och regioner i deras arbete att kartlägga förekomst av hedersvåld, planera verksamhet samt att införa, följa upp och utvärdera kvalitetssäkrade arbetssätt och metoder för att förebygga hedersvåld och erbjuda stöd till enskilda utsatta
- regelbundet undersöka omfattningen av hedersvåld i Sverige samt utvecklingen av samhällets insatser på området
- samla och sprida kunskap om förebyggande arbete mot hedersvåld liksom långsiktigt stöd baserat på forskning och beprövad erfarenhet
- främja övergripande informationsutbyte mellan nationella myndigheter i frågor om hedersvåld.

Senast den 1 september 2021 ska Länsstyrelsen i Östergötlands län redovisa vidtagna åtgärder och en plan för det fortsatta arbetet med kompetenscentret. Länsstyrelsen ska redovisa uppdraget i dess helhet senast den 25 mars 2022.

Myndighetsgemensamt uppdrag om information och vägledning i arbetet mot hedersrelaterad brottslighet

Genom regeringsbeslut den 17 december 2020 (A2020/02649/JÄM) fick Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län i uppdrag att samordna de gemensamma myndighetsinsatser som beskrivs i uppdraget för att främja tillämpningen av de nya bestämmelser mot hedersrelaterad brottslighet som trädde i kraft den 1 juli 2020. Brottsoffermyndigheten, Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum), Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten fick samtidigt i uppdrag att under 2021–2022 genomföra de gemensamma insatser som beskrivs i uppdraget. I beslutet anges bl.a. följande om uppdraget.

Nationella kompetensteamet ska ta fram information om den nya lagstiftningen och det rättsliga skyddet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Denna del av uppdraget ska genomföras i samverkan med Brottsoffermyndigheten. Uppdraget innefattar att genomföra en målgruppsanalys och att därefter ta fram och sprida information till barn och unga och deras anhöriga. Informationen ska tas fram på lämpliga språk. Motsvarande information ska tas fram och spridas till vuxna som i sitt yrke arbetar med barn och unga. Nationella kompetensteamet ansvarar efter redovisning av uppdraget för att hålla materialet tillgängligt och uppdaterat.

Under 2021 ska Nationella kompetensteamet sammanställa ett samordnat stöd i form av en myndighetsgemensam vägledning för personal inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, skolväsendet och polis för att förhindra och förebygga att barn lämnar landet för att giftas bort, könsstympas eller utsätts för olika former av hedersrelaterat våld eller tvång. Vägledningen ska också omfatta ovan nämnda aktörers arbete och ansvar när barn och vuxna av sådana skäl blir utsatta utomlands. Vägledningen ska belysa hela samverkanskedjan mellan berörda myndigheter avseende både den förebyggande och den transnationella dimensionen. I uppdraget ingår också att sprida vägledningen till relevanta aktörer. Socialstyrelsen ska ta fram underlag till och kvalitetssäkra de delar av vägledningen som rör socialtjänst, hälso- och sjukvård.

Linköpings universitet, Polismyndigheten, och Åklagarmyndigheten ska i relevanta delar aktivt bistå Nationella kompetensteamet och Brottsoffermyndigheten i framtagandet av informationsmaterial. Samtliga ovan nämnda myndigheter ska också aktivt bistå Nationella kompetensteamet i framtagande av den myndighetsgemensamma vägledningen, liksom Socialstyrelsen i dess arbete med underlag till vägledningen. Samråd ska även ske med Enheten för konsulära och civilrättsliga ärenden vid Utrikesdepartementet (UD KC).

Uppdrag att utreda ett utvidgat reseförbud för barn

Regeringskansliet gav i mars 2021 en utredare i uppdrag att analysera och ta ställning till om det, i syfte att motverka att barn far illa, finns behov av att utvidga tillämpningsområdet för utreseförbudet (S2021/02072). Utredaren ska

även ta ställning till hur ett utvidgat tillämpningsområde i så fall bör se ut. Vidare ska utredaren analysera och ta ställning till om utreseförbud ska registreras i Polismyndighetens efterlysningsregister samt om det bör vidtas åtgärder för att motverka att ett barn som har utreseförbud kan lämna Sverige med hjälp av ett nationellt identitetskort. Därutöver ska utredaren analysera och ta ställning till om det ska införas en underrättelseskyldighet för socialnämnder och domstolar i förhållande till Migrationsverket i fråga om utreseförbud. Uppdraget ska vara slutfört senast den 10 januari 2022.

Interpellation om balkongflickor och oskuldskontroller

I interpellation 2020/21:98 av Amineh Kakabaveh (-) ställs bl.a. frågan om regeringen anser att det behövs en utredningskommission som granskar de s.k. balkongflickorna. Vid interpellationsdebatt den 24 november 2020 anförde inrikesministern Mikael Damberg bl.a. följande (prot. 2020/21:40, anf. 67).

När det gäller frågan om en utredningskommission för att bland annat undersöka eventuella brister i polisutredningar vill jag framhålla att en viktig del i att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck är att utbilda yrkesverksamma inom rättsväsendets myndigheter.

Polismyndigheten har därför inrättat ett nationellt kompetensnätverk mot hedersrelaterade brott och också tagit fram ett uppdaterat metodstöd för polisens arbete mot detta. Polismyndigheten har vidare genomfört kompetenshöjande insatser för förundersökningsledare och andra beslutsfattare inom myndigheten. Även Åklagarmyndigheten har tagit fram ett nytt metodstöd samt en ny handbok för åklagare om hedersrelaterad brottslighet.

I regleringsbrevet för 2020 har regeringen gett Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten återrapporteringskrav gällande vilket utvecklingsarbete som bedrivs i myndigheterna för att öka förutsättningarna att klara upp brott med hedersmotiv och höja kompetensen i organisationerna avseende dessa brott.

Vidare anförde inrikesministern bl.a. följande (prot. 2020/21:40, anf. 69).

Jag vill ge ett exempel på detta. I polisens senast uppdaterade metodstöd, som alltså uppdaterades nyligen, skriver man på följande sätt:

Vid händelser som vid första anblicken eller enligt anmälnaren är olyckor eller självmord bör polisen alltid ha i åtanke att det kan handla om ett maskerat brott. Ett exempel är så kallade balkongflickor där den döda eller skadade uppges ha hoppat eller ramlat från balkongen men personen i själva verket har knuffats eller tvingats hoppa. I samband med exempelvis trafikolyckor, brännskadeolyckor eller fallolyckor är det viktigt att noggrant undersöka omständigheter. Det är viktigt att alltid klargöra vilka som var med vid olyckstillfället.

Sedan avslutas det med: Om du är det minsta tveksam till om det rör sig om olycka, självmord eller inte bör du alltid hantera händelsen som ett brott.

Polisens metodstöd är mycket tydligare i dessa frågor än tidigare så att man inte ska tappa bort eller missa dessa möjliga brott.

Frågan handlade också om en eventuell utredningskommission. Man kan fundera på hur man ska göra en sådan. Jag har noterat att en del har gjorts också på universitet. Det handlar bland annat om kartläggningar. Exempelvis har docent Annika Norée vid Stockholms universitet skrivit

en artikel om de balkongflickor vi känt till under 2000-talet fram till omkring 2014. Hon har gått igenom varje fall och har granskat och diskuterat dem. Det sker således också en uppföljning av dessa frågor genom våra universitet.

Jag har fått uppgifter om att hon ska uppdatera frågan genom en ny artikel. Hon har tittat på senare fall om hur det har varit med till exempel balkongflickor. Det här är också ett underlag som vi kan använda framöver.

Vi ska inte säga att det verkligen är så, men det känns, med anekdotisk evidens, som att när polisen och samhället uppmärksammar det här mer finns det tendenser att man jobbar med andra sätt för att maskera brott. Det kan vara piller eller självmord. Det kan vara så att man inser att det blir ganska uppmärksammat när människor ramlar, eller hoppar, från balkonger; det blir automatiskt en granskning av det på ett annat sätt än när det handlar om människor som mår dåligt och tar piller.

Jag menar att vi har ganska bra koll på det här, men jag är beredd att lyssna. Framför allt är jag beredd att titta på att det inte bara är polisen som gör utredningar utan också våra akademiska institutioner. Jag ska vara ärlig och säga att vi just nu inte har något förslag om en utredningskommission, men det betyder inte att jag tar lätt på denna fråga eller att jag inte tycker att den är viktig.

Skärpta regler om utländska månggiften

Utredningen om strängare regler om utländska månggiften överlämnade i januari 2020 sitt betänkande Skärpta regler om utländska månggiften (SOU 2020:2). I betänkandet redovisas utredningens övergripande uppdrag att undersöka hur en stark och ändamålsenlig reglering mot utländska månggiften kan säkerställas (dir. 2018:68).

Den 18 februari 2021 överlämnade regeringen en remiss till Lagrådet, Förbud mot erkännande av utländska månggiften. I lagrådsremissen föreslår regeringen en ny huvudregel om att inga utländska månggiften ska erkännas i Sverige. Förbudet ska gälla oavsett parternas anknytning till Sverige när äktenskapet ingicks. Undantag från förbudet ska endast kunna göras om det finns synnerliga skäl. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Regeringen överlämnade den 18 mars 2021 propositionen Förbud mot erkännande av utländska månggiften (prop. 2020/21:149) till riksdagen. Propositionen bereds i civilutskottet.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen har gjort flera tillkännagivanden till regeringen i frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Riksdagen har tillkännagett att det bör införas en särskild brottsrubricering för brott med hedersmotiv (bet. 2017/18:JuU14 punkt 33, rskr. 2017/18:240) samt en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv (bet. 2017/18:JuU14 punkt 34, rskr. 2017/18:240). Riksdagen har även tillkännagett att en särskild brottskod för brott med hedersmotiv bör införas (bet. 2017/18:JuU1 punkt 46, rskr. 2017/18:92).

Vid behandlingen av regeringens proposition Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet (prop. 2019/20:131) avstyrkte utskottet ett stort antal yrkanden om en särskild brottsrubricering för hedersrelaterade brott med hänvisning till att dessa, mot bakgrund av den pågående utredningen som behandlade just den här frågan, fick anses vara i alla fall delvis tillgodosedda (bet. 2019/20:JuU23 s. 25). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:272).

Vid samma tillfälle avstyrkte utskottet ett flertal motionsyrkanden om skärpta straff för brott med hedersmotiv. Utskottet anförde (s. 25 f.) att yrkandena fick anses tillgodosedda genom det framlagda förslaget om att i brottsbalken införa en ny straffskärpningsgrund som innebär att om ett motiv för brottet har varit att bevara eller återupprätta heder ska det ses som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottet behandlade även ett motionsyrkande likalydande med det i motion 2020/21:656 (SD) yrkande 27 om att utreda eventuella lagändringar som möjliggör att även de som underblåser hedersrelaterat förtryck men inte själva utför våldshandlingar ställs till svars (bet. 2019/20:JuU23 s. 26 f.). Utskottet bedömde att frågeställningen skulle kunna vara en sådan som den pågående utredningen om straffansvar för hedersrelaterat våld och förtryck kunde beröra under sitt arbete, och såg därför inget skäl för riksdagen att ta något initiativ. Riksdagen följde utskottets förslag även i denna fråga.

Utskottet behandlade i betänkande 2017/18:JuU17 (s. 16 f.) frågor om barn som lever i en hederskontext likalydande med yrkandena 12–13 i den nu aktuella motionen 2020/21:3297 (M). Utskottet anförde, i fråga om yrkandet om att skjuta upp eller låta bli att underrätta vårdnadshavare om att ett förhör med ett barn ägt rum om det är till men för barnet, att misstankar om brott mot barn ofta är svåra att utreda, inte minst när misstankarna riktar sig mot föräldrarna eller någon annan närstående. Vidare pekade utskottet bl.a. på att det i dag finns ett begränsat utrymme för att förhöra ett barn utan att underrätta vårdnadshavarna, i vart fall om barnet är under 15 år. Enligt utskottet borde man därför överväga om det inte ska vara möjligt att skjuta upp att underrätta vårdnadshavarna om att ett förhör med ett barn genomförts i de fall en sådan underrättelse skulle vara till men för barnet. I de fall förundersökningen läggs ned bör man även överväga en möjlighet att helt underlåta att underrätta vårdnadshavarna om förhöret. Utskottet föreslog att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen. Det andra motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:241).

I skrivelse 2018/19:75 anförde regeringen följande om det ovan nämnda tillkännagivandet (s. 67).

Regeringen gav den 14 juni 2018 en särskild utredare bl.a. i uppdrag att med utgångspunkt i barnets rätt att skyddas från våld och andra brottsliga handlingar överväga ett utökat straffrättsligt skydd för de barn som bevittnar brott som begås av och mot närstående (Ju 2018:02, dir. 2018:48). Uppdraget ska redovisas senast den 14 juni 2019. I uppdraget ingår bl.a. att överväga en möjlighet att skjuta upp eller underlåta att

underrätta en vårdnadshavare om att ett förhör har hållits med barnet. Punkten är slutbehandlad.

Även våren 2019 behandlade utskottet motionsyrkanden om samma frågor (bet. 2018/19:JuU14 s. 24 f.). I fråga om ett motionsyrkande likalydande med det ovannämnda tillkännagivandet om möjlighet att skjuta upp eller att låta bli att underrätta vårdnadshavare om förhör med ett barn som misstänks ha utsatts för brott anförde utskottet att regeringen hade gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. titta på denna fråga. Det saknades därför anledning att på nytt göra ett tillkännagivande i saken och utskottet avstyrkte motionsyrkandet. Vidare behandlade utskottet ett motionsyrkande om att polisen ska kunna höra barn som är under 15 år som vittnen även utan vårdnadshavares godkännande i vissa fall. Utskottet vidhöll sin uppfattning att det inte var berett att ställa sig bakom något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågade. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182). I samband med behandlingen av regeringens proposition Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet (prop. 2019/20:131) vidhöll utskottet sin uppfattning och avstyrkte två motionsyrkanden likalydande med de nu aktuella (bet. 2019/20:JuU23 s. 26). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:272).

Riksdagen beslutade våren 2017 om ett tillkännagivande om att regeringen bör analysera vad som ligger bakom att så många som ca 300 personer är registrerade i folkbokföringen som gifta med fler än en person och överväga om det finns behov av förtydliganden i lagstiftningen i syfte att säkerställa att polygama äktenskap inte erkänns i Sverige (bet. 2016/17:CU10, rskr. 2016/17:189).

Motioner om månggifte behandlades av civilutskottet även våren 2018 (bet. 2017/18:CU8 s. 17 f.). Utskottet anförde att polygami inte är tillåtet i Sverige och att det även är kriminaliserat. Enligt utskottet var det angeläget att utländska polygama äktenskap inte ska kunna erkännas i Sverige. Riksdagen ställde sig därför bakom det som utskottet anförde om att regeringen snarast möjligt bör ge en utredning i uppdrag att se över lagstiftningen i syfte att säkerställa att utländska polygama äktenskap inte erkänns i Sverige och tillkännagav detta för regeringen (bet. 2017/18:CU8, rskr. 2017/18:192).

Vid behandlingen av straffrättsliga frågor våren 2019 avstyrkte justitieutskottet ett motionsyrkande om att regeringen ska se till att månggifte ska vara olagligt för alla i Sverige oavsett härkomst, att månggifte ska straffas om det förekommer och att vissa andra åtgärder ska vidtas mot månggifte (bet. 2018/19:JuU11 s. 53 f.). Utskottet hänvisade till riksdagens tillkännagivande våren 2018 om att tillsätta en utredning och att en särskild utredare därefter fått i uppdrag att bl.a. analysera och ta ställning till hur det kan förhindras att utländska månggiften består i Sverige. Enligt utskottets mening borde utredningens förslag inte föregripas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Våren 2020 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att regeringen snarast möjligt bör återkomma till riksdagen med ett förslag till skärpt

lagstiftning mot utländska polygama äktenskap (bet. 2019/20:CU17, rskr. 2019/20:235). Civilutskottet anförde följande i sitt betänkande (s. 12).

Utskottet konstaterar att polygama äktenskap är en icke önskvärd företeelse och att det därför är angeläget att sådana äktenskap vägras erkännande eller på annat sätt inte tillåts bestå i Sverige. Utskottet ser därför positivt på förslaget från Utredningen om strängare regler om utländska månggiften att ta bort det befintliga anknytningskravet i fråga om utländska polygama äktenskap, så att hinder mot erkännande ska gälla oavsett parternas anknytning till Sverige när äktenskapet ingicks. Enligt utskottet är det dessutom motiverat att en ny reglering på området får ett snabbt genomslag. Sålunda bör i vart fall sådana polygama äktenskap där de berörda personerna kommer till Sverige efter ikraftträdandet av de nya reglerna omfattas av dessa. Utskottet anser vidare att det på ett lämpligt sätt måste säkerställas att den som är att betrakta som en svagare part i ett polygamt äktenskap tillförsäkras ett godtagbart rättsligt skydd i sammanhanget. När det gäller frågan hur ett sådant skydd bör tillgodoses ankommer det på regeringen att noga lyssna in de synpunkter som förs fram av remissinstanserna inom ramen för det pågående remissförfarandet.

Regeringen bör därför snarast möjligt återkomma till riksdagen med ett förslag till skärpt lagstiftning mot utländska polygama äktenskap med beaktande av det som anförts ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

I ett betänkande om våldsbrott och brottsoffer våren 2019 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att införa en tvångsäktenskapsenhet, liknande bl.a. Forced Marriage Unit i Storbritannien (bet. 2018/19:JuU14 s. 39 f.). Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till att Utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv även har haft i uppdrag att bl.a. utreda frågor om åtgärder för att hindra att personer förs ut ur landet, att utredningsbetänkandet bereddes i Regeringskansliet och att resultatet av detta arbete inte borde föregripas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182). I samband med behandlingen av budgetpropositionen hösten 2019 vidhöll utskottet sin uppfattning och avstyrkte ett likalydande motionsyrkande (bet. 2019/20:JuU1 s. 71). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:103).

Utskottets ställningstagande

Den 1 juli 2020 infördes en ny straffskärpningsgrund i brottsbalken som innebär att om ett motiv för brottet har varit att bevara eller återupprätta heder ska det ses som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet. Hedersbrottsutredningens förslag om att det ska införas ett särskilt hedersbrott i 4 kap. brottsbalken bereds för närvarande och regeringen har aviserat att en proposition kommer att överlämnas till riksdagen senare i år. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta något sådant initiativ i frågan om skärpta straff för brott med hedersmotiv som framställs i motionerna 2020/21:656 (SD) yrkande 26, 2020/21:2696 (MP) yrkande 31, 2020/21:3234 (L) yrkande 10 och 2020/21:3453 (SD) yrkande 5. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Utskottet har förståelse för de yrkanden om en särskild brottsrubricering för hedersrelaterade brott som framställs i ett stort antal motioner. Mot bakgrund av att Hedersbrottsutredningen har lämnat ett förslag om just detta och då regeringen har aviserat att en proposition kommer att överlämnas till riksdagen senare i år får yrkandena anses vara i alla fall delvis tillgodosedda. Utskottet avstyrker därför motionerna 2020/21:641 (SD) yrkande 37, 2020/21:656 (SD) yrkande 25, 2020/21:2362 (S), 2020/21:3297 (M) yrkande 7, 2020/21:3311 (KD) yrkande 11, 2020/21:3366 (M) yrkande 20 och 2020/21:3453 (SD) yrkande 6.

Utredningen om skydd för barn som bevittnar våld eller andra brottsliga handlingar och ansvar för uppmaning att begå självmord (SOU 2019:32) anser att det inte finns anledning att utvidga möjligheten att avvakta med expediering av interimistiskt beslut om särskild företrädare för barn eller att införa en möjlighet att underlåta att informera vårdnadshavare om sådant beslut. Utskottet, som inte är berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2020/21:3297 (M) yrkande 12 om möjlighet att skjuta upp eller att låta bli att underrätta vårdnadshavare om förhör med ett barn som misstänks för att ha utsatts för brott, avstyrker motionsyrkandet.

När det gäller förslaget om att polisen ska kunna höra barn som är under 15 år som vittnen även utan vårdnadshavares godkännande i vissa fall som framställs i motion 2020/21:3297 (M) yrkande 13 vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att det inte är berett att ställa sig bakom det tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Utskottet konstaterar att det pågår ett omfattande arbete för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Mot bakgrund av detta finner utskottet inte skäl för riksdagen att ta några sådana initiativ som begärs i motion 2020/21:3274 (L) om barnrättsperspektiv (yrkande 12) och internationellt arbete (yrkande 15). Detsamma gäller det tillkännagivande om tvångsåktenskapsenhet som framställs i motion 2020/21:3410 (KD) yrkande 13. Motionsyrkandena avstyrks.

Av samma skäl saknas det anledning till några tillkännagivanden med anledning av vad som anförs i motion 2020/21:451 (-) yrkandena 17 och 18 om s.k. balkongflickor. Utskottet avstyrker därför även dessa motionsyrkanden.

I motion 2020/21:656 (SD) yrkande 27 vill motionärerna att regeringen ska tillsätta en utredning som ska utreda möjligheterna att kriminalisera underlåtenhet att ingripa vid eller anmäla hedersrelaterade brott. Som framgår ovan har Hedersbrottsutredningen utrett frågan och gör bedömningen att det inte ska vara straffbart att underlåta att avslöja eller förhindra det föreslagna nya hedersbrottet. Mot bakgrund av att frågan precis nyligen har utretts får motionsyrkandet anses vara i huvudsak tillgodosett och avstyrks därför.

Hedersbrottslighet präglas inte sällan av en tystnadskultur i förhållande till myndigheter och polis. En kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja åktenskapstvång och barnåktenskap skulle enligt utskottets

mening kunna bidra till att motverka tystnadskulturen. Detta genom att belägga den som har kännedom om det förestående brottet med ett straffansvar. Det skulle synliggöra kollektivets ansvar för att tvångsaktenskap tillåts, och på sikt bidra till att fler som har kännedom om ett förestående tvångsaktenskap känner sig förpliktigade att ingripa eller informera myndigheter om vad som pågår. En sådan åtgärd skulle således kunna ha betydelse för möjligheten att i större utsträckning förebygga att tvångsaktenskap ingås. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motion 2020/21:3297 (M) yrkande 19.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att frågan om månggifte är uppmärksammat och att lagstiftningsarbete pågår. Utskottet finner därför inte skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som begärs i motion 2020/21:1611 (SD) yrkande 29 och avstyrker motionsyrkandet.

Människohandel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om polisens arbete mot prostitution och människohandel, om en sambandsperson vid Europol och om skärpta straff för människohandel.

Jämför reservation 16 (V), 17 (M, C, V, KD), 18 (C, V, KD) och 19 (SD, KD).

Motionerna

I partimotion 2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att ge Polismyndigheten i uppdrag att se över polisens samarbete med regionkoordinatorerna mot prostitution och människohandel i samtliga polisregioner och ta fram en handlingsplan för att stärka samarbetet i syfte att ge utsatta personer skydd och stöd.

I samma motion yrkande 5 vill motionärerna att regeringen ska ge Polismyndigheten i uppdrag att organisera arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål i nära samarbete med socialtjänst och ideella organisationer på området.

I samma motion yrkande 6 begärs att regeringen ska vidta åtgärder för att Polismyndigheten ska få en egen sambandsperson vid Europol som ska fokusera på arbetet mot människohandel för sexuella ändamål.

I kommittémotion 2020/21:3307 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 21 anfördes att det är angeläget att polisen organiserar sitt arbete på så sätt att det i varje polisregion finns kompetens och resurser att arbeta med att bekämpa människohandel och barnprostitution. Polisregioner med större problem bör också kunna få nationellt stöd i form av exempelvis mobila team.

I kommittémotion 2020/21:3311 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 19 begär motionärerna att straffen för människohandel skärps.

Liknande yrkanden framställs i kommittémotionerna 2020/21:641 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 26–27 och 2020/21:3308 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

Bakgrund

Gällande rätt

För att säkerställa ett straffrättsligt skydd mot människohandel beslutade riksdagen våren 2018 om en tydligare brottsbeskrivning, ett bättre skydd för barn och en skärpning av straffskalan (prop. 2017/18:123, bet. 2017/18:JuU32, rskr. 2017/18:303). Enligt den nya lydelsen av 4 kap. 1 a § första stycket brottsbalken döms den, som i annat fall än som avses i 1 § (dvs. människorov), genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet som allvarligt begränsar personens alternativ, eller annat sådant otillbörligt medel om det allvarligt begränsar personens alternativ rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte, för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.

Av paragrafens andra stycke framgår att den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt arton år döms för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts. Detta gäller även om den som begår en sådan gärning inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte fyllt arton år. Enligt paragrafens tredje stycke är påföljden för ett mindre grovt brott som avses i första eller andra stycket, fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Riksdagen beslutade samtidigt att ett nytt gradindelad brott, benämnt människoexploatering, införs genom en ny paragraf, 4 kap. 1 b § brottsbalken. Syftet är att förstärka det straffrättsliga skyddet mot exploatering av utsatta personer i arbete och tiggeri. Genom brottet straffbeläggs att genom ett otillbörligt medel exploatera en person i tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri. Är offret ett barn under arton år föreslås ett särskilt starkt straffrättsligt skydd. Straffet för människoexploatering är fängelse i högst fyra år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst två och högst tio år. Den nya utformningen av människohandelsbestämmelsen och den nya bestämmelsen om människoexploatering har gällt sedan den 1 juli 2018.

Handlingsplan mot prostitution och människohandel

Regeringen beslutade i februari 2018 om en nationell handlingsplan mot prostitution och människohandel. Syftet med handlingsplanen är att förebygga och motverka prostitution och människohandel för alla ändamål samt att bidra till ett bättre skydd och stöd för personer som är utsatta för människohandel. Genom en nationell handlingsplan som samlar regeringens arbete mot

prostitution och människohandel kan samverka och samordningen på området stärkas ytterligare. Det är tydligt att arbetet mot prostitution och människohandel behöver bli effektivare och mer målinriktat. Förmågan att upptäcka offer för prostitution och människohandel behöver stärkas och rättsväsendets arbete behöver effektiviseras. En viktig del är det förebyggande arbetet. Ytterligare en viktig del, särskilt när det gäller prostitution och människohandel för sexuella ändamål, är att minska efterfrågan. I det avseendet är förbudet mot köp av sexuella tjänster centralt.

Åtgärderna som presenteras i handlingsplanen delas in i åtta olika insatsområden:

1. förstärkt samordning mellan myndigheter och andra aktörer
2. stärkt förebyggande arbete
3. förbättrad förmåga att upptäcka prostitution och människohandel
4. lagstiftningsåtgärder
5. starkare skydd och stöd
6. effektivare brottsbekämpning
7. stärkt kunskap och metodutveckling
8. ökad internationell samverkan.

Målet med handlingsplanen är att den ska bidra till ett mer effektivt, strategiskt och målinriktat arbete mot prostitution och människohandel.

Polismyndighetens arbete

I Polismyndighetens redovisning av ett regeringsuppdrag om brottsutredningsverksamheten som lämnades i oktober 2017 (A868.568/2016 s. 7) anför myndigheten att förmågan att bekämpa människohandel har stärkts. Förutsättningarna för effektivare lagföring av köp av sexuell tjänst, köp av sexuell handling av barn, koppleri och människohandel har förbättrats. Ett av målen för arbetet har varit att skapa en organisation för de operativa insatserna mot prostitution och människohandel i hela landet, liksom att stimulera till ett uthålligt arbete och en ökad samverkan mellan berörda aktörer. Ett annat mål har varit att genom samverkan bidra till en utökad metod- och kompetensutveckling inom polisen.

I regleringsbrevet för 2018 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att identifiera och redogöra för vilka åtgärder som myndigheten vidtar för att stärka förmågan att bekämpa människohandel i hela landet. Uppdraget och redovisningen skulle inkludera åtgärder som rör utveckling av såväl det operativa arbetet som kompetenshöjande insatser. I slutredovisningen av uppdraget den 13 december 2018 framgick att Polismyndigheten har identifierat framgångsrika arbetssätt och arbetar för att utveckla och sprida metoderna. För att ytterligare stärka förmågan att bekämpa människohandel har Polismyndigheten tagit fram en plan mot människohandel. Polismyndigheten fortsätter att utveckla pågående utvecklingsinsatser, och kompetenshöjande insatser har genomförts bl.a. för de regionala människohandelsgrupperna och för gränspolisen. Sedan april 2017 erbjuder

Polismyndigheten tillgång till en interaktiv utbildning om människohandel med barn (lägesbild 19). Under hösten 2017 tog den nationella rapportören i samarbete med Utvecklingscentrum Stockholm fram ett särskilt utbildningsmaterial om människohandel för gränspoliserna, där barnperspektivet är belyst.

I Polismyndighetens rapport Människohandel för sexuella och andra ändamål – lägesrapport 20 avseende 2018 ger Polismyndigheten sin bild av hur människohandelns omfattning och utbredning i Sverige har förändrats sedan 2017. I rapporten (s. 68 f.) föreslås att det snarast utarbetas en samlad nationell strategi för det långsiktiga arbetet för att ge stöd och skydd till individer som utnyttjas för prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål. Strategin föreslås genomföras i samarbete med alla berörda myndigheter och frivilligorganisationer inklusive de som organiserar överlevare av dessa brott, de två riksförbunden för kvinno- och tjejjourer, Roks och Unizon, forskare med specialkompetens inom traumabehandling och andra berörda.

Nationella Metodstödsteamet

Länsstyrelsen i Stockholm fick 2009 ett nationellt samordningsuppdrag för att stärka det svenska arbetet inom området. Inom ramen för det uppdraget startades det Nationella Metodstödsteamet (NMT) mot prostitution och människohandel. Den 1 januari 2018 övertog Jämställdhetsmyndigheten det nationella samordningsansvaret i fråga om prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål.

NMT består av myndigheter som arbetar mot prostitution och människohandel och fungerar som en strategisk och operativ resurs för att utveckla och effektivisera samordningen mellan myndigheter och frivilligorganisationer. Inom ramen för NMT har det skapats en särskild stödprocess som myndigheterna arbetar utifrån i dessa ärenden. Som en del i den stödprocessen drivs en stödtelefon, ett återvändandeprogram och runt omkring i landet finns s.k. regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel som arbetar med att stödja utsatta. NMT erbjuder också stöd och utbildning till kommuner, myndigheter och frivilligorganisationer i arbetet med människohandel.

Regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel finns i region Bergslagen, Mitt, Nord, Stockholm, Syd, Väst och Öst. Arbetsuppgifter för en regionkoordinator består bl.a. i att

- bistå regionala myndigheter, t.ex. polis och socialtjänst, med stöd vid människohandelsärenden och fungera som en regional aktör med spetskompetens när det gäller människohandel
- synka arbetet mot prostitution och människohandel som sker på regional nivå med arbetet som sker på nationell nivå genom kontinuerlig kontakt med den nationella samordnaren mot prostitution och människohandel hos Jämställdhetsmyndigheten

- länka vidare människohandelsärenden i regionen till rätt instans.

Kartläggning av prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Regeringen gav i september 2019 Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att stärka arbetet mot att barn och unga respektive vuxna utnyttjas i prostitution och människohandel, samt kartlägga omfattningen av prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige. I uppdraget ingår att redovisa goda exempel på insatser och myndighetssamverkan i ärenden som rör barn, unga och vuxna som utnyttjats eller riskerar att utnyttjas i prostitution eller människohandel. Vidare ska myndigheten kartlägga lokala och regionala insatser för denna grupp samt för gruppen som köper sexuella tjänster. Enligt uppdraget ska Jämställdhetsmyndigheten också samla och sprida kunskap och stödmaterial till yrkesverksamma om hur de kan agera i ärenden där barn och unga respektive vuxna utnyttjats eller riskerar att utnyttjas i prostitution eller människohandel. Vid behov ska myndigheten även erbjuda utbildningsinsatser till yrkesverksamma som möter barn och unga respektive vuxna som utnyttjats i eller riskerar att utnyttjas i prostitution eller människohandel och/eller personer som utnyttjar denna grupp. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2021.

I regleringsbrevet för budgetåret 2021 avseende Jämställdhetsmyndigheten har myndigheten fått i uppdrag att fortsätta att fokusera på att stärka arbetet mot att barn och unga respektive vuxna utnyttjas i prostitution och människohandel. Myndigheten ska kartlägga förekomsten av samt sprida kunskap om behov av särskilda insatser för både vuxna och barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck och som utnyttjas inom prostitution eller utsätts för människohandel.

Europol

Europeiska polisbyrån (Europol) är EU:s brottsbekämpande organ. Europol kan ses som en stödtjänst till brottsbekämpande organ i EU:s medlemsstater. Europol samlar in, bearbetar och analyserar information från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter, sprider uppgifterna och samordnar åtgärder. Länderna använder sedan informationen för att förebygga, upptäcka och utreda brott. Europol har däremot ingen verkställande makt, och dess tjänstemän kan inte anhålla misstänkta personer eller agera utan godkännande från nationella myndigheter.

I Sverige finns en enhet vid polisens nationella operativa avdelning (Noa), som fungerar som sambandsorgan mellan Europol, övriga EU-länder och svenska polisen. Enheten samordnar allt informationsutbyte genom Europol. Säkerhetspolisen har en sambandsman på plats i Europol.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen har tidigare tillkännaggett för regeringen att den ska återkomma till riksdagen med förslag om skärpta straff för människohandel och koppleri (bet. 2014/15:JuU14 punkt 6, rskr. 2014/15:138). Tillkännagivandet har ansetts slutbehandlat i och med proposition 2017/18:123 (se bet. 2017/18:JuU32 s. 15).

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2018/19 (bet. 2018/19:JuU14 s. 48 f.) behandlade och avstyrkte utskottet motionsyrkanden om skärpt lagstiftning och höjda straff för att motverka människohandel, prostitution och sexköp. Utskottet konstaterade att riksdagen, för att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, hade beslutat om en tydligare brottsbeskrivning, ett bättre skydd för barn och en skärpning av straffskalan. Mot den bakgrunden saknades det enligt utskottets mening anledning till några sådana initiativ som efterfrågades i motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182).

Även vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2019/20 (bet. 2019/20:JuU29 s. 24 f.) framställdes motionsyrkanden om skärpta straff för människohandel. Utskottet avstyrkte yrkandena och konstaterade att riksdagen så sent som 2018 beslutade om en tydligare brottsbeskrivning, ett bättre skydd för barn och en skärpning av straffskalan. Mot den bakgrunden och då den gällande lagstiftningen enligt utskottets mening var väl avvägd saknades det anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ som efterfrågades i motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

Vid samma tillfälle behandlade utskottet motionsyrkanden om en ny nationell strategi mot människohandel med barn. Utskottet framhöll att det pågick ett aktivt arbete mot människohandel med barn, t.ex. Jämställdhetsmyndighetens arbete med ett uppdrag att bl.a. stärka arbetet mot prostitution och människohandel med barn och unga. Eftersom arbetet mot människohandel med barn är en uppmärksammas fråga ansåg utskottet att något initiativ från riksdagens sida inte var nödvändigt och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar uppfattningen i motionerna 2020/21:395 (V) yrkandena 4–5 och 2020/21:3307 (KD) yrkande 21 att det är viktigt att polisens arbete mot prostitution och människohandel bedrivs effektivt och med en god samverkan mellan berörda aktörer, inklusive regionkoordinatorerna. Som framgår ovan är arbetet mot prostitution och människohandel en uppmärksammas fråga. Samordning mellan myndigheter och andra aktörer samt stärkt kunskap och metodutveckling lyfts också fram i den nationella handlingsplanen mot prostitution och människohandel. Det finns mot denna bakgrund inte anledning för riksdagen att nu ta några sådana initiativ som motionärerna efterfrågar. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Utskottet, som noterar att även ökad internationell samverkan lyfts fram i den nationella handlingsplanen mot prostitution och människohandel, är inte berett att föreslå att riksdagen ska ta något initiativ i frågan om en svensk sambandsperson vid Europol och avstyrker därför motion 2020/21:395 (V) yrkande 6.

Avslutningsvis vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att det saknas anledning för riksdagen att ta några initiativ till ytterligare straffskärpningar som efterfrågas i motionerna 2020/21:641 (SD) yrkandena 26–27, 2020/21:3308 (KD) yrkande 6 och 2020/21:3311 (KD) yrkande 19. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Kontaktförbud

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ökad användning av elektronisk övervakning av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skärpta straff för överträdelse av kontaktförbud och utvärdering av lagändringar när det gäller kontaktförbud i gemensam bostad.

Jämför reservation 20 (SD), 21 (M, SD, KD), 22 (M, L), 23 (C, L) och 24 (M, SD, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 4 begärs en ändring i lagstiftningen i syfte att det ska bli betydligt lättare än i dag för utsatta kvinnor att få kontaktförbud utfärdade. I yrkande 5 vill motionärerna att straffet för överträdelse av kontaktförbud skärps genom att minimistraffet sätts till fängelse. I yrkande 6 begärs en ändring i lagstiftningen i fråga om ringa överträdelse av kontaktförbud. Motionärerna anser att en sådan överträdelse ska föranleda böter, förutsatt att kontakten inte kan anses vara klart ursäktlig.

I samma motion yrkande 7 begärs att lagstiftningen ska kompletteras så att ett kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna utfärdas vid frisläppandet av den som dömts för ett vålds- eller sexualbrott gentemot en närstående. Motionärerna anför att det med nuvarande och föreslagen lagstiftning inte är möjligt att utfärda ett kontaktförbud med elektronisk övervakning vid frisläppandet, även om hotbilden är stor.

I kommittémotion 2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 11 vill motionärerna utreda förutsättningarna för ett automatiskt kontaktförbud, eller ett utökat kontaktförbud, vid fällande dom för brott i nära relation.

I kommittémotion 2020/21:3427 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1 begärs att de lagändringar när det gäller kontaktförbud i gemensam bostad som

infördes 2014 bör utvärderas. Motionärerna anför att det har framkommit kritik mot att lagändringarna inte har fått tillräckligt genomslag i praktiken.

I partimotion 2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19 och kommittémotion 2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4 begär motionärerna att kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna användas i fler fall. Motionärerna anför att brottsutsatta kvinnor inte ska behöva vänta på att ett kontaktförbud bryts innan ett kontaktförbud med elektronisk övervakning beslutas. I stället ska beslutet utgå från en riskbedömning i det enskilda fallet. Ett liknande yrkande framställs i kommittémotion 2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 10.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 1 § lagen (1988:688) om kontaktförbud framgår att en person kan förbjudas att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter denna person (kontaktförbud). Kontaktförbud får meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet ska skydda. Vid bedömningen av om det finns en sådan risk ska det särskilt beaktas om den mot vilken förbudet avses gälla har begått brott mot någon persons liv, hälsa, frihet eller frid. Ett kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud uppväger det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla. I 1 a § nämnda lag finns bestämmelser om möjligheten att meddela kontaktförbud när det gäller den gemensamma bostaden.

Av 2 § första stycket lagen om kontaktförbud framgår att om det kan antas att ett kontaktförbud enligt 1 § inte är tillräckligt, får förbudet utvidgas till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad, arbetsplats eller något annat ställe där den personen brukar vistas (utvidgat kontaktförbud). Ett beslut om utvidgat kontaktförbud ska förenas med villkor om elektronisk övervakning, om den mot vilken beslutet avses gälla har överträtt ett kontaktförbud och det inte finns särskilda skäl mot det. Av andra stycket följer att den som har överträtt ett utvidgat kontaktförbud får förbjudas att uppehålla sig inom ett större område än som följer av första stycket (särskilt utvidgat kontaktförbud). Förbudet får omfatta ett eller flera områden i anslutning till sådana platser där den andra personen har sin bostad eller arbetsplats eller annars brukar vistas. Det får inte avse ett större område än vad som är nödvändigt. Ett beslut om särskilt utvidgat kontaktförbud ska vidare förenas med villkor om elektronisk övervakning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Särskilt utvidgat kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud väger väsentligt tyngre än den inskränkning i rörelsefriheten som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla.

Av 4 § framgår bl.a. följande. Kontaktförbud ska meddelas för en viss tid, högst ett år. Kontaktförbud när det gäller gemensam bostad får dock meddelas

för högst två månader. Ett kontaktförbud när det gäller gemensam bostad får endast förlängas om det finns särskilda skäl och med högst två veckor i taget. Ett kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning får förlängas med högst tre månader i taget. I övrigt får ett kontaktförbud förlängas med högst ett år i taget.

Av 7 § lagen om kontaktförbud framgår att frågan om kontaktförbud prövas av allmän åklagare och tas upp på begäran av den som förbudet ska skydda eller när det annars finns anledning till det.

Av 24 § samma lag framgår att den som bryter mot ett kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning döms för överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning till fängelse i högst två år. Den som i övrigt bryter mot ett kontaktförbud döms för överträdelse av kontaktförbud till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

I 25 § anges att den som har getts ett kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning och som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hindrar att den elektroniska övervakningen kommer till stånd döms för hindrande av elektronisk övervakning till böter eller fängelse i högst ett år.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 18 juli 2019 att tillsätta en utredning som skulle se över straffansvaret för hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2019:43). I direktivet framhölls att frågan om förutsättningarna för att besluta någon form av kontaktförbud ofta kan förväntas uppkomma inför eller i samband med en förundersökning om hedersrelaterat våld och förtryck. Utredaren skulle därför bl.a.

- överväga vilka förändringar i lagstiftningen avseende kontaktförbud som bör genomföras med anledning av två tillkännagivanden från riksdagen och lämna förslag på nödvändiga författningsändringar
- analysera och vid behov föreslå de ytterligare förändringar på detta område som är lämpliga med anledning av den utvärdering av Sverige som Europarådets expertgrupp Grevio genomfört i fråga om artiklarna 52 och 53 i Istanbulkonventionen
- analysera om det geografiska området vid särskilt utvidgat kontaktförbud bör utvidgas och vid behov föreslå förändringar i lagstiftningen.

De två tillkännagivanden som direktivet hänvisade till avsåg dels att ett utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd, dels att straffen för överträdelser av kontaktförbud utan elektronisk övervakning ska skärpas.

I fråga om Istanbulkonventionen har Grevio rekommenderat Sverige att bygga ut systemet med kontaktförbud eller andra skyddsåtgärder som lagstiftningen möjliggör så att möjligheten att avlägsna en misstänkt gärningsman från den gemensamma bostaden vid omedelbar fara blir större

och se till att ett sådant avlägsnande kan bestå så länge offrets trygghet kräver det.

Utredningen överlämnade i oktober 2020 utredningsbetänkandet Ett särskilt hedersbrott (SOU 2020:57). Utredningen föreslår dels att straffskalan för överträdelser av kontaktförbud enligt 24 § första stycket andra meningen lagen om kontaktförbud ändras från böter eller fängelse i högst ett år till fängelse i högst ett år, dels att den nuvarande ansvarsfrihetsregeln i andra stycket i samma paragraf ersätts med en bestämmelse om att straffet i ringa fall ska vara böter.

Vidare föreslår utredningen att ett beslut om utvidgat kontaktförbud ska – oavsett om den mot vilken förbudet avses gälla har överträtt ett tidigare meddelat kontaktförbud eller inte – kunna förenas med villkor om elektronisk övervakning. Om den mot vilken förbudet avses gälla har överträtt ett tidigare meddelat kontaktförbud, och det inte finns särskilda skäl mot det, ska förbudet förenas med villkor om elektronisk övervakning.

I dag gäller att ett kontaktförbud avseende gemensam bostad får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud väger väsentligt tyngre än det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla. Utredningen föreslår att detta väsentlighetskrav slopas så att bedömningen i stället gäller frågan om skälen för ett sådant förbud väger tyngre än det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla.

I fråga om den svenska regleringens effektivitet anser utredningen att det svenska rättssystemet måste betraktas som en helhet. Bestämmelserna om frihetsberövanden i form av häktning, anhållande och gripande kompletteraras bestämmelserna om kontaktförbud på ett sådant sätt att den svenska lagstiftningen på ett effektivt sätt möjliggör ett avlägsnande av en misstänkt gärningsperson från en gemensam bostad.

Slutligen gör utredningen bedömningen att bestämmelsen om särskilt utvidgat kontaktförbud inte bör ändras med avseende på geografiskt område eftersom det redan i dag är möjligt att besluta om skydd i ett så stort geografiskt område som är nödvändigt.

Utredningsbetänkandet har remitterats och remisstiden gick ut den 19 januari 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet föreslog i betänkande 2014/15:JuU18 (s. 15 f.) att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att regeringen borde utreda om kraven för när kontaktförbud får förenas med elektronisk övervakning (s.k. fotboja) är för höga. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:124).

Utskottet behandlade i betänkande 2017/18:JuU25 proposition 2017/18:81 Elektronisk övervakning av kontaktförbud. Utskottet föreslog i betänkandet att riksdagen skulle anta regeringens förslag till ändringar i lagen om kontaktförbud och i brottsbalken. Syftet med lagändringarna var att stärka

skyddet mot trakasserier och förföljelse genom en bättre kontroll av att kontaktförbud följs och en skärpt syn på överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning.

Förslaget innebär att utvidgade kontaktförbud ska kunna övervakas elektroniskt. Detta ska vara huvudregeln om den som avses med ett beslut tidigare har överträtt ett kontaktförbud. Den längsta möjliga initiala förbudstiden för kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning ska vara ett år, i stället för som tidigare sex månader. Vidare föreslogs att överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning införs som en särskild brottsbeteckning. Straffskalan ska vara fängelse i högst två år. Slutligen föreslogs att straffbestämmelsen om olaga förföljelse i 4 kap. 4 b § brottsbalken utvidgas till att omfatta även överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag och lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2018.

Utskottet föreslog i betänkandet även ett tillkännagivande till regeringen om att ett utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:255). Regeringen har i skrivelse 2020/21:75 (s. 69) redogjort för behandlingen av tillkännagivandet och anför att regeringen avser att återkomma i frågan under mandatperioden. Punkten är inte slutbehandlad.

Bortsett från det redovisade tillkännagivandet till regeringen behandlade och avstyrkte utskottet (s. 17 f.) motionsyrkanden som i huvudsak överensstämmer med de nu aktuella, bl.a. ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning och skärpta straff för överträdelse av kontaktförbud. Riksdagen följde utskottets förslag.

Vid behandlingen av motioner om kontaktförbud från den allmänna motionstiden 2018/19 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen ska ta initiativ till att straffen för överträdelse av kontaktförbud utan elektronisk övervakning ska skärpas (bet. 2018/19:JuU14 s. 56 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182). Regeringen har i skrivelse 2020/21:75 (s. 77 f.) redogjort för behandlingen av tillkännagivandet och anför att regeringen avser att återkomma i frågan under mandatperioden. Punkten är inte slutbehandlad.

I samma betänkande avstyrkte utskottet motionsyrkanden om bl.a. ökad användning av elektronisk övervakning vid kontaktförbud. Utskottet framhöll att det är svårt att göra elektronisk övervakning möjlig vid ordinära kontaktförbud eftersom det vid denna form av kontaktförbud inte bestäms något geografiskt område. Vidare såg utskottet inte skäl för att ställa sig bakom yrkanden om att lagstiftningen ska ändras så att det blir betydligt enklare för utsatta personer att få ett kontaktförbud utfärdat och om att personer som dömts för vålds- och sexualbrott mot närstående ska få ett kontaktförbud med elektronisk övervakning vid frigivningen. Riksdagen följde utskottets förslag.

Slutligen avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en utvärdering av tillämpningen av bestämmelsen om kontaktförbud i gemensam bostad. Utskottet anförde att det såg positivt på det arbete som sker på området men

framhöll också vikten av att Åklagarmyndigheten och övriga berörda myndigheter fortsätter att följa upp handläggningen av kontaktförbud inklusive sådana som avser gemensam bostad. Utskottet konstaterade sammanfattningsvis att det pågår ett aktivt arbete när det gäller frågan om tillämpning av reglerna om kontaktförbud. Utskottet utgick vidare från att regeringen noga följer frågan och vid behov vidtar de åtgärder som behövs. Något tillkännagivande från riksdagens sida behövdes därför inte enligt utskottet. Riksdagen följde även i denna fråga utskottets förslag.

Vid behandlingen av motioner om kontaktförbud från den allmänna motionstiden 2019/20 behandlade och avstyrkte utskottet (s. 35 f.) motionsyrkanden som i huvudsak överensstämmer med de nu aktuella, bl.a. om att lagstiftningen ska ändras så att det blir betydligt enklare för utsatta personer att få ett kontaktförbud utfärdat, skärpta straff för överträdelse av kontaktförbud, en utvärdering av tillämpningen av bestämmelsen om kontaktförbud i gemensam bostad och ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden likalydande med det som framställs i motion 2020/21:657 (SD) yrkande 4 om att lagstiftningen ska ändras så att det blir betydligt enklare för utsatta personer att få ett kontaktförbud utfärdat. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och ser inte heller nu skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som begärs och avstyrker därför motionsyrkandet.

I fråga om de förslag om att skärpa straffen för överträdelse av kontaktförbud som begärs i motion 2020/21:657 (SD) yrkandena 5 och 6 konstaterar utskottet att Hedersbrottsutredningen har föreslagit ändringar i straffskalan för överträdelse av kontaktförbud och att den nuvarande ansvarsfrihetsregeln för ringa fall ersätts med en bestämmelse om att straffet i ringa fall ska vara böter. Utredningens förslag bereds i Regeringskansliet. Utskottet anser att denna beredning inte bör föregripas och avstyrker därför motionsyrkandena.

Även i fråga om kontaktförbud avseende gemensam bostad har Hedersbrottsutredningen föreslagit lagändringar. Då förestående lagstiftningsarbete inte bör föregripas avstyrker utskottet det förslag som förs fram i motion 2020/21:3427 (L) yrkande 1.

Vidare är utskottet inte berett att ställa sig bakom det förslag till tillkännagivande om automatiskt kontaktförbud vid brott i nära relation som förs fram i motion 2020/21:2958 (C) yrkande 11. Motionsyrkandet avstyrks därför.

För att ett kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna beslutas måste gärningsmannen i dag först bryta mot ett utfärdat kontaktförbud utan elektronisk övervakning. Enligt utskottet är det dock inte rimligt att brottsutsatta kvinnor ska behöva vänta på att ett kontaktförbud bryts innan ett

kontaktförbud med elektronisk övervakning beslutas. Beslutet om huruvida ett kontaktförbud ska förenas med elektronisk övervakning bör i stället utgå från en riskbedömning i det enskilda fallet. Det vore både tryggare och mer effektivt.

Som framgår ovan har riksdagen tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att ett utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd. Med anledning av detta gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att bl.a. överväga vilka förändringar i lagstiftningen avseende kontaktförbud som bör genomföras med anledning av tillkännagivandet. Hedersbrottsutredningen har föreslagit att ett beslut om utvidgat kontaktförbud ska – oavsett om den mot vilken förbudet avses gälla har överträtt ett tidigare meddelat kontaktförbud eller inte – kunna förenas med villkor om elektronisk övervakning. Utskottet anser att det är ytterst angeläget att regeringen skyndsamt och utan dröjsmål återkommer till riksdagen med ett sådant förslag. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionerna 2020/21:2958 (C) yrkande 10, 2020/21:3297 (M) yrkande 4 och 2020/21:3366 (M) yrkande 19.

I motion 2020/21:657 (SD) yrkande 7 begärs att personer som har dömts för vålds- eller sexualbrott mot närstående ska få ett kontaktförbud med elektronisk övervakning vid frigivningen. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och ser därför inte heller nu skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som begärs i motionen. Motionsyrkandet avstyrks.

Brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av stödet till brottsoffer och inrättande av en koordinerande funktion, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen ställer sig även bakom det som utskottet anför om polisens återkoppling till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kommunalt ansvar för stöd till brottsoffer, om brottsofferstöd över hela landet, om polisens brottsofferstödjande arbete och om höjd avgift till Brottsofferfonden.

Jämför reservation 25 (S, C, V, MP), 26 (C, KD, L), 27 (S, C, V, MP), 28 (L) och 29 (M, SD, KD).

Motionerna

Stärkt stöd till brottsoffer

I motion 2020/21:456 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att tydliggöra ett kommunalt ansvar för en samlad funktion för stöd till brottsdrabbade.

I kommittémotion 2020/21:2957 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 32 begärs att brottsoffer över hela landet ska ha rätt till stöd.

I kommittémotion 2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 60 anför motionärerna att det behövs ett systematiskt stöd från polis och åklagare till brottsoffer. De framhåller även att samarbetet mellan polis, socialtjänst och civilsamhälle, såsom brottsofferjourer, behöver fördjupas. I yrkande 61 betonar motionärerna vikten av att vittnes- och brottsofferstödet integreras på ett naturligt sätt i polisens lokala operativa arbete.

I partimotion 2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 41 begär motionärerna en total översyn av stödet till brottsoffer samt att det ska inrättas en koordinerande funktion från samhällets sida. Ett likalydande yrkande framställs i kommittémotion 2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 6.

I partimotion 2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 43 begärs att återkopplingen från polis till brottsoffer ska vara tydlig och noggrann. Liknande yrkanden framställs i kommittémotionerna 2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5 och 2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

Avgift till Brottsofferfonden

I kommittémotion 2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 begärs att avgifterna till Brottsofferfonden ska höjas. Liknande yrkanden framställs i kommittémotion 2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 och i motion 2002/21:869 av Sanne Lennström (S).

Bakgrund

Gällande rätt

Av 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår att det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Vidare ansvarar socialnämnden för att ett barn som utsatts för brott och barnets närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Det finns en långtgående informationsskyldighet gentemot ett brottsoffer. Detta regleras bl.a. i förundersökningskungörelsen (1947:948). Exempelvis ska brottsoffret informeras om rätten till målsägandebiträde och stödperson, möjligheterna att begära skadestånd och få ersättning enligt brottskadelagen samt möjligheten att ansöka om rättshjälp och kontaktförbud (13 a §). Enligt 13 b § ska brottsoffret så snart som möjligt tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad om beslut om att en förundersökning inte ska inledas eller att en inledd förundersökning har lagts ned, beslut om att åtal inte ska väckas, tidpunkt och plats för sammanträden i rätten och en dom eller ett slutligt beslut i målet. Vidare ska brottsoffret informeras när en gripen, anhållen eller häktad misstänkt person avviker eller om frihetsberövandet hävs (13 c §).

Vid brott mot person har målsäganden, enligt 35 § fängelseförordningen (2010:2010), rätt att tillfrågas om han eller hon vill få viss information om en person som tagits in på en anstalt. Informationen ska förmedlas av Kriminalvården, och den handlar om på vilken anstalt den intagna är placerad och om den intagna förflyttas samt får permission eller frigges. En målsägande kan också ha rätt att bli informerad om den intagna rymmer, fritas eller utblir efter en permission. Målsägandens rätt till information gäller inte i vissa fall, t.ex. om en underrättelse kan befaras medföra fara för den intagnas liv eller hälsa.

Enligt 36 § ska en underrättelse enligt 35 § lämnas i lämplig tid och utformas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. I Brottsoffermyndighetens rapport Förslag om bättre digitalt bemötande av brottsutsatta anges följande (s. 17).

Vanligtvis kommunicerar Kriminalvården med målsäganden via post eller telefon. Information skickas också via e-post, sms och fax, om det är

säkerställt att mottagaren verkligen är målsäganden. Vid ett sådant utskick får informationen inte innehålla känsliga uppgifter om den dömda. Om en intagen avviker underrättas målsäganden omgående och det kan då bli frågan om att använda ett snabbare sätt att kommunicera än annars, till exempel telefon i stället för post. Vid allvarliga fall kan Kriminalvården dessutom behöva samverka med Polismyndigheten för att på så vis snabbt kunna underrätta målsäganden.

EU:s brottsofferdirektiv och dess behandling i riksdagen

Den 25 oktober 2012 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (brottsofferdirektivet). Direktivet trädde i kraft den 15 november 2012 och skulle vara genomfört i svensk rätt senast den 16 november 2015.

I betänkande 2014/15:JuU21 Genomförande av brottsofferdirektivet behandlade utskottet proposition 2014/15:77 Genomförande av brottsofferdirektivet och åtta motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen. Regeringens bedömning i propositionen var att det endast krävdes ett fåtal lagändringar för att genomföra direktivet i svensk rätt eftersom de flesta åtagandena i direktivet uppfylls av gällande rätt.

Utskottet ställde sig bakom de förslag som lämnades i propositionen och föreslog att riksdagen skulle avslå motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:258).

Stöd till brottsoffer

Av information från regeringens webbplats framgår att regeringen vidtagit bl.a. följande åtgärder för att genomföra brottsofferdirektivet.

- Målsäganden ska alltid underrättas om en frihetsberövad person släpps fri. Det innebär att informationsskyldigheten även kommer att omfatta tiden före dom och verkställighet. Det regleras också vem som ansvarar för att brottsoffret får den information som han eller hon har rätt till i de olika faserna av processen.
- Den som har utsatts för brott ska så snart som möjligt få information om vilka skyddsåtgärder som finns och om möjlighet till alternativt boende. Information ska också ges om vilka myndigheter, organisationer och andra som kan lämna vård till brottsoffret.
- Polisen ska göra en individuell skyddsbedömning för att fastställa om målsäganden har behov av särskilda skyddsåtgärder under förundersökning och rättegång. Målsäganden under 18 år ska alltid anses ha ett sådant särskilt skyddsbehov.
- Brottsoffer ska få information om hur det egna ärendet fortskrider och om vilken roll han eller hon kommer att ha i den fortsatta processen.
- Den som utsatts för brott ska alltid få information om vem på en myndighet som ska ge upplysningar i det egna ärendet.

- Målsäganden ska alltid få en skriftlig bekräftelse av sin anmälan om brott. Om målsäganden inte behärskar svenska ska anmälan översättas om han eller hon begär det. En tolk ska anlitas vid anmälan av brott för en målsägande som inte behärskar svenska.

Av regleringsbrevet för Brottsoffermyndigheten för 2020 framgår att Brottsoffermyndigheten ska ansluta relevanta meddelandeflöden till brottsutsatta via Mina meddelanden i den mån myndigheten bedömer det lämpligt med hänsyn till informationssäkerhet och den personliga integriteten. Myndigheten ska vidare ta fram en digital tjänst för kompletteringar av ansökan om brottsskadeersättning. Myndigheten ska redovisa resultatet av nämnda åtgärder senast den 22 februari 2021. Av regleringsbrevet framgår vidare att myndigheten ska se över och utveckla myndighetens information som riktar sig till offer för terrorism. Den information som Brottsoffermyndigheten tar fram bör vara flerspråkig och innehålla information om den rätt till hjälp, stöd och skydd som offer för terrorism och deras familjemedlemmar har enligt brottsofferbestämmelserna i EU:s terrorismdirektiv. Informationen bör vara generell och lättillgänglig samt utgöra ett komplement till den information som andra aktörer med ansvar för offer för terrorism redan tillhandahåller. Informationen bör vara möjlig att anpassa till omständigheterna vid en särskild händelse och på så sätt bidra till att det finns uthållig information till offer för terrorism och deras familjemedlemmar samt till sådana aktörer som möter dessa personer efter en akut krishanteringsfas. För att informationen ska vara ändamålsenlig och relevant i alla delar bör uppdraget genomföras i samverkan med andra aktörer med ansvar för offer för terrorism. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 31 maj 2021.

Av regleringsbrevet för Polismyndigheten för 2020 framgår att myndigheten ska ansluta relevanta meddelandeflöden till brottsutsatta via Mina meddelanden i den mån myndigheten bedömer det lämpligt med hänsyn till informationssäkerhet och den personliga integriteten. Myndigheten ska också analysera förutsättningarna att agera förmedlare av digital post via Mina meddelanden för Åklagarmyndighetens och Ekobrottsmyndighetens räkning. Uppdraget redovisades i februari 2021 och bereds i Regeringskansliet.

Riksrevisionen genomför just nu en granskning av Polismyndighetens information till brottsutsatta. Resultatet av granskningen kommer att presenteras i en rapport med planerad publicering i maj 2021. Riksrevisionen uppger följande på sin webbplats.

Personer och företag som anmäler brott har rätt att få relevant och begriplig information om sina ärenden och om vilka rättigheter de har som brottsutsatta. Det kan till exempel handla om varför brottet utreds eller inte, hur den fortsatta handläggningen kommer att gå till och vem som kan ge svar på frågor eller ta emot ytterligare information.

Det är viktigt av flera skäl, bland annat för att brottsutsatta som förstår Polismyndighetens information har större möjligheter att bidra i det egna ärendet. I förlängningen kan det även påverka förtroendet för myndigheten

och rättsväsendet i stort, vilket har betydelse för om människor anmäler brott, deltar i brottsutredningar och väljer att vittna.

Riksdagen har vid flera tillfällen tillkännagivit för regeringen att den vill se en förbättring när det gäller information till brottsoffer. Det handlar till exempel om att lämna information om vad som händer i utredningen, möjligheten att få stöd av en brottsofferstödjare och varför polis och åklagare avstår från att utreda brottet om så sker.

Regeringen har vid flera tillfällen, både före och efter riksdagens tillkännagivanden, tagit initiativ till ett antal åtgärder i syfte att åstadkomma sådana förändringar som riksdagen efterfrågat.

Riksrevisionen uppger vidare att syftet med granskningen är att undersöka om Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta är effektivt. Granskningen omfattar Polismyndighetens informationsarbete från att en förundersökning inleds till att den avslutas. Granskningen kan även komma att omfatta regeringens styrning av Polismyndigheten.

Riksdagens tillkännagivande om en brottsofferportal för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar

Vid behandlingen av motioner om brottsoffer från den allmänna motionstiden 2018/19 (bet. 2018/19:JuU14 s. 43 f.) föreslog utskottet för andra gången ett tillkännagivande om att regeringen skulle ta initiativ till att inrätta en brottsofferportal för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182).

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 4) anför regeringen bl.a. följande (s. 36 f.).

Polismyndigheten arbetar förbyggande mot bedrägerier genom sitt nationella bedrägericenter (NBC). NBC samverkar bl.a. med aktörer inom bank- och finanssektorn och e-handelsbranschen. NBC genomför också informationsinsatser för att öka kunskapen i samhället om hur man kan skydda sig mot brott. Exempelvis deltog NBC under 2018 och 2019 i en nationell informationskampanj tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för att öka allmänhetens samt små och medelstora företags kunskap om vilka grundläggande säkerhetsåtgärder som kan och bör vidtas för att skydda sig mot it-incidenter inklusive id-stölder.

På regeringens uppdrag har en särskild utredare i mars 2019 lämnat förslag som syftar till att minska antalet bedrägerier som begås med hjälp av förfalskade id-handlingar. Utredaren föreslår ett nytt statligt id-kort som ska utfärdas av Polismyndigheten. Det nya id-kortet ska utfärdas på ett säkert sätt och vara lätt att kontrollera. På så sätt ska identitetsmissbruk och bedrägerier kunna motverkas. Förslagen finns i betänkandet Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). Betänkandet har remitterats och förslagen bereds nu i Regeringskansliet.

Brottsoffermyndigheten beviljades under våren 2017 närmare 2 miljoner kronor från EU:s fond för inre säkerhet för att ta fram en ny webbplats med behovsanpassad information för brottsoffer. Brottsoffer kan söka och få information bl.a. utifrån vilken typ av brott som de utsatts för, var i rättsprocessen de befinner sig och var de är bosatta. Ett mål med webbplatsen är att brottsoffer ska kunna få relevant och överskådlig information för varje del av processen. De ska även hitta information om

vilka organisationer som erbjuder stöd för brottsoffer på deras bostadsort. Webbplatsen blev klar 2020.

Konsumentverket tillhandahåller en upplysningstjänst – Hallå konsument – som omfattar information och vägledning om konsumenters rättigheter och skyldigheter. Sedan den 1 april 2020 ingår även bland andra Polismyndigheten i den krets av s.k. informationsansvariga myndigheter och andra aktörer som är involverade i arbetet med upplysningstjänsten. Det ökar möjligheten att ge sammanhållen information till konsumenter om vilka åtgärder som behöver vidtas vid bedrägerier och identitetskapningar och hur man kan förebygga att bli utsatt för den typen av brott. Upplysningstjänsten erbjuder en samlad information riktad till den som har blivit utsatt för id-kapningar. Regeringen anser genom de ovan redovisade och vidtagna åtgärderna att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2021 anförde utskottet att det inte hade något att invända mot regeringens redovisning av de tillkännagivanden om rättsväsendet som utskottet hade tagit initiativ till (bet. 2020/21:JuU1 s. 41).

I samband med beredningen av proposition 2020/21:73 En ny straffbestämmelse som skyddar betalningsverktyg behandlade utskottet motionsyrkanden om att regeringen skyndsamt ska inrätta en brottsofferportal (bet. 2020/21:JuU14). Utskottet tillstyrkte motionsyrkandena och föreslog ett tillkännagivande till regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:262).

Brottsofferfonden

Brottsofferfonden etablerades 1994 i syfte att ge ekonomiskt stöd till olika former av brottsofferinriktad verksamhet. Den som döms för ett brott där fängelse ingår i straffskalan är i dag skyldig att betala en särskild avgift till Brottsofferfonden. Tidigare var avgiften 500 kronor, men den höjdes den 1 februari 2015 till 800 kronor. Samtidigt höjdes avgiften för den som verkställer ett fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll, s.k. fotboja, från 50 kronor per dag till 80 kronor per dag. Avsikten med höjningen var att förstärka förutsättningarna för det arbete som de ideella organisationerna, bl.a. brottsofferjourerna, utför för stöd till brottsoffer.

Regeringen beslutade i november 2015 att minst 75 procent av Brottsofferfondens medel ska tillfalla organisationer i det civila samhället som bedriver brottsofferstödande verksamhet. Regeringen konstaterade då att behovet av finansiering av det civila samhällets brottsofferstödande verksamheter var stort och konkurrensen om befintliga medel hård, och regeringen ville på detta sätt förbättra verksamheternas förutsättningar.

Tidigare riksdagsbehandling

I december 2017 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att förbättra polisens återkoppling till brottsutsatta (bet. 2017/18:JuU1 s. 136,

rskr. 2017/18:92). I skrivelse 2020/21:75 (s. 57) redogör regeringen för arbetet med tillkännagivandet och anför att punkten inte är slutbehandlad.

Utskottet behandlade ett flertal motionsyrkanden om brottsoffer från den allmänna motionstiden 2018/19 i betänkande 2018/19:JuU14 (s. 63 f.). Som framgår ovan föreslog utskottet ett tillkännagivande om en brottsofferportal för drabbade av bedrägerier och identitetskapningar. Övriga yrkanden avstyrktes. Bland dem fanns ett motionsyrkande om att utöka avgiften till Brottsofferfonden. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182).

Vid behandlingen av motioner från den allmänna motionstiden 2019/20 avstyrkte utskottet ett flertal motionsyrkanden om brottsoffer (bet. 2019/20:JuU29 s. 43 f.). Utskottet konstaterade bl.a. att det förutom genomförandet av brottsofferdirektivet hade vidtagits ett flertal åtgärder från rättsväsendets sida för att stärka stödet till brottsoffer. Något initiativ från utskottets sida med anledning av motionsyrkanden om stärkt skydd för brottsoffer var därför inte nödvändigt. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

När det gäller frågan om återkoppling från polisen till brottsoffer hänvisade utskottet till att Riksrevisionen har inlett en granskning av polisens information till brottsutsatta. Utskottet ansåg därför att det inte fanns skäl att ställa sig bakom motionsyrkanden om detta. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Det följer av socialtjänstlagen att kommuner har en skyldighet att verka för att den som har utsatts för brott och dennes anhöriga får hjälp och stöd. Mot den bakgrunden finner utskottet inte skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande om att tydliggöra ett kommunalt ansvar för en samlad funktion för stöd till brottsdrabbade som framförs i motion 2020/21:456 (C) yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Det är viktigt att samhället stöder brottsoffer, särskilt de som utsatts för grov brottslighet, och deras anhöriga, t.ex. anhöriga till våldsdödade. I dag kan det emellertid vara svårt för den enskilde att få en helhetsbild över vilket stöd som finns för brottsoffer. Mot bakgrund av att många brottsoffer inte vet vart de ska vända sig för att få stöd och eftersom en brottsutsatt kan behöva flera olika typer av stöd samtidigt bör det enligt utskottets mening inrättas en koordinerande funktion. Det behöver även göras en total översyn av stödet till brottsoffer. I detta sammanhang är det även viktigt att säkerställa att gärningsmän inte kommer undan sitt skadeståndsansvar. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionerna 2020/21:3298 (M) yrkande 6 och 2020/21:3365 (M) yrkande 41.

Utskottet konstaterar att det förutom genomförandet av brottsofferdirektivet har vidtagits ett flertal åtgärder från rättsväsendets sida för att stärka stödet till brottsoffer. Det pågår arbete på området och det är således en uppmärksammas fråga. Det finns mot denna bakgrund inte anledning för

riksdagen att nu ta något sådant initiativ om brottsofferstöd över hela landet som begärs i motion 2020/21:2957 (C) yrkande 32. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Den som har utsatts för ett brott ska få den information som behövs med anledning av brottet samt om vilket stöd som finns tillgängligt. Polisen har redan i dag en viss skyldighet att bistå med information, men utskottet ser ett behov av att ytterligare förbättra informationen och ge tydligare återkoppling om utredningen. Om en förundersökning läggs ned ska polisen tydligt redogöra för vilka åtgärder som vidtagits och motiven till att ärendet läggs ned. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionerna 2020/21:3298 (M) yrkande 5, 2020/21:3365 (M) yrkande 43 och 2020/21:3496 (KD) yrkande 9.

Utskottet anser även att det saknas skäl att bifalla motion 2020/21:3272 (L) yrkande 60 och 61 om polisens brottsofferstödjande arbete. Motionsyrkandena avstyrks.

Avslutningsvis vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning i fråga om höjda avgifter till Brottsofferfonden och avstyrker därför motionerna 2002/21:869 (S), 2020/21:3298 (M) yrkande 3 och 2020/21:3496 (KD) yrkande 2.

Unga brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om barnahus och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om belastningsregistret och registerkontroll samt om stöd till unga brottsoffer.

Jämför reservation 30 (M, SD, KD) och 31 (S, L, MP).

Motionerna

Belastningsregister

I motion 2020/21:286 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om gallring av uppgifter i belastningsregistret. Motionärerna vill att regeringen ska se över bestämmelserna så att brott gällande barnpornografi och grovt sexuellt utnyttjande av barn kvarstår i belastningsregistret under en betydligt längre tid än i dag.

I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om kompletterande yrkesgrupper där arbetsgivare kan begära ut belastningsregister. Motionärerna vill att rätten för arbetsgivare att begära ett utdrag ur belastningsregistret ska gälla för samtliga yrkesgrupper som arbetar med barn.

I samma motion yrkande 3 begärs att samtliga arbetssökande som har dömts för sexualbrott mot barn, inklusive barnpornografi, alltid ska nekas anställning

i yrken där den huvudsakliga verksamheten riktas till barn. Enligt motionärerna bör regeringen även lagstifta så att arbetsgivaren kontinuerligt ges möjlighet att begära utdrag ur belastningsregister (yrkande 4).

I motion 2020/21:364 av Solveig Zander (C) begärs ett tillkännagivande om förlängning av kontroll i belastningsregistret av personer som, i sitt yrke eller liknande, kommer i kontakt med barn och unga.

Barnahus m.m.

I kommittémotion 2020/21:2720 av Johanna Öfverbeck m.fl. (MP) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om stöd till unga brottsoffer. Motionärerna vill se en översyn i fråga om barn får det stöd de behöver kring rättsprocesserna.

I kommittémotion 2020/21:3139 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 28 begär motionärerna att det ska tas ta fram och genomföras en nationell handlingsplan avseende stöd till brottsutsatta barn och unga.

I kommittémotion 2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 7 begärs att regeringen skyndsamt tar fram en nationell plan för barnahusens verksamhet samt att bristerna som slutredovisningen av uppdraget gällande utvärdering av barnahusverksamheterna pekade på åtgärdas skyndsamt.

Andreas Carlson m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2020/21:3496 yrkande 18 att barnahus ska finnas tillgängliga i hela landet.

Bakgrund

Kontroll i register

Lagen om belastningsregister

Uppgifter om den som har dömts eller på annat sätt lagförts för brott finns i belastningsregistret som förs av Polismyndigheten. Bestämmelser om belastningsregistret finns i lagen (1998:620) om belastningsregister med tillhörande förordning (1999:1134). För uppgifter i registret gäller absolut sekretess. Uppgifter från belastningsregistret får därför endast lämnas ut med stöd av bestämmelser som bryter sekretessen.

Enligt 3 § lagen om belastningsregistret innehåller registret uppgifter om den som genom dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande om ordningsbot har ålagts påföljd för brott (punkten 1), ålagts förvandlingsstraff för böter (punkten 2), fått påföljdseftergift vid allvarlig psykisk störning (punkten 3), meddelats åtalsunderlåtelse (punkten 4) eller meddelats vissa kontaktförbud eller tillträdesförbud (punkten 5). Belastningsregistret innehåller även uppgifter om domar och beslut som har meddelats i utlandet.

Bestämmelser om när uppgifter i belastningsregistret ska gallras finns i 16–18 §§ lagen om belastningsregister. Uppgifter ur belastningsregistret ska alltid gallras om den registrerade frikänns, beviljas resning, får avgörandet undanröjt eller upphävt eller avlider (16 §).

Uppgifter ur belastningsregistret ska vidare gallras när viss tid har förflutit (17 §). Denna tid är som huvudregel tio år efter domen eller beslutet. En sådan

gallringsfrist gäller vid uppgifter om skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård, överlämnande till missbruksvård, ungdomstjänst samt beslut om påföljdseftergift vid allvarlig psykisk störning, åtalsunderlåtelse, kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen om europeisk skyddsorder. En sådan frist gäller även för uppgifter om fängelsestraff som ska anses verkställt genom tidigare frihetsberövande eller om den registrerade har befriats från fängelsestraff genom nåd. Är den registrerade under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten ska uppgifterna i vissa fall i stället gallras fem respektive tre år efter domen eller beslutet.

Uppgifter om böter ska gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller ordningsboten. Uppgifter om fängelsestraff och förvandringsstraff för böter ska gallras tio år efter frigivningen. Motsvarande gallringsfrist för uppgifter om slutna ungdomsvård är tio år efter att påföljden verkställts och för uppgifter om överlämnande till rättspsykiatrisk vård tio år efter utskrivningen.

Gallringstiden påverkas om det görs nya anteckningar i registret. Om det görs anteckningar som avser annat än penningböter, före utgången av den tid som uppgifter ska gallras enligt 17 §, ska inte någon av uppgifterna gallras så länge någon av dem ska finnas kvar i registret (18 § första stycket). Den längsta tid som en uppgift finns kvar i belastningsregistret är 20 år efter domen eller beslutet. I fråga om uppgifter om fängelsestraff eller överlämnande till rättspsykiatrisk vård gäller dock detta endast om det förflutit tio år från frigivningen respektive utskrivningen (18 § andra stycket jämfört med 17 § 1 och 7).

Lagen om registerkontroll

Enligt lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn ska den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, en region, ett företag eller en organisation, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Det kan handla om både personer som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med barn och personer som är ledare i olika ideella barnverksamheter. I de fall som lagen föreskriver ska en enskild ha rätt att få ett begränsat utdrag om sig själv ur belastningsregistret för att kunna visa upp för en arbets- eller uppdragsgivare.

Förarbetsuttalanden

Den ovan nämnda lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn trädde i kraft den 18 december 2013 (prop. 2012/13:194, bet. 2013/14:JuU8, rskr. 2013/14:36). I den proposition som låg till grund för lagstiftningen gjorde regeringen bedömningen att arbets- och uppdragsgivare inte bör vara skyldiga att kontrollera belastningsregistret. Regeringen ansåg inte heller att det bör vara förbjudet att anställa eller anlita personer som förekommer i belastningsregistret (s. 22). I samband med beredningen av lagförslaget behandlade utskottet motionsyrkanden dels om att det ska vara

obligatoriskt för alla arbetsgivare att kontrollera arbetssökandes utdrag från belastningsregistret vid arbete med barn, dels om att det ska vara förbjudet för en arbetsgivare att låta personer som dömts för allvarlig sexualbrottslighet att arbeta med barn. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena och riksdagen biföll utskottets förslag.

När det gällde frågan om det ska vara obligatoriskt för arbetsgivare att kontrollera en arbetssökandes utdrag från belastningsregistret instämde utskottet i regeringens bedömning. Utskottet konstaterade således att det inom framför allt ideella verksamheter kan förekomma en stor mängd olika uppdrag som löper på både kortare och längre tid. Beroende på uppdragets art kan det i vissa fall framstå som uppenbart obehövt att begära ett registerutdrag. Att ålägga samtliga arbets- och uppdragsgivare som berörs av de föreslagna bestämmelserna en skyldighet att kontrollera belastningsregistret innan de anställer eller erbjuder någon ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring skulle innebära en alltför stor administrativ börda. Vidare kommer det inte att finnas någon myndighet som utövar tillsyn över samtliga arbets- och uppdragsgivare som ges möjlighet att kontrollera utdrag ur belastningsregistret. Det finns därför inte heller någon som skulle kunna kontrollera att en skyldighet att utföra registerkontroll efterlevs.

Skriftlig fråga om förlängd markering i belastningsregistret

Den 3 februari 2021 besvarade inrikesminister Mikael Damberg en skriftlig fråga om statsrådet avsåg att förlänga markeringen i belastningsregistret för dem som döms för barnpornografibrott och grovt sexuellt utnyttjande av barn, eller om ministern ansåg att den tid som markeringen i dag kvarstår är rimlig för dessa brott (fr. 2020/21:1414). Inrikesministern anförde följande.

Jag har fått liknande frågor i november 2020 och i januari 2021. Som jag den 4 november 2020 svarade på fråga 2020/21:304 Brottsmarkering vid grova sexualbrott mot barn och personer med funktionsvariation ser regeringen oerhört allvarligt på sexualbrott och särskilt på sådana som riktas mot barn. Regeringen har därför bland annat skärpt sexualbrottslagstiftningen, givit Polismyndigheten i uppdrag att identifiera och genomföra åtgärder för att förstärka förmågan att bekämpa sexualbrott mot barn, ålagt Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten att redovisa hur de arbetar med att utveckla arbetsmetoderna för utredning av våldtäkt och andra sexualbrott samt förbättrat stödet till brottsoffer.

Hur länge uppgifter om begångna brott finns kvar i belastningsregistret styrs av vilken påföljd som dömts ut och av om den dömde har återfallit i brott. Ju allvarligare brott det är fråga om, desto längre tid finns uppgifterna alltså kvar i registret, och om den dömde begår nya brott så förlängs gallringstiden för samtliga registrerade uppgifter.

Reglerna om gallring av uppgifter ur registret är resultatet av en avvägning mellan å ena sidan intresset av att ha tillgång till uppgifter om begångna brott för bl.a. lämplighetsprövningar av olika slag, exempelvis av den som ska arbeta med barn, och å andra sidan den enskildes integritet och möjlighet att återanpassa sig i samhället efter en fällande dom.

Som jag tidigare nämnt är enligt min mening principerna bakom systemet rimliga, men jag utesluter inte att ändringar av enskildheter kan

överbägas vad gäller gallring, t.ex. behovet av förlängning av tidsfristerna gällande vissa brottstyper.

Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att utdrag ur belastningsregistret bara är ett komplement som aldrig kan ersätta en ordentlig bakgrundskontroll av en arbetssökande, med tagande av referenser och annat. Det är alltid arbetsgivaren som har ansvaret för att personalen är lämplig och att verksamheten bedrivs på ett tryggt och säkert sätt, så att riskerna för missförhållanden minimeras.

Barnahus

Nationella riktlinjer

På uppdrag av regeringen har Rikspolisstyrelsen i samverkan med Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen tagit fram nationella riktlinjer för samverkan kring barn som misstänks vara utsatta för brott (Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus, POA-428-6530/08). Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att samverkan mellan berörda myndigheter vid utredningar om barn sker på ett effektivt och rättssäkert sätt med ett konsekvent barnperspektiv. Enligt riktlinjerna ska arbete med brottsutsatta barn främst ske i s.k. barnahus, men även på orter där sådana saknas ska samverkan ske. Förfarandet för när barn hörs under förundersökningen ska präglas av ett konsekvent barnperspektiv. Målgrupp för samverkan är barn som misstänks vara utsatta för misshandel och andra våldsbrott, sexualbrott eller brott mot förbud mot könsstympning av kvinnor. I målgruppen ingår även barn som lever med våld i familjen (vittnen till våld). När det bedöms vara lämpligt bör samverkan även omfatta barn som är förövare av sexualbrott.

Polisen arbetar därför enligt särskilda metoder när offret är ett barn. Förhör hålls av särskilt utbildad personal antingen i barnahus eller i speciellt inredda förhörssrum för barn hos polisen för att barnet ska slippa besöka olika inrättningar och upprepa sin historia. Videoförhör används för att barnet inte ska behöva närvara vid rättegången (prop. 2012/13:111 s. 93). Av skrivelsen Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (skr. 2015/16:192) framgår att det i dagsläget finns barnahus på fler än 30 orter i Sverige.

Utvärdering av barnahusverksamheterna

Efter förslag från utskottet uppmanade riksdagen i ett tillkännagivande under våren 2014 regeringen att stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus (bet. 2013/14:JuU18, rskr. 2013/14:177). Regeringen anför i skrivelse 2016/17:75 (s. 15) att flera nya barnahus har etablerats sedan tillkännagivandet beslutades, och barnahus finns för närvarande i alla län utom Norrbotten, Jämtland och Halland. Verksamheten omfattar redan i dag barn upp till 18 år, och den har vid flera tillfällen varit föremål för översyn. Vidare har ett nationellt kunskapscentrum – Barnafriid – inrättats vid Linköpings universitet. De åtgärder som tas upp i tillkännagivandet är därmed

omhändertagna. Regeringen anför vidare i skrivelse 2017/18:75 (s. 10 f.) att regeringen den 11 januari 2018 beslutade att ge Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn) i uppdrag att utvärdera barnahusverksamheterna i Sverige (S2018/00212/FST). Vidare konstaterar regeringen att de åtgärder som tas upp i tillkännagivandet därmed är omhändertagna, och den 13 december 2017 beslutade regeringen att lägga punkten till handlingarna. Punkten är slutbehandlad.

Som framgår ovan gav regeringen i december 2018 Linköpings universitet i uppdrag att utvärdera barnahusverksamheterna i Sverige. För att främja ett kvalitativt och likvärdigt bemötande för brottsutsatta barn, oavsett bostadsort, ska utvärderingen identifiera goda exempel och eventuella brister. Av beskrivningen av uppdraget framgår bl.a. följande. Uppdraget om utvärdering av barnahusverksamheterna syftar till att synliggöra aktuella behov och därigenom främja att brottsutsatta barn får ett likvärdigt bemötande, stöd och skydd oavsett bostadsort. En utvärdering belyser kvalitet, behovsuppfyllnad, eventuella skillnader och de konsekvenser sådana skillnader får för de barn som utgör målgruppen och kan på så sätt utgöra ett viktigt underlag för berörda myndigheter. I uppdraget ingick inte att lämna åtgärdsförslag.

Uppdraget redovisades till regeringen i mars 2019. Av slutrapporten framgår att inom ramen för utvärderingen besöktes 32 barnahus under september 2018–februari 2019. I utvärderingen konstateras att det finns många välfungerande barnahus men att det förekommer regionala skillnader i barnahusens organisation och verksamhet. 68 kommuner, främst i Norra Sverige, Jämtland, Halland och sydöstra delar av Sverige, står utanför verksamheten. I sammanfattningen anføres bl.a. följande (s. 5).

Ur ett barnperspektiv medför de konstaterade regionala skillnaderna en risk för ett icke likvärdigt bemötande, stöd och skydd. Detta kan yttra sig i form av olikheter bland annat gällande definition av målgrupper för Barnahuset, krisstöd och bedömning av vårdbehov, tillgång till barnmedicinsk och barn- och ungdomspsykiatrisk vård, möjlighet att erbjuda frivilliga hälsokontroller samt att tillgodose syskons behov av stöd och behandling. Läget ter sig problematiskt för åldersgruppen 15–18-åringar, som nödvändigtvis inte kommer i kontakt med Barnahuset.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det har sedan 2013 tillkommit ytterligare ett antal Barnahus samtidigt som de grundläggande problemen som belysts i de tidigare utredningarna kvarstår. Det finns dock utrymme för förbättringar då det gäller det multiprofessionella teamarbetet och det tvärasektionella samarbetet, men de stora utmaningarna finns då det gäller behovet av en enhetlig nationell styrning som slår fast att barn som misstänks vara utsatta för brott ska utredas i en barnvänlig miljö där berörda myndigheter samlas och samverkar under ett tak, och där brottsutredning, skydd, samt fysisk och psykisk hälsa beaktas. Vidare saknas en nationell samordning av verksamheten i Barnahus. Befintlig sekretesslagstiftning försvårar samverkan och gör det svårt för Barnahuset att leva upp till de nationella kriterierna. Lagstiftningen förhindrar även gemensam statistikföring och försvårar därmed uppföljning och planering av verksamheten i Barnahus.

Utredningen om skydd för barn som bevittnar våld eller andra brottsliga handlingar och ansvar för uppmaning att begå självmord

I utredningsbetänkandet Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord (SOU 2019:32) gör utredningen bedömningen att det bör utredas om det finns behov av författningsreformer och andra åtgärder för barnahusens verksamhet, för att alla barn som utsatts för brott av närstående ska ha likvärdig rätt till anpassade åtgärder oavsett var i landet de bor. Utredningen anför bl.a. följande (s. 222 f.).

Barnhusen är en samverkansform som inkluderar flera olika myndigheter och verksamheter. En reglering av sådan verksamhet kan vara förenad med svårigheter. Utredningen menar emellertid att det finns mycket starka skäl för att se över barnahusens verksamhet och hur denna ska regleras samt vilka riktlinjer och mål som ska finnas och hur verksamheten ska följas upp. Detta är centralt för att alla barn ska ha samma rätt till anpassade utredningar och samverkande insatser när de misstänks ha blivit utsatta för brott. Som det ser ut i dag avgörs den frågan av var i landet barnet bor och barn som råkar bo på en plats som saknar barnahus, kommer inte att få tillgång till detta specialanpassade förfarande alls. Utredningen menar att detta kräver en särskild genomgång av lämpligt organ. Frågan om reglering och styrning av barnahusens verksamhet bör alltså utredas särskilt.

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

Den 29 april 2021 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna ett förslag till en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Strategin ska anlägga ett helhetsperspektiv och möjliggöra en sammanhållen inriktning för arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn under den närmaste tioårsperioden.

Utredaren ska ta fram förslag till mål för det långsiktiga arbetet att förebygga och bekämpa våld mot barn. Utredaren ska även identifiera brister och möjliga åtgärder. I syfte att nå de uppsatta målen ska utredaren föreslå åtgärder inom följande områden

- samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, organisationer och andra berörda aktörer
- förebyggande arbete mot våld mot barn samt upptäckt av våld mot barn
- skydd, stöd och behandling för barn som upplevt våld (dvs. bevittnat våld och/eller utsatts för våld)
- brottmålsprocessen för barn som upplevt våld
- kunskap, metodutveckling och uppföljbarhet.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredning av motioner från den allmänna motionstiden 2018/19 (bet. 2018/19:JuU14 s. 72 f.) behandlade och avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att alla jobbsökande till samtliga yrken inom vilka man kontinuerligt arbetar med barn obligatoriskt ska kontrolleras i register för att se eventuella tidigare sexualbrottsbelastningar. Detsamma gällde ett motionsyrkande om att samtliga arbetssökande som har dömts för sexualbrott mot barn eller för allvarliga sexualbrott mot vuxna alltid ska nekas anställning i yrken inom vilka man kontinuerligt handskas med barn. Utskottet anförde att det vidhöll sin tidigare inställning från beredningen av regeringens förslag till lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182). Likalydande yrkanden avstyrktes vid förenklad beredning förra året (bet. 2019/20:JuU29, rskr. 2019/20:233).

Vid beredning av motioner från den allmänna motionstiden 2018/19 (bet. 2018/19:JuU14 s. 72 f.) avstyrkte utskottet även en begäran om ett tillkännagivande om att rättsprocesser där barn är inblandade kontinuerligt ska förbättras och förändras. Utskottet yttrade att det utgår från att ett sådant arbete bedrivs och ansåg inte att det framkommit något som gav riksdagen anledning att göra något sådant tillkännagivande. Riksdagen följde utskottets förslag.

Vid beredning av motioner från den allmänna motionstiden 2019/20 (bet. 2019/20:JuU29 s. 51 f.) föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett var i landet man bor. Utskottet anförde bl.a. följande.

Utskottet anser att det så långt som det är möjligt ska undvikas att ett barn slussas runt mellan flera olika myndigheter och att barnet inte ska behöva upprepa sin historia för flera olika personer. Barnahus är ett bra exempel på en trygg och barnvänlig miljö där barn som misstänks vara utsatta för övergrepp är i centrum för utredningsprocessen. Det är ytterst viktigt att alla barn som behöver får tillgång till denna verksamhet och att insatserna håller lika god kvalitet och är likvärdiga över hela landet. Utskottet anser därför att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233). I skrivelse 2020/21:75 (s. 95) anför regeringen att Barnafrid har tilldelats 2 miljoner kronor för ett förnyat uppdrag att genomföra utbildningsinsatser för landets barnahusverksamheter om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer, så som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Punkten är inte slutbehandlad.

I samma betänkande (bet. 2019/20:JuU29 s. 51 f.) uttalade utskottet att det inte framkommit något som gav skäl att ställa sig bakom ett yrkande om att sekretesslagstiftningen bör förändras så att berörda myndigheter inom barnahusen kan samarbeta utan hinder av sekretess. Motionsyrkandet avstyrktes därför och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

Utskottets ställningstagande

I motion 2020/21:286 (SD) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att samtliga arbetssökande som har dömts för sexualbrott mot barn, inklusive barnpornografi, alltid ska nekas anställning i yrken där den huvudsakliga verksamheten riktas till barn. Utskottet vidhåller sin tidigare inställning från beredningen av regeringens förslag till lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom de tillkännagivanden om belastningsregister i övrigt som begärs i motionerna 2020/21:286 (SD) yrkandena 1, 2 och 4 samt 2020/21:364 (C). Motionsyrkandena avstyrks därför.

I slutredovisningen av uppdraget gällande utvärdering av barnahusverksamheterna i Sverige framgår det att många barnahus fungerar bra men att det finns regionala skillnader. Detta medför risker för att barn som utsatts för brott inte får ett likvärdigt bemötande, stöd och skydd, något som i framtiden kan komma att innebära stora svårigheter för det utsatta barnet. Det är enligt utskottets mening viktigt att bristerna som slutredovisningen pekade på åtgärdas skyndsamt.

Förra året tillkännagav riksdagen att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet för att förbättra likvärdigheten och tillgången för alla barn oavsett var i landet man bor. Regeringen bör därför skyndsamt presentera en sådan nationell plan som ska innehålla förebyggande åtgärder samt åtgärder när ett barn blivit utsatt. Planen ska tydliggöra vilket ansvar alla aktörer har, och när det finns brister ska förbättringar föreslås.

Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionerna 2020/21:3139 (M) yrkande 28, 2020/21:3298 (M) yrkande 7 och 2020/21:3496 (KD) yrkande 18.

Avslutningsvis finner utskottet inte heller skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande om stöd till unga brottsoffer som begärs i motion 2020/21:2720 (MP) yrkande 15 och avstyrker därför motionsyrkandet.

Skadestånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om effektivare hantering av ersättning till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Brottsoffermyndighetens indrivning av fordringar, om modellen för brottsskadeersättning är rätt utformad för barn och om höjning av kränkingsersättningarna.

Jämför reservation 32 (S, V, MP), 33 (C), 34 (L), 35 (L), 36 (M, KD) och 37 (SD).

Motionerna

Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer

I motion 2020/21:36 av Mikael Larsson (C) begärs ett tillkännagivande om att säkerställa att skadestånd utbetalas till de drabbade. Motionären vill att regeringen snarast ska utreda och ta fram förslag på hur de som blir dömda till skadestånd ska kunna betala det.

I kommittémotion 2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 12 begär motionärerna att det ska införas en statlig skadeståndsgaranti som innebär att brottsoffer inte själva ska tvingas att driva in utdömda skadestånd från sina förövare.

I kommittémotion 2020/21:2720 av Johanna Öfverbeck m.fl. (MP) yrkande 16 vill motionärerna att det ska ses över om modellen för brottsskadeersättning är rätt utformad för barn.

Motionärerna i kommittémotion 2020/21:2957 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33 anser att det är otillfredsställande att brottsoffer själva ska behöva utkräva skadestånd av förövare. De vill därför att systemet med såväl kränkingsersättning som skadeståndersättning ska ses över.

I kommittémotion 2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 62 begärs en översyn av reglerna för skadestånd i syfte att förbättra brottsoffers möjligheter att snabbare få ut skadestånd som har utdömts i domstol, t.ex. genom bättre juridiskt stöd för att driva in beloppet eller genom att staten utbetalar beloppet och sedan kräver tillbaka det av den dömda.

I samma motion yrkande 63 begärs ett tillkännagivande om Brottsoffermyndighetens förutsättningar att aktivt bevaka fordringar. Motionärerna vill se en översyn av regelverket för att möjliggöra att Brottsoffermyndigheten ges bättre möjligheter att aktivt driva in fordringar från redan dömda gärningspersoner utan att brottsoffren ska tvingas att medverka aktivt.

I kommittémotion 2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om effektivare hantering av ersättning till brottsoffer. Enligt motionärerna bör man utreda en ordning där ett ersättningsbelopp som har fastställts av en domstol utbetalas direkt av

Brottsoffermyndigheten, utan att brottsoffret själv måste agera gentemot en gärningsman. Det skulle underlätta utbetalningen av den ersättning som ett brottsoffer får rätt till och därmed minska brottsoffrets lidande. Därefter ska Brottsoffermyndigheten kräva tillbaka ersättningen från den skadeståndsskyldige. Liknande yrkanden framställs i partimotion 2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 40 samt i motionerna 2020/21:3096 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och 2020/21:3381 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4.

I kommittémotion 2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om automatisk utbetalning av skadestånd till brottsoffer. Motionärerna vill att en utredning tillsätts med syfte att skadestånd bör betalas ut direkt från staten till brottsoffret när en dom vunnit laga kraft. Enligt motionärerna ska det vara statens uppgift att kräva in pengarna. Detta kan lämpligen ske genom att domstolen skickar ett inbetalningskort, och om den dömda inte betalar överlämnas ärendet till kronofogden för indrivning. Ett liknande yrkande framställs i motion 2020/21:930 av Roland Utbult (KD).

Slutligen så begär motionären i motion 2020/21:3684 av Hans Rothenberg (M) att skadeståndslagen och brottsskadelagen ska ses över i syfte att stärka enskilda brottsoffers möjlighet till full skadeersättning samt att begränsa dömda gärningsmäns möjligheter att undkomma betalning av skadestånd genom vägran.

Skadeståndsnivåer

I kommittémotion 2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 11 begär motionärerna att skadestånden för kvinnovåldsbrott ska höjas.

I kommittémotion 2020/21:3296 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4 begärs att skadestånden för de som utsatts för ett sexualbrott bör höjas avsevärt.

I kommittémotion 2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 vill motionärerna se en fördubbling av nivån på den kränkningsersättning som brottsoffer kan få rätt till.

I kommittémotion 2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 begärs att en översyn ska göras av skadeståndsnivåerna för kränkning. Enligt motionärerna är de skadestånd för kränkning i samband med brott som tilldöms i Sverige låga både ur ett internationellt perspektiv och i förhållande till vad allmänheten anser vara en rimlig nivå.

Bakgrund

Utbetalning av skadestånd

Den som har skadats till följd av ett brott kan kräva skadestånd av gärningsmannen. Regler om skadestånd och vilka skador som är ersättningsgilla finns i skadeståndslagen (1972:207). Processuella regler om hur skade-

ståndsanspråk ska framställas och om att talan kan föras i samband med ett brottmål finns i rättegångsbalken. Regler om hur fordringar drivs in finns i utskökningsbalken.

När ett brott anmäls till polisen ska målsäganden informeras om att åklagaren under vissa förutsättningar kan föra talan om enskilt anspråk på grund av brottet. Polisen ska också informera om möjligheterna att få ersättning enligt brottsskadelagen (2014:322) och om reglerna för hur dessa ärenden handläggs (13 a § förundersökningskungörelsen [1947:948]). Om brottet hör under allmänt åtal ska åklagaren, på målsägandens begäran förbereda och föra talan om skadestånd. En förutsättning är att det kan ske utan väsentlig olägenhet och att anspråket inte är uppenbart obefogat. Vill målsäganden att anspråket ska tas upp i samband med åtalet, ska han eller hon anmäla anspråket till undersökningsledaren eller åklagaren och lämna uppgift om de omständigheter på vilka det grundas (22 kap. 2 § rättegångsbalken). Om ett målsägandebiträde har förordnats för en målsägande ska målsägandebiträdet hjälpa målsäganden att föra talan om enskilt anspråk med anledning av brottet, om detta inte görs av åklagaren (3 § lagen [1988:609] om målsägandebiträde).

När stämningsansökan lämnas in till tingsrätten ska det framgå om åklagaren för talan om enskilt anspråk. Skadeståndsyorkandet behandlas tillsammans med övriga yrkanden i brottmålet.

I samband med att domen skickas ut till parterna får de skriftlig information om betalning av skadeståndet. När domen har vunnit laga kraft skickar domstolen den till Kronofogdemyndigheten (25 a § förordningen [1990:893] om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.). När en lagakraftvunnen dom som innebär att den tilltalade ska betala skadestånd kommer in till Kronofogdemyndigheten skickar myndigheten ut en skriftlig fråga till den brottsutsatte med en förfrågan om denne vill ha hjälp med att driva in skadeståndet. Om den brottsutsatte tackar ja till detta skickar Kronofogdemyndigheten en uppmaning till den som ska betala skadestånd att betala in skadeståndsbeloppet till myndigheten. Den skadeståndsskyldige har då två veckor på sig att betala. Om han eller hon inte gör det, gör Kronofogdemyndigheten en tillgångsutredning för att ta reda på om den skadeståndsskyldige har möjlighet att betala. Om Kronofogdemyndighetens utredning visar att gärningsmannen inte kan betala hela det utdömda skadeståndet, ska den brottsutsatte ta reda på om han eller hon har någon försäkring som kan täcka skadeståndet eller delar av det. Om ingen försäkringsersättning betalas ut kan den brottsutsatte vända sig till Brottsoffermyndigheten och ansöka om brottsskadeersättning. Förutsättningarna för utbetalning av en sådan ersättning anges i brottsskadelagen.

Om brottsskadeersättning betalas ut, inträder staten i den skadelidandes rätt till skadestånd. Brottsskadeersättning betalas ut för personskador. Som personskador ersätts även skador på kläder, glasögon och liknande föremål som den skadade bar på sig vid skadetillfället. Om någon har allvarligt kränkt någon annan genom ett brott som innefattar ett angrepp mot dennes person,

frihet eller frid eller genom grovt förtal enligt 5 kap. 2 § brottsbalken betalas brottsskadeersättning ut för den skada som kränkningen innebär. Brottsskadeersättning kan i vissa fall betalas ut även för sakskador (4–6 §§ brottsskadelagen).

Brottsskadelagsutredningen

Brottsskadelagsutredningen (Ju 2010:12) hade bl.a. i uppdrag att ta ställning till om det fanns skäl att lindra de krav som ställdes på brottsutsatta att på egen hand kräva betalning av den skadeståndsskyldige, t.ex. genom att lägga det primära ansvaret för att kräva in utdömda skadestånd på staten (dir. 2010:84). Brottsskadelagsutredningen lämnade i maj 2012 betänkandet En ny brottsskadelag (SOU 2012:26). Utredningen anförde följande om huruvida det primära ansvaret för att kräva in utdömda skadestånd skulle läggas på staten (s. 15 f.).

När det gäller kraven i övrigt på den skadelidande, så vore det mest brottsoffervänliga alternativet att låta brottsskadeersättning betalas ut i direkt anslutning till brottet. Utredningen finner dock att en sådan ordning inte är förenlig med det nuvarande systemets uppbyggnad. Många anser att gottgörelse från den som har vållat skadan är viktig för brottsoffrets upprättelse. Den grundläggande skadeståndsrättsliga principen, att den som har vållat skadan ska ersätta den, skulle komma i bakgrunden. Försäkringsersättningens funktion skulle också förändras och på sikt skulle försäkringsskyddet riskera att upphöra. Om försäkringsbolagen skulle betala ersättningen till staten i stället för till den enskilda försäkringstagaren, skulle nämligen bolagens incitament till att ha kvar skyddet i sina försäkringar, liksom kundens incitament att ha en sådan försäkring, försvinna. Försäkringsbolagen betalar i dag minst lika mycket genom överfallsskyddet i hemförsäkringarna som staten betalar genom brottsskadeersättningen. En ändrad ordning skulle också medföra att Brottsoffermyndighetens beslutsunderlag försämrades. Komplikationer skulle också uppstå i förhållande till en efterföljande skadeståndstalan mot skadevållaren. Att föreslå en sådan radikal omläggning av regelsystemet har knappast stöd i direktiven och är enligt utredningens mening inte heller motiverad.

En ny brottsskadelag trädde i kraft den 1 juli 2014 (prop. 2013/14:94, bet. 2013/14:JuU38, rskr. 2013/14:255). Genom den nya lagstiftningen skapades ett större utrymme för Brottsoffermyndigheten att återkräva utbetald ersättning från gärningsmän. I propositionen (s. 20 f.) konstaterade regeringen att det med fog kunde hävdas att det vore allra enklast för det enskilda brottsoffret om han eller hon kunde få ersättningen av staten direkt efter brottet. Ett annat alternativ vore att brottsskadeersättningen betalades direkt efter det att domen hade vunnit laga kraft. Regeringen anförde att båda alternativen hade flera nackdelar. Bland annat nämndes att om brottsoffret skulle få ersättning av staten direkt efter brottet, skulle brottsoffrets vilja att medverka i brottsutredningen med stor sannolikhet minska. Detta skulle i sådana fall få allvarliga konsekvenser för den brottsbekämpande verksamheten och för förtroendet för rättsväsendets möjligheter att klara upp brott och skapa ett tryggare samhälle. Om brottsskadeersättningen däremot

skulle betalas ut direkt efter det att domen om skadestånd hade vunnit laga kraft, skulle en av komplikationerna vara att man skulle sakna incitament för enskilda att teckna överfallsskydd – ersättningen skulle ju ändå betalas ut. Detta skulle på sikt kunna leda till att skyddet helt togs bort ur de svenska hemförsäkringarna, vilket framför allt skulle drabba de brottsoffer som inte får sin sak prövad av domstol. En sådan förändring skulle även innebära en betydande kostnadsökning för staten. Regeringen ansåg med anledning av de skäl som redovisades i propositionen att brottsskadeersättning även i fortsättningen skulle vara underordnad andra ersättningsformer som stod den skadelidande till buds, t.ex. skadestånd och ersättning från en försäkring.

Skadeståndets storlek

Med ideella skador avses skador som inte är av ekonomisk natur, främst fysiskt och psykiskt lidande vid personskador och kränkning av den personliga integriteten. Den 1 januari 2002 gjordes flera ändringar i skadeståndslagen (1972:207) i syfte att stärka rätten till skadestånd för ideell skada (prop. 2000/01:68, bet. 2000/01:LU19, rskr. 2000/01:216). Bland annat infördes tydligare regler om kränkingsersättning vid brott och hur ersättningen ska bestämmas. Ersättning för kränkning är en särskild form av ideellt skadestånd som inte förutsätter att någon fysisk skada har uppkommit. Enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen ska den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära ersätta den skada som kränkningen innebär. I 5 kap. 6 § första stycket skadeståndslagen anges att skadestånd med anledning av kränkning bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art och varaktighet. Det ska särskilt beaktas om handlingen

- haft förnedrande eller skändliga inslag
- varit ägnad att framkalla allvarlig rädsla för liv eller hälsa
- riktat sig mot någon med särskilda svårigheter att värja sin personliga integritet
- inneburit missbruk av ett beroende- eller förtroendeförhållande
- varit ägnad att väcka allmän uppmärksamhet.

Pågående arbeten

Regeringen tillsatte i december 2019 utredningen Stärkt rätt till skadestånd för brottsoffer (dir. 2019:104). I kommittédirektivet har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättning bör höjas. Regeringen skriver att frågan om att höja nivåerna för kränkingsersättning på senare år har aktualiserats på nytt och att det i olika sammanhang har gjorts gällande att nivån på ersättningar som dömts är för låg och inte står i överensstämmelse med det allmänna rättsmedvetandet. Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande om fördubblad kränkingsersättning och som ett led i regeringens arbete med att

stärka brottsoffers ställning och minska skadeverkningarna av brott, finns det enligt regeringen skäl att se över i vilken utsträckning nivåerna på kränkningssersättningen bör höjas och hur detta bör åstadkommas. Regeringen skriver vidare att det är viktigt att kränkningssersättningen står i samklang med rådande samhällsvärderingar och utgör en adekvat kompensation för den kränkning som ett brottsoffer har utsatts för. Översynen ska ske med utgångspunkt i nuvarande ordning att det i första hand är gärningsmannen som ska betala kränkningssersättningen. Enligt kommittédirektivet ska utredaren

- kartlägga ersättningsnivåerna för kränkning enligt rådande praxis
- om möjligt undersöka vilka som i dag kan anses vara de förhållande etiska och sociala värderingarna i fråga om kränkningssersättningens storlek
- analysera hur höjda nivåer på kränkningssersättning kan påverka andra typer av ideellt skadestånd
- analysera andra följder av en höjd kränkningssersättning
- utifrån kartläggningen och analyserna överväga och ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkningssersättning bör höjas och hur detta bör åstadkommas
- ta ställning till i vilken utsträckning polisens och andra särskilt utsatta yrkesgruppers rätt till kränkningssersättning bör utvidgas
- ta ställning till hur efterlevande anhörigas rätt till ideellt skadestånd kan stärkas, ta ställning till hur reglerna om förbud mot utmätning av skadestånd med anledning av ett frihetsberövande bör ändras för att i större utsträckning möjliggöra utmätning till förmån för brottsoffer
- föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som bedöms nödvändiga eller lämpliga.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2014/15 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att brottsoffer ska få ersättningen utbetald av staten (bet. 2014/15:JuU18 s. 28 f.). Utskottet uttalade att man instämde i den bedömning som regeringen gjorde i propositionen till den nya brottsskadelagen (prop. 2013/14:94), nämligen att det med fog kan hävdas att det vore allra enklast för brottsoffret om han eller hon kunde få ersättning av staten direkt efter brottet. Ett annat alternativ vore att brottsskadeersättning betalas direkt efter att domen vunnit laga kraft. Båda alternativen hade emellertid enligt utskottet flera nackdelar, bl.a. att incitamenten för enskilda att teckna försäkringar skulle minska och att detta skulle medföra en betydande kostnadsökning för staten. Utskottet anförde att brottsskadeersättning även i fortsättningen borde vara underordnat andra ersättningsformer som står den skadelidande till buds. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:124). Utskottet gjorde samma bedömning vid beredningen av likalydande yrkanden

från allmänna motionstiderna 2016/17 (bet. 2016/17:JuU20, prot. 2016/17:104), 2017/18 (bet. 2017/18:JuU17, rskr. 2017/18:241) och 2018/19 (bet. 2018/19:JuU14, rskr. 2018/19:182). Även förra året gjorde utskottet samma bedömning (bet. 2019/20:JuU41 s. 12, rskr. 2019/20:234).

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2019 (bet. 2018/19:JuU1 s. 46) biföll utskottet ett motionsyrkande om fördubblad kränkningersättning. Utskottet anförde följande.

Brottsofferperspektivet behöver stärkas i svenskt rättsväsende. Den person som har utsatts för ett brott ska alltid kunna räkna med stöd. Den kränkning som brottsoffret lidit efter att ha utsatts för brott bör i skadeståndshänseende värderas högre för att stå i bättre överensstämmelse med de etiska och sociala värderingar som är rådande i dag. Utskottet anser att nivån på kränkningersättningen till brottsoffer bör fördubblas. En sådan förändring skulle på ett tydligare sätt markera att det som brottsoffret utsatts för utgör en överträdelse av dennes rätt till sin person och integritet. Som utgångspunkt är det gärningsmannen som ska betala ersättning för skadestånd på grund av brott. Den ordningen bör bibehållas även med de högre nivåerna. Den kostnadsökning som förslaget innebär för staten i form av högre utgifter för brottsskadeersättning belastar dock statskassan. Den ökade kostnaden för brottsskadeersättning beräknas uppgå till 40 miljoner kronor 2020 och 80 miljoner kronor 2021 när reformen får fullt genomslag och belastar anslag 1:11 Ersättning för skador på grund av brott. Utskottet föreslår således ingen anslagshöjning i denna del för 2019. Fördubblad kränkningersättning kräver en lagändring och utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att en sådan lagstiftning ska beredas för att kunna överlämnas till riksdagen i, eller i anslutning till, budgetpropositionen för 2020.

Vid behandlingen av motioner från allmänna motionstiden 2019/20 behandlade utskottet motionsyrkanden om höjd kränkningersättning och anhörigas rätt till ideellt skadestånd. Utskottet avstyrkte yrkandena med motiveringen att pågående utredning tar upp dessa frågor (bet. 2019/20:JuU29 s. 36 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att ansvaret för ett brott är tydligt. Skadeståndsskyldigheten är en del av den konsekvens som åläggs den som har dömts för brott. Samtidigt vore det naturligtvis allra enklast för det enskilda brottsoffret om han eller hon kunde få ersättning av staten direkt efter brottet eller om brottsskadeersättningen betalades direkt efter att domen hade vunnit laga kraft. Dagens system innebär att brottsoffret ibland själv behöver kontakta den skadeståndsskyldige för att få sin ersättning.

Utskottet menar att det inte är en rimlig ordning att brottsoffret själv tvingas ägna både tid och kraft åt att få sin självklara rätt. En ordning där ett ersättningsbelopp som fastställts av domstolen utbetalas direkt av Brottsoffermyndigheten, utan att brottsoffret själv måste agera gentemot en gärningsman, i samband med att en dom vinner laga kraft bör därför utredas. Det skulle underlätta utbetalningen av den ersättning som ett brottsoffer får

rätt till och därmed minska brottsoffrets lidande. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionerna 2020/21:930 (KD), motion 2020/21:3096 (M), 2020/21:3298 (M) yrkande 2, 2020/21:3365 (M) yrkande 40, 2020/21:3381 (SD) yrkande 4 och 2020/21:3496 (KD) yrkande 13 samt bifaller delvis motionerna 2020/21:36 (C), 2020/21:657 (SD) yrkande 12, 2020/21:2957 (C) yrkande 33, 2020/21:3272 (L) yrkande 62 och 2020/21:3684 (M).

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkande 63 i motion 2020/21:3272 (L) om Brottsoffermyndighetens förutsättningar att aktivt bevaka fordringar. Motionsyrkandet avstyrks. Även motion 2020/21:2720 (MP) yrkande 16, vari det begärs en översyn av om modellen för brotts-skadeersättning är rätt utformad för barn, avstyrks.

Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande om fördubblad kränkingsersättning har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättning bör höjas. Då pågående utredning tar upp de frågor om höjd kränkingsersättning som yrkas i motionerna 2020/21:657 (SD) yrkande 11, 2020/21:3296 (M) yrkande 4, 2020/21:3298 (M) yrkande 1 och 2020/21:3496 (KD) yrkande 7 saknas det skäl för utskottet att ställa sig bakom yrkandena. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Statistik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om kartläggning av sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kartläggning av sexualbrott och om nedläggning av Brottsförebyggande rådet.

Jämför reservation 38 (M, SD, KD) och 39 (S, V, MP).

Motionerna

I motion 2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 9 begär motionären att Brottsförebyggande rådet (Brå) ska läggas ned.

I motion 2020/21:2676 av Amineh Kakabaveh m.fl. (-, S, KD, C, L, M, MP) yrkande 3 begärs att Brå ges i uppdrag att vidare kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism.

I kommittémotion 2020/21:3296 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14 begärs en bred kartläggning av sexualbrotten. En sådan kartläggning ska omfatta både brottslighetens karaktär, var och i vilka sammanhang brotten begås, men också vilka som begår brotten och vilka som är brottsoffer. I motion 2020/21:1109 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M)

yrkande 1 begär motionärerna en kartläggning av sexualbrott mot barn och unga.

Bakgrund

Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet ansvarar för den officiella kriminalstatistiken i Sverige. Kriminalstatistiken indelas i statistikområdena anmälda brott, handlagda brott, personer misstänkta för brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Brå producerar även statistik som bygger på enkätundersökningar och annan särskild datainsamling, som Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och den s.k. hatbrottsstatistiken.

Statistiken över anmälda brott redovisas för hela landet och per region, vanligtvis där brotten anmälts, samt per kommun där brottet har begåtts. Sedan den 1 januari 2015 är Polismyndigheten indelad i sju polisregioner, i stället för de tidigare 21 länspolismyndigheterna. Dessa sju polisregioner har helhetsansvar för polisverksamheten inom ett angett geografiskt område. Från och med 2015 redovisas brottsstatistiken efter de sju regionerna i stället för efter län.

Pågående arbete m.m.

Utvecklingen av utsatthet för sexualbrott

Brå fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att belysa orsakerna till ökningarna av anmälda och självrapporterade sexualbrott sedan 2005. I uppdraget ingick att i möjligaste mån uppskatta sexualbrottslighetens faktiska utveckling och hur den självrapporterade utsattheten förhåller sig till de polisanmälda brotten och den faktiska brottsligheten. I uppdraget ingick också att utifrån data om upplevd utsatthet och anmälda brott analysera om ökningarna gäller särskilda typer av sexualbrott, tillvägagångssätt, situationer eller utsatta personer, och i den mån det är möjligt gruppen gärningspersoner. Uppdraget redovisades i maj 2019 genom rapporten Indikatorer på sexualbrottsutvecklingen 2005–2017 (rapport 2019:5).

Vidare har Brå studerat rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden i rapporten Våldtäkt från anmälan till dom (rapport 2019:9). Brå har studerat vad som utmärker anmälningarna om våldtäkt mot vuxen kvinna, hur utredningsarbetet bedrivs och vad som är orsaken till att så många utredningar läggs ned. Även domstolarnas verksamhet har belysts. Det har även gjorts en mindre studie kring frågan ifall olika grupper av våldtäktsmisstänkta behandlas på ett likvärdigt sätt av rättsväsendet.

I regleringsbrevet för 2020 fick Brå i uppdrag att följa upp och analysera lagtillämpningen av våldtäktsbrottet efter de lagändringar som infördes den 1 juli 2018. I uppdraget ingick att i relation till tidigare nivåer analysera utvecklingen av anmälningar, åtal och fällande domar. Centralt i uppdraget var att analysera om lagstiftningens intentioner tycks ha realiserats genom att vissa

typer av fall som tidigare inte gick till åtal och fällande dom som våldtäkt nu gör det. I det ingick också att uppmärksamma eventuella tolkningssvårigheter och bevisproblem. Brå skulle även översiktligt redovisa vilka konsekvenser lagändringarna när det gäller våldtäkt har fått för fängelsestraffens längd. Uppdraget redovisades i juni 2020 genom rapporten Den nya samtyckeslagen i praktiken (rapport 2020:6).

I regleringsbrevet för 2021 har Brå fått i uppdrag att följa upp och analysera tillämpningen av förbudet mot köp av sexuella tjänster (BrB 6 kap. 11 §) och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling (BrB 6 kap. 9 §). Brå ska inom ramen för uppdraget belysa rättsväsendets hantering av dessa brott från anmälan till dom. I det ingår bl.a. att utifrån ärendena beskriva och analysera vilka som köper och säljer sex respektive utnyttjar barn genom köp av sexuell handling, hur köpen initieras och genomförs, beskriva orsakerna till att anmälningar av sexköp läggs ned, kartlägga vilka påföljder som döms ut för sexköp och hur dessa motiveras samt analysera i vilken mån de personer som sålt sex har haft målsägandestatus i de aktuella ärendena. Brå ska utifrån ärendena även studera i vilken mån personer döms för våldtäkt eller oaktsam våldtäkt vid sexköp och vad som utmärker dessa ärenden. Uppdraget ska redovisas senast den 29 april 2022 (Ju2020/03554).

Brottslighet bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund

Någon särredovisning av vad de dömda och misstänkta har för ursprung förekommer inte i kriminalstatistiken. Brå presenterade däremot 2005 rapporten Brottslighet bland personer födda i Sverige och i utlandet (rapport 2005:17). Rapporten var en uppföljning av Brås rapport Invandrare och invandras barns brottslighet – En statistisk analys (rapport 1996:2).

Under hösten 2018 inledde Brå arbetet med en kunskapsöversikt över tidigare nordisk forskning om brottslighet bland utrikesfödda. I oktober 2019 publicerades litteraturöversikten Nordiska studier om brottslighet bland personer med utländsk och inhemsk bakgrund.

Av verksamhetsplanen för Brottsförebyggande rådet för 2020 framgår följande (s. 22).

Brå har tidigare genomfört studier om brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund. Den senast publicerade studien, från 2005, rörde en period som ligger förhållandevis långt bak i tiden (1997–2001). Mot bakgrund av detta bedriver Brå ett projekt med huvudsyftet att undersöka andelen registrerade brottsmisstänkta i befolkningen, bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund. Projektet kommer också att beskriva utvecklingen över tid. Studien använder data från Brå om misstänkta personer och uppgifter från Statistiska centralbyrån (SCB) om inrikes respektive utrikes bakgrund.

Studien kommer att innehålla liknande frågor som i myndighetens studie från 2005, men dess utformning kommer att göra det möjligt att följa utvecklingen över tid och även belysa fler frågor än i den tidigare studien. Undersökningen kommer att avse olika typer av brott, exempelvis våldsbrott, sexualbrott,

däribland våldtäkt, samt olika typer av tillgreppsbrott. Resultaten är planerade att publiceras i början av 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2018/19 behandlade och avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en bred kartläggning av sexualbrotten (bet. 2018/19:JuU14 s. 87 f.). Utskottet konstaterade att Brå 2018 fick i uppdrag att belysa orsakerna till ökningarna av anmälda och självrapporterade sexualbrott sedan 2005. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att motionsyrkandet fick anses åtminstone delvis tillgodosett. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182).

Vid fjolårets beredning av motioner från allmänna motionstiden 2019/20 föreslog utskottet ett tillkännagivande om kartläggning av sexualbrott (bet. 2019/20:JuU29 s. 58 f.). Utskottet anförde följande.

Med hänsyn till den stora ökning av personer som uppger att de utsatts för sexualbrott under de senaste åren anser utskottet att det finns anledning att göra en bred kartläggning av just sexualbrott. En sådan kartläggning ska omfatta både brottslighetens karaktär, var och i vilka sammanhang brotten begås, men också vilka som begår brotten och vilka som är brottsoffer. Den typen av bred kartläggning som utskottet vill se bör kunna ligga till grund för såväl förändrad lagstiftning som utformning av informationsinsatser och andra åtgärder i syfte att förebygga brott.

Mot förslaget reserverade sig ledamöterna från Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Reserverna anförde följande (s. 82).

Brå fick 2018 i uppdrag att belysa orsakerna till ökningarna av anmälda och självrapporterade sexualbrott sedan 2005. Uppdraget redovisades i maj 2019. Brå har även fått i uppdrag att följa upp och analysera lagtillämpningen av våldtäktsbrottet efter de lagändringar som infördes den 1 juli 2018. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2020. Mot denna bakgrund saknas det enligt vår mening anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

Riksdagen biföll reservationen (rskr. 2019/20:233).

Vid samma tillfälle behandlade utskottet ett motionsyrkande om att ge Brå i uppdrag att kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och jihadism (bet. 2019/20:JuU29 s. 58 f.). Utskottet var inte berett att ställa sig bakom det tillkännagivande som begärdes och avstyrkte därför motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

Utskottets ställningstagande

Brå fick 2018 i uppdrag att belysa orsakerna till ökningarna av anmälda och självrapporterade sexualbrott sedan 2005. Uppdraget redovisades i maj 2019. Brå fick därefter i uppdrag att följa upp och analysera lagtillämpningen av våldtäktsbrottet efter de lagändringar som infördes den 1 juli 2018. Uppdraget redovisades i juni 2020. Brå har dessförinnan även studerat rättsväsendets

hantering av våldtäktsärenden. För närvarande arbetar Brå bl.a. med ett uppdrag att följa upp och analysera tillämpningen av förbudet mot köp av sexuella tjänster och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Mot bakgrund av det anförda får motionerna 2020/21:1109 (M) yrkande 1 och 2020/21:3296 (M) yrkande 14 om kartläggning av sexualbrotten anses åtminstone delvis tillgodosedda. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Hedersvåld och gängvåld kan ses som olika uttryck för samma problem. När samhällets demokratiska institutioner eroderar så ersätts de av andra kollektiv och rättsordningar. Det kan handla om kriminella gäng som upprättar egna vägspärrar till ett område eller om de moralpoliser som tar sig rätten att kontrollera och trakassera kvinnor i svenska förorter. Utskottet anser att det är angeläget med ytterligare forskning som kartlägger sambandet mellan hedersrelaterad brottslighet, gängkriminalitet och religiös extremism. Regeringen bör därför ge Brå i uppdrag att vidare kartlägga detta samband. Vad utskottet nu har anförut bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motion 2020/21:2676 (-, S, KD, C, L, M, MP) yrkande 3.

Avslutningsvis anser utskottet att det inte framkommit något som ger skäl att ställa sig bakom förslaget i motion 2020/21:601 (SD) yrkande 9 om att lägga ned Brå. Därmed avstyrks motionsyrkandet.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 80 motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avlagits tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande 2 (M), 3 (SD), 4 (C), 5 (KD) och 6 (L).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se bilaga 2. Motionsyrkandena har behandlats i betänkandena 2018/19:JuU14, 2019/20:JuU7, 2019/20:JuU23 och 2019/20:JuU29. Riksdagen avskog yrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet avstyrker de nu aktuella motionsyrkandena med hänvisning till detta.

Reservationer

1. Äldres utsatthet för våld i nära relationer, punkt 4 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Johan Hedin (C), Ellen Juntti (M), Johan Pehrson (L), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 17.

Ställningstagande

Forskning visar att även äldre kvinnor är särskilt utsatta för våld i nära relation. Detta är mycket allvarligt eftersom det rör sig om en känslig målgrupp. Enligt vår uppfattning måste medvetenheten om denna situation generellt sett öka i samhället, särskilt hos de brottsutredande myndigheterna och hos myndigheter och huvudmän som har mycket kontakt med äldre.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det som vi nu har anfört.

2. Haverikommission, punkt 6 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning bör det tillsättas en haverikommission varje gång en kvinna dödas av en nuvarande eller före detta partner. Syftet med en haverikommission är att noggrant undersöka och kartlägga orsaker och händelseförlopp som har lett fram till dödsfallet samt att identifiera eventuella

brister inom exempelvis myndighetsutövningen. Inte sällan är hotbilden känd sedan tidigare och mannen kan även ha begått liknande brott mot andra kvinnor. Trots detta har mord inte kunnat förhindras och samhället bör så grundligt som möjligt ta reda på varför så kunde ske. Underlaget som samlas in kan även vara till hjälp för att förhindra framtida liknande dödsfall samt underlätta i arbetet med att jobba brottsförebyggande. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

3. Brott mot äldre, punkt 7 (M, C, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Johan Hedin (C), Ellen Juntti (M), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:2842 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M) och

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Sveriges äldre är särskilt utsatta för bedrägerier. Ofta handlar det om faktura- och kortbedrägerier. Vi vill att straffen för brott som riktar sig mot äldre ska skärpas. De försvarande omständigheterna behöver ses över. Vi behöver även skaffa en djupare kunskap kring äldres utsatthet för brott och genom informationsinsatser stärka de äldres beredskap. Äldre behöver också få hjälp och stöd när de har drabbats av brott. Riktade stödinsatser och brottsofferstöd för äldre bör finnas i alla delar av vårt land.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det som vi nu har anfört.

4. Målsägandestatus vid sexköpsbrott, punkt 8 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Utredningen Förbud mot köp av sexuell tjänst, en utvärdering 1999–2008 (SOU 2010:49) gjorde bedömningen att en person som utnyttjas i prostitution kan vara att anse som målsägande vid köp av sexuell tjänst. Frågan om huruvida den som utnyttjats ska betraktas som målsägande måste dock avgöras i varje enskilt fall.

Jag anser att lagstiftningen bör utformas så att den som säljer sex alltid betraktas som målsägande när en köpare anmäls för köp av sexuell tjänst. Då kommer offret för brottet att kunna söka brottsskadeersättning, erhålla målsägandebiträde under förundersökning och rättegång och få tillgång till andra stödinsatser för brottsoffer. Det är insatser som kan bli avgörande för att kvinnan ska kunna få hjälp från andra sociala instanser för att lämna sin utsatta position. Enligt min mening bör regeringen därför tillsätta en utredning som ser över om det är möjligt att tydliggöra en sådan målsägandestatus.

5. Pornografi och organiserad brottslighet, punkt 9 (M, C, V, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Såväl sexhandeln som porrindustrin har kopplingar till annan grov kriminalitet. I Sverige har det under de senaste årtiondena genomförts ett antal utredningar, studier och kartläggningar av olika aspekter av verksamheter som kan antas vara en del av den internationella prostitutionsindustrin. Dock saknas det en kvalitativ, djupgående och rikstäckande undersökning av sambanden mellan det ekonomiska värdet av prostitutions- och pornografiverksamheterna, det ekonomiska flödet inom eller från Sverige, och aktörernas eventuella kopplingar till organiserad brottslighet nationellt eller internationellt.

Polismyndigheten anser därför att en forskningsstudie av den svenska sexhandelns kopplingar till organiserad brottslighet bör genomföras. En sådan studie bör fokusera på former, omfattning, utveckling samt ekonomiska flöden inom de svenska prostitutionsverksamheterna och inom pornografibranschen

samt på deras eventuella kopplingar till och samarbete med individer och organiserade brottsnätverk i Sverige och andra länder. Även livsvillkoren för de personer som involveras i pornografiproduktion bör kartläggas.

Vi anser att en sådan forskningsstudie skulle kunna ligga till grund inte bara för polisens arbete med att bekämpa organiserad brottslighet utan även för att ta fram adekvata stödåtgärder för de människor som utnyttjas i prostitution och pornografi.

Regeringen bör ta initiativ till att kartlägga den svenska sexhandelns och porrindustrins kopplingar till organiserad brottslighet samt ta fram åtgärder som minskar porrindustrin och stöttar de människor som utnyttjas i den.

6. Sugardejting, punkt 10 (C, V, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Johan Pehrson (L) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

Sugardejtingrelationer består i ett arrangemang mellan en äldre, ofta välbärgad, man och en yngre kvinna eller minderårig flicka. Kontaktförmedlingen sker via dejtingsajter eller appar. Sugardejting är enligt polisen den absolut vanligaste plattformen där barn och unga gör sin prostitutionsdebut.

Vi anser att åtgärder omgående behöver vidtas för att försvåra det koppleri som sker via s.k. sugardejtingsajter. Regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att särskilt söka efter unga människor som riskerar att utnyttjas i prostitution via dejtingsidor på nätet eller dejtingappar genom s.k. sugardejting. Syftet ska vara att förmedla en direkt kontakt till socialtjänsten för att de utsatta ska få hjälp och stöd att lämna prostitutionen.

7. Skärpta straff för brott med hedersmotiv, punkt 11 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 26,

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 31,

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 10 och

2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Hedersrelaterat våld och förtryck kan aldrig accepteras och arbetet behöver intensifieras. Den 1 juli 2020 trädde ny lagstiftning i kraft, med bl.a. en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv, och Hedersbrottsutredningen har föreslagit att det ska införas ett särskilt hedersbrott i brottsbalken. Detta är steg i rätt riktning men det finns mer kvar att göra. Enligt vår uppfattning måste hedersrelaterat våld och förtryck bekämpas genom bl.a. strängare straff och mer kunskap om dessa brott och förtryck. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

8. Särskild brottsrubricering för hedersrelaterade brott, punkt 12 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:641 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 37,

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 25,

2020/21:2362 av Lawen Redar (S),

2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 7,
2020/21:3311 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11,
2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 20 och
2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Nyligen infördes en ny straffskärpningsgrund för brott som begås med motivet att bevara eller återupprätta heder. En sådan åtgärd är välkommen men otillräcklig och behovet av ett särskilt hedersbrott i brottsbalken kvarstår.

Det som utmärker hedersrelaterade handlingar är att de ofta utövas kollektivt. När flera olika brott begås av en närstående person kan brottet grov fridskränkning bli tillämpligt. Det tar sikte på när en närstående person upprepat kränker någons integritet. Genom att lagstiftningen är begränsad till att omfatta nära anhöriga såsom föräldrar är den inte alltid tillämplig i en hederskontext då gärningarna ofta utförs av flera personer som också faller utanför närståendekretsen.

En särskild brottsrubricering för hedersbrott bör därför införas med grov fridskränkning som förebild, men där gärningar som begås av flera olika personer i samförstånd ska omfattas och gärningsmannakretsen vidgas. En fördel med en egen brottsrubricering är att möjligheterna att använda tvångsmedel förbättras, vilket kan leda till att fler brott utreds och att fler barn i utsatta situationer skyddas.

Hedersbrottsutredningen har föreslagit att det ska införas ett särskilt hedersbrott i 4 kap. brottsbalken. Det är angeläget att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med ett lagförslag.

9. Förhör med unga, punkt 13 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

Om förhör hålls med ett barn som misstänks vara utsatt för hedersrelaterad brottslighet ska vårdnadshavare enligt lag underrättas så snart som möjligt, såvida det inte innebär att utredningen försvåras. Det innebär problem i de fall

socialtjänsten inte har beslutat om att omedelbart omhänderta barnet med stöd av LVU i samband med förhöret. Det kan innebära osäkerhet för barnet som då är utlämnat till familjen. Därför bör underrättelser till vårdnadshavare kunna skjutas upp om de är till men för barnet. Av samma skäl bör det finnas en möjlighet att underlåta att underrätta vårdnadshavarna om det finns en vag misstanke om att barnet far illa i hemmet, även om undersökningen måste läggas ned.

När ett barn under 15 år bevitnat hedersvåld måste vårdnadshavarna ge sitt godkännande för att polisen ska kunna genomföra ett förhör. Lagen är inte utformad med tanke på en hederskontext. Det måste finnas möjligheter för polisen att i vissa fall hålla ett förhör oavsett vårdnadshavarnas medgivande.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

10. Barnrättsperspektiv i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 14 (M, C, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Johan Hedin (C), Ellen Juntti (M), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi anser att det måste ske ett perspektivskifte i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det behövs ett tydligare barnrättsperspektiv och en mycket större medvetenhet i hela samhället om att de strukturer som upprätthåller det hedersrelaterade förtrycket drabbar människor i alla åldrar – inte bara vuxna och ungdomar utan också yngre barn.

Det är viktigt att lyfta barns och ungas egen delaktighet och se dem som viktiga resurspersoner. Det omgivande samhället behöver lyssna på deras tankar kring vilka åtgärder de önskar ska vidtas för att ge dem stöd i att orka stå emot hedersrelaterat våld och förtryck. Insatserna mot hedersrelaterat förtryck måste börja så tidigt som möjligt i barnets liv, från barnavårdscentralen och uppåt. Det är också av största vikt att insatserna når ut till alla barn, oavsett om de är födda i Sverige eller kommer hit som asylsökande eller invandrar hit av annan orsak.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det som vi har anført.

11. Internationellt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 15 (M, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M), Johan Pehrson (L), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 15.

Ställningstagande

Arbetet mot hedersrelaterat förtryck behöver ha en tydlig transnationell dimension. De utmaningar som invånare i Sverige ställs inför har vi gemensamt med människor i många andra länder.

Med tanke på att många hedersrelaterade brott innefattar flera länder, t.ex. tvångsäktenskapsresor, är det enligt min mening angeläget att utveckla det internationella rättsliga samarbetet. Samarbetet i EU är centralt i sammanhanget, men också våra bilaterala kontakter med enskilda länder. De hedersstrukturer som tar ifrån människor deras frihet slutar inte vid Sveriges gränser, utan ofta finns nätverk mellan länder där förövare samverkar med varandra för att upprätthålla kontrollen över den gemensamma slakten. Detta gäller både familjer som nyligen invandrat till Sverige och familjer som levt här länge. Risken för att personer bosatta i Sverige utsätts för hedersrelaterat förtryck utomlands är särskilt stor för barn och unga.

Vi vill att samtliga ärenden gällande misstanke om att barn förs ut ur landet för könsstympning eller barn- eller tvångsäktenskap ska handläggas av åklagare med specialistkompetens. Enligt vår uppfattning borde det inrättas ett kompetensnätverk för åklagare vid allmänna åklagarkammare för arbetet mot hedersrelaterad brottslighet och dess olika uttrycksformer som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Även Åklagarmyndighetens riksenhet mot internationell och organiserad brottslighet bör ingå i det nationella kompetensnätverket. Det är viktigt att nätverkets arbete präglas av ett tydligt barnrättsperspektiv. Även samverkan mellan Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten behöver utvecklas. Det behövs även en nationell kartläggning för att få bättre kunskap om hur många barn som har blivit bortförda och vilka omständigheterna har varit i dessa fall.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

12. Tvångsäktenskapsenhet, punkt 16 (M, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M), Johan Pehrson (L), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi vill att det inrättas en särskild enhet inom Polismyndigheten vars uppgift är att hjälpa flickor och pojkar som riskerar att giftas bort mot sin vilja. Sådana enheter finns i Norge och i Storbritannien, där den kallas Forced Marriage Unit. Både den norska och den brittiska verksamheten beskrivs som mer verksamhets- och departementsöverskridande, vilket uppfattas som viktigt. Vidare har de ett mer aktivt arbete när det gäller utlandsärenden.

13. Kriminalisering av underlåtenhet att ingripa vid eller anmäla hedersrelaterade brott, punkt 18 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 27.

Ställningstagande

Vi vill att regeringen tillsätter en utredning som ska utreda möjligheterna att kriminalisera underlåtenhet att ingripa vid hedersrelaterade brott eller underlåtenhet att anmäla hedersrelaterade brott till polisen. Eftersom de som utövar hedersförtryck i många fall är fler än de som står för det fysiska våldet och kränkningarna anser vi att även de medskyldiga bör stå till svars för sin medverkan.

14. Kriminalisering av underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott, punkt 19 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 19.

Ställningstagande

Som framgår ovan gjorde regeringen i proposition 2019/20:131 Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet bedömningen att underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott eller vilseledande till äktenskapsresa inte bör kriminaliseras. Vi delar regeringens bedömning att det är tveksamt om ett underlåtelseansvar verkligen skulle leda till att fler tvångs- och barnäktenskap förhindras. Dessutom bör några av de mer allvarliga fallen av tvångs- och barnäktenskap falla under bestämmelsen om människohandel. För människohandel gäller redan ett ansvar för underlåtenhet att avslöja sådant brott.

Mot bakgrund av det anförda saknas det enligt vår mening anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

15. Månggifte, punkt 20 (SD)

av Adam Martinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:1611 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 29.

Ställningstagande

Månggifte är inte tillåtet i Sverige och är straffbart. Trots det förekommer det att människor lever i vad som brukar kallas månggifte då dessa ingått

äktenskap i ett annat land. Vi anser att månggifte ska vara olagligt för alla i Sverige oavsett härkomst och att det ska bestraffas. De som inte respekterar svensk lag om månggifte utan fortsätter att leva som gifta med flera ska straffas och i den mån det är möjligt även utvisas ur landet.

16. Gränspolisens samarbete med regionkoordinatorerna, punkt 21 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel finns i polisregion Bergslagen, Mitt, Nord, Stockholm, Syd, Väst och Öst. Regionkoordinatorn fungerar som stöd till Jämställdhetsmyndighetens nationella uppdrag rörande prostitution och människohandel för alla ändamål. Det finns indikationer på att samarbetet mellan t.ex. gränspolisen och regionkoordinatorerna inte fungerar så bra och att kvinnor utvisas i stället för att erbjudas hjälp.

Enligt min mening är det högst otillfredsställande att utsatta kvinnor utvisas i stället för att erbjudas stöd och skydd. Polisens samarbete med regionkoordinatorerna måste därför ses över och förbättras. Regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att se över polisens samarbete med regionkoordinatorerna mot prostitution och människohandel i samtliga polisregioner och ta fram en handlingsplan för att stärka samarbetet i syfte att ge utsatta personer skydd och stöd.

17. Polisens arbete mot prostitution och människohandel, punkt 22 (M, C, V, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 och

2020/21:3307 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 21.

Ställningstagande

Människohandel för sexuella ändamål är ett hänsynslöst utnyttjande av en människa i en utsatt situation. Offer för människohandel är ofta unga som upplevt fattiga och svåra förhållanden i sina hemländer. De förs till Sverige under falska löften och har svårt att ta sig ur hot- och våldsspiralen då de helt saknar språkkunskaper, omvärldskunskaper och ett socialt nätverk. Den stora gruppen ensamkommande barn som försvunnit i Sverige aktualiserar ytterligare nödvändigheten av ett stärkt skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.

Det är angeläget att polisen organiserar sitt arbete på så sätt att det i varje polisregion finns kompetens och resurser att arbeta med att bekämpa människohandel och prostitution. Polisregioner med större problem bör också kunna få nationellt stöd i form av exempelvis mobila team.

Vi tror att det skulle vara framgångsrikt att renodla arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål genom att särskilja det från andra typer av människohandel och grova brott. Vi anser att varje polisregion bör ha en särskild enhet som arbetar med dessa ärenden. Enheterna bör arbeta uppsökande och ha ett nära samarbete med socialtjänst och ideella organisationer på området. Syftet är att få fler dömda för sexköp, koppleri och människohandel samt att stötta de människor som utnyttjas i prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Vi anser vidare att det måste tas fram bättre rutiner för samarbetet mellan socialtjänst, polis, gode män, Migrationsverket m.fl. En avgörande faktor för arbetet med att bekämpa människohandel, exploatering och sexuella övergrepp mot såväl barn som vuxna är givetvis att Polismyndigheten har de resurser som krävs för att kunna prioritera arbetet.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det som vi nu har anfört.

18. Sambandsperson vid Europol, punkt 23 (C, V, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Vid Europols huvudkontor arbetar sambandspersoner som utstationerats till Europol av EU:s medlemsstater och samarbetspartner utanför EU. Norge har avtalat med Europol om att ha en eller flera sambandspersoner som representerar Norge vid Europol. Svenska säkerhetspolisen har sedan september 2016 en sambandsperson placerad vid Europol. Vi anser att även Polismyndigheten bör ha en egen sambandsperson på plats vid Europol. Denna sambandsperson bör särskilt arbeta med ärenden om människohandel för sexuella ändamål.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det som vi nu har anfört.

19. Skärpta straff för att motverka människohandel, punkt 24 (SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:641 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 27,
2020/21:3308 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6 och
2020/21:3311 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 19.

Ställningstagande

Människohandel är ett brott som bedrivs med internationell organisering. Varje år kidnappas eller luras tusentals barn, kvinnor och män in i olika former av modernt slaveri, lockade med pengar och löften om en bättre framtid. Många tror sig ha kommit till en bättre del av världen med möjlighet till jobb, vård och att vara en del av ett fungerande samhälle. Men i stället för en ljus framtid möts man av den organiserade brottsligheten som hanterar en som en handelsvara. Prostitution, bordellverksamhet, organförsäljning, slavarbete och kriminalitet blir en del av verkligheten. Denna organiserade verksamhet finns i varje land och även inom EU är problemet stort. Exploateringen av människor som handelsvara måste få ett slut och det krävs omfattande åtgärder för att komma åt problemen. Vi menar att ett viktigt steg är att skärpa straffen för människohandel.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det som vi nu har anfört.

20. Förenkla utfärdandet av kontaktförbud, punkt 25 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att det är alldeles för svårt för utsatta kvinnor att få beviljat en ansökan om kontaktförbud mot en man som riskerar att utsätta henne för kvinnovåld. Som ett resultat av detta får en stor del av alla som ansöker om kontaktförbud avslag. Kontaktförbudet har ett viktigt signalvärde, som dock går förlorat när en så stor andel av ansökningarna inte går igenom. Än värre än den låga andelen beviljade ansökningar är att skillnaderna är geografiskt markanta. Beroende på var en ansökan om kontaktförbud lämnas in kan risken att få avslag dubbleras och mer därtill. Vi vill att lagstiftningen ska ändras så att det blir betydligt lättare än i dag för utsatta kvinnor att få kontaktförbud utfärdade. När detta görs vill vi även att lagstiftningen utformas så att sannolikheten att få en ansökan om kontaktförbud beviljad blir mer rättssäker och att regelverket får en mer enhetlig tillämpning över landet. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

21. Skärpt straff för överträdelse av kontaktförbud, punkt 26 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Straffet för att bryta mot ett kontaktförbud av normalgraden är böter eller fängelse i högst ett år. För att kontaktförbudet ska ge resultat krävs det att straffet blir så pass kännbart att få vill riskera att överträda det. Vid sidan av att det ska bli lättare för kvinnor att få kontaktförbud utfärdade vill vi därför även att straffet för överträdelse skärps genom att minimistrafvet sätts till fängelse i enlighet med vad utredningen Våld i nära relationer (SOU 2014:49) föreslår.

Ansvarsfriheten vid ringa fall av överträdelse har vid tillfällena visat sig vara problematisk. Vi anser därför att det även på denna punkt är rimligt att följa utredningens förslag så att den som överträder ett kontaktförbud av ringa fall döms till böter, förutsatt att kontakten inte kan anses vara klart ursäktlig.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

22. Utvärdering av kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden, punkt 27 (M, L)

av Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M), Johan Pehrson (L) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3427 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Den 1 januari 2014 infördes nya regler för att underlätta beslut om kontaktförbud avseende gemensam bostad. Enligt det nya regelverket är det tillräckligt med en konkret och tydlig risk för brott mot den person som kontaktförbudet skyddat. Tidigare krävdes det att risken skulle vara akut.

Det har dock framkommit kritik mot att lagändringen inte har fått tillräckligt genomslag i praktiken. Vi anser att det bör ske en utvärdering av utfallet av de regler som infördes 2014 och att det därefter bör tas fram förslag till författningsändringar om detta behövs ur ett brottsofferperspektiv.

23. Automatiskt kontaktförbud vid brott i nära relation, punkt 28 (C, L)

av Johan Hedin (C) och Johan Pehrson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

När en person döms för våld i en nära relation måste samhället också vara berett att slå vakt om den som har utsatts för våld. Vi vill därför att förutsättningarna för ett automatiskt kontaktförbud, eller ett utökat kontaktförbud, som ska gälla i förhållande till brottsoffret vid fällande dom för brott i nära relation ska utredas. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det som vi nu har anfört.

24. Kontaktförbud med elektronisk övervakning efter avtjänat straff, punkt 30 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

För den som döms för ett vålds- eller sexualbrott gentemot en närstående finns det med nuvarande och föreslagen lagstiftning ingen möjlighet att utfärda ett kontaktförbud med elektronisk övervakning vid frisläppandet, även om hotbilden är stor. Vi anser därför att det behövs kompletterande lagstiftning som möjliggör detta för att säkerställa att den som blivit utsatt för ett brott ska

kunna känna sig trygg. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

25. Översyn av stödet till brottsoffer och en koordinerande funktion, punkt 32 (S, C, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 6 och

2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 41.

Ställningstagande

Förutom genomförandet av brottsofferdirektivet har det vidtagits ett flertal åtgärder från rättsväsendets sida för att stärka stödet till brottsoffer. Det pågår arbete på området och det är således en uppmärksammas fråga. Mot den bakgrunden finns det enligt vår mening inte anledning för riksdagen att nu ta några sådana initiativ till en översyn av stödet till brottsoffer samt inrättande av en koordinerande funktion som motionärerna efterfrågar.

26. Brottsofferstöd över hela landet, punkt 33 (C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Hedin (C), Johan Pehrson (L) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2957 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 32.

Ställningstagande

De personer som drabbats av brott måste bemötas med respekt och professionalitet och få stöd i att kunna gå vidare. Information och ett professionellt bemötande ökar inte bara tryggheten utan kan också förhindra att brottsoffret utsätts för ytterligare brott. Enligt vår mening har alla brottsoffer rätt att få del av ett bra och professionellt stöd, oavsett var i landet

han eller hon bor. Att det exempelvis finns utredare med särskild kompetens för barnförhör ska inte vara beroende av var i landet man bor. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det som vi nu har anfört.

27. Polisens återkoppling till brottsoffer, punkt 34 (S, C, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5,

2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 43 och

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

Ställningstagande

Vi delar motionärernas uppfattning att den som har utsatts för ett brott ska få den information som behövs med anledning av brottet samt om vilket stöd som finns tillgängligt. Polisen har redan i dag en skyldighet att bistå med information. Som framgår ovan har Riksrevisionen inlett en granskning av polisens information till brottsutsatta. Mot den bakgrunden finns det enligt vår mening inte anledning för riksdagen att nu ta något sådant initiativ om polisens återkoppling till brottsoffer som motionärerna efterfrågar.

28. Polisens brottsofferstödande arbete, punkt 35 (L)

av Johan Pehrson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 60 och 61.

Ställningstagande

Brottsofferperspektivet behöver finnas med i hela rättsprocessen, från anmälan och förundersökning till rättegång och kriminalvård. Det behövs ett systematiskt stöd från polis och åklagare till brottsoffer. Jag anser även att

samarbetet mellan polis, socialtjänst och civilsamhälle, såsom brottsofferjourer, behöver fördjupas.

En fråga av särskild betydelse är att vittnes- och brottsofferstödet integreras på ett naturligt sätt i polisens lokala operativa arbete. Personal i yttre tjänst behöver ha del av underrättelseinformation som gör att de kan stötta vittnen eller brottsoffer i sitt arbete. Det kan t.ex. handla om att en potentiellt hotfull grupp personer samlas utanför en adress där ett vittne eller ett brottsoffer bor. I dessa lägen behöver poliser i yttre tjänst ha information om vittnets eller brottsoffrets situation, och agera till stöd för honom eller henne.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det som jag nu har anfört.

29. Höjd avgift till Brottsofferfonden, punkt 36 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:869 av Sanne Lennström (S) och
2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 och
bifaller delvis motion
2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Brottsofferfondens syfte är att ge ekonomiskt stöd till brottsofferprojekt och viktimologisk forskning. Den som döms för brott där fängelse ingår i straffskalan är skyldig att betala en särskild avgift till Brottsofferfonden. Den höjdes senast 2015 till 800 kronor. Samtidigt höjdes avgiften för den som verkställer ett fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll till 80 kronor per dag. Det är många år sedan avgifterna höjdes. Vi anser därför att det bör övervägas om avgifterna ska höjas ytterligare.

30. Registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, punkt 37 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:286 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1–4 och

bifaller delvis motion

2020/21:364 av Solveig Zander (C).

Ställningstagande

Nyligen uppmärksammades ett fall där en person som dömts för övergrepp mot barn fått anställning på en förskola. Belastningsregister hade begärts av arbetsgivaren men eftersom tio år hade gått sedan frigivning uppdagade inte arbetsgivaren brottet. Enligt vår mening måste barnets bästa sättas i främsta rummet. Vi vill därför att regeringen ska se över lagstiftningen i fråga om gallring av uppgifter i belastningsregistret så att brott gällande barnpornografi och grovt sexuellt utnyttjande av barn kvarstår i registret under en betydligt längre tid än i dag.

I dag har arbetsgivare inom psykiatrisk sjukvård, vård av utvecklingsstörda, vård av barn och ungdomar, tvångsvård av missbrukare samt företag som installerar larm rätt att vända sig till polisen direkt och begära ett utdrag ur belastningsregistret. Vi menar att det ska gälla för samtliga yrkesgrupper som arbetar med barn. Det vill säga skola och förskola, HVB-hem, LSS och annan verksamhet för barn samt personal inom vård och omsorg.

Vidare är det i dag upp till arbetsgivaren att bestämma om den jobbsökande ska anställas eller inte efter utförd registerkontroll. Detta innebär i praktiken att det inte finns något förbud mot att anställa sexualbrottslingar vid exempelvis en skola. Vi anser att personer som har dömts för sexualbrott mot barn, barnpornografi inbegripet, aldrig ska få arbeta med barn. Det borde därför vara förbjudet för arbetsgivare att anställa personer till yrken där den huvudsakliga verksamheten riktas till barn.

För att säkerställa att befintlig personal under anställningstiden inte begått ovan nämnda brott samt för att trygga personal, barn och föräldrar anser vi att arbetsgivaren kontinuerligt bör ges möjlighet att begära utdrag ur belastningsregistret.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

31. Barnahus, punkt 38 (S, L, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3139 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 28,

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 7 och

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Förra året riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett var i landet man bor. Mot bakgrund av att tillkännagivandet fortfarande bereds inom Regeringskansliet och då frågan i övrigt är uppmärksammas finns det enligt vår mening inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av det som begärs i motionerna.

32. Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer, punkt 40 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:36 av Mikael Larsson (C),

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 12,

2020/21:930 av Roland Utbult (KD),

2020/21:2957 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33,

2020/21:3096 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 62,

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,

2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 40,

2020/21:3381 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4,

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 och
2020/21:3684 av Hans Rothenberg (M).

Ställningstagande

Även om det vore allra enklast för brottsoffret om han eller hon kunde få ersättning av staten direkt efter brottet eller om brottskadeersättning betalades ut direkt efter att domen hade vunnit laga kraft, så har dessa och liknande alternativ flera nackdelar. Bland annat skulle incitamenten för enskilda att teckna försäkringar minska, vilket på sikt skulle kunna leda till att skyddet helt togs bort ur de svenska hemförsäkringarna. Detta är något som framför allt skulle drabba de brottsoffer som inte får sin sak prövad av domstol. En sådan ordning skulle också medföra en betydande kostnadsökning för staten. Vi anser därför att brottskadeersättning även i fortsättningen bör vara underordnad andra ersättningsformer som står den skadelidande till buds. Mot den bakgrunden saknas det enligt vår mening anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

33. Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer, punkt 40 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2957 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33 och

bifaller delvis motionerna

2020/21:36 av Mikael Larsson (C),

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 12,

2020/21:930 av Roland Utbult (KD),

2020/21:3096 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 62,

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,

2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 40,

2020/21:3381 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4,

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 och

2020/21:3684 av Hans Rothenberg (M).

Ställningstagande

Enligt min uppfattning behöver brottsofferperspektivet i rättsväsendet stärkas. Det är otillfredsställande att brottsoffer själva ska behöva utkräva skadestånd av förövare. Jag vill därför att systemet med såväl kränkingsersättning som skadeståndersättning ses över.

34. Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer, punkt 40 (L)

av Johan Pehrson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 62 och bifaller delvis motionerna

2020/21:36 av Mikael Larsson (C),

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 12,

2020/21:930 av Roland Utbult (KD),

2020/21:2957 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33,

2020/21:3096 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2,

2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 40,

2020/21:3381 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4,

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 och

2020/21:3684 av Hans Rothenberg (M).

Ställningstagande

Jag anser att man bör se över reglerna om utbetalning av skadestånd i syfte att förkorta väntetiderna för brottsoffer. De måste snabbare än vad som är fallet i dag kunna få ut det skadestånd som domstolen har tilldömt dem. Det kan t.ex. röra sig om att få bättre juridiskt stöd för att driva in beloppet eller om att staten betalar ett motsvarande belopp till brottsoffret och sedan kräver in det av den dömda eller dennes försäkringsbolag. En översyn av reglerna bör därför göras för att lägga grunden för en framtida reform av hanteringen av ersättning till brottsoffer.

35. Brottsoffermyndighetens indrivning av fordringar, punkt 41 (L)

av Johan Pehrson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 63.

Ställningstagande

Det förekommer att Brottsoffermyndigheten väljer att avstå från att aktivt driva in fordringar från dömda. Det kan då handla om situationer där gärningspersonerna vägrar att medverka till att betala beloppet, och att myndigheten för att utverka exekutionstitlar skulle behöva väcka en civilrättslig process i domstol där brottsoffren skulle kunna tvingas att medverka aktivt, med den upprepade traumatisering detta skulle kunna innebära. Jag vill se en översyn av regelverket för att möjliggöra att Brottsoffermyndigheten ges bättre möjligheter att aktivt driva in fordringar från redan dömda gärningspersoner utan att brottsoffren ska tvingas att medverka aktivt.

36. Skadeståndsnivåer, punkt 43 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3296 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4,
2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och
2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 och
bifaller delvis motion
2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Den som utsatts för brott ska alltid kunna räkna med ett starkt stöd. Den kränkning som brottsoffret utstått efter att ha utsatts för brott bör uppgraderas för att stå i bättre överensstämmelse med de etiska och sociala värderingar som är rådande i dag. Vi vill därför fördubbla nivån på den kränkingsersättning som de som utsatts för bl.a. sexualbrott kan få rätt till. En sådan förändring skulle dessutom på ett tydligare sätt markera att det som brottsoffret utsatts för utgör en överträdelse av brottsoffrets rätt till sin person och integritet. Det är därför positivt att regeringen har tillsatt en utredning som bl.a. fått i uppdrag att ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättning bör höjas och hur detta bör åstadkommas. Det är emellertid viktigt att detta arbete inte fördröjs och att det leder fram till en höjd nivå i enlighet med vad vi här har anfört.

37. Skadeståndsnivåer, punkt 43 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 11 och
bifaller delvis motionerna

2020/21:3296 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4,

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Skadestånd syftar till att kompensera det lidande och den kränkning som brottsoffret har utsatts för. Vi anser att de kränkingsersättningar som döms ut är alldeles för låga. Även om pengar aldrig helt kan kompensera den fysiska och psykiska kränkning som kvinnovåld utgör är det tydligt att dagens skadeståndsbelopp är för låga.

För att skadeståndet åtminstone ska ge den viktiga effekten att brottsoffer och allmänhet upplever att rättsväsendet tar brotten på allvar bör kränkingsersättningarna, framför allt beträffande brott mot person, höjas. Som ett led i detta ska skadestånden för sexualbrott samt brotten grov kvinnofridskränkning och olaga förföljelse höjas kraftigt. Dessa typer av brott är alla av mycket allvarlig kränkande natur och är enligt kriminalstatistiken dessutom allt som oftast ett utslag av våld riktat mot kvinnor.

Det är positivt att regeringen har tillsatt en utredning som bl.a. fått i uppdrag att ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättning bör höjas och hur detta bör åstadkommas. Det är emellertid viktigt att detta arbete också leder fram till en höjd nivå i enlighet med vad vi här har anfört.

38. Kartläggning av sexualbrotten, punkt 44 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Emma Ahlström Köster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:1109 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M) yrkande 1 och

2020/21:3296 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Med hänsyn till den stora ökning av personer som uppger att de utsatts för sexualbrott under de senaste åren anser vi att det finns anledning att göra en bred kartläggning av just sexualbrott. En sådan kartläggning ska omfatta både brottslighetens karaktär, var och i vilka sammanhang brotten begås, men också vilka som begår brotten och vilka som är brottsoffer. Den typen av bred kartläggning som vi vill se bör kunna ligga till grund för såväl förändrad lagstiftning som utformning av informationsinsatser och andra åtgärder i syfte att förebygga brott.

39. Uppdrag att kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism, punkt 45 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2020/21:2676 av Amineh Kakabaveh m.fl. (-, S, KD, C, L, M, MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Det pågår ett omfattande arbete för att förebygga och bekämpa såväl gängkriminalitet som hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet mot våldsbejakande extremism är en viktig del i arbetet för att motverka organiserad brottslighet.

I sammanhanget kan bl.a. den pågående myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet nämnas. Inom ramen för denna ska möjligheterna till att stödja samhällets samlade åtgärder för att motverka våldsbejakande extremism särskilt beaktas. Vidare beslutade regeringen i december 2019 om ett uppdrag att ta fram ett gemensamt nationellt avhopparsprogram som ska bidra till att förstärka samhällets stöd till individer som vill lämna kriminella och våldsbejakande extremistiska miljöer och grupperingar. Uppdraget, som är en del av regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminaliteten, slutredovisades den 22 februari 2021.

Frågorna är således uppmärksammade och vi utgår från att regeringen vid behov vidtar de ytterligare åtgärder som behövs. Mot den bakgrunden saknas det enligt vår mening anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

Särskilda yttranden

1. Skärpta straff för brott med hedersmotiv, punkt 11 (C, L)

Johan Hedin (C) och Johan Pehrson (L) anför:

Hedersrelaterat våld och förtryck måste bekämpas genom bl.a. strängare straff. Den 1 juli 2020 infördes en ny straffskärpningsgrund i brottsbalken som innebär att om ett motiv för brottet har varit att bevara eller återupprätta heder ska det ses som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet. Detta är ett steg i rätt riktning men det finns mer kvar att göra.

Som en följd av januariavtalet tillsatte regeringen i juli 2019 en utredning om hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget redovisades i oktober 2020 i utredningsbetänkandet Ett särskilt hedersbrott (SOU 2020:57). Utredningen föreslår bl.a. att det bör införas ett nytt särskilt hedersbrott i 4 kap. brottsbalken. Av respekt för den pågående beredningen av utredningens förslag väljer vi här att avstå från att reservera oss till förmån för motionerna.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 47 (M)

Johan Forssell (M), Ellen Juntti (M) och Emma Ahlström Köster (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i de aktuella parti- och kommittémotionerna men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 47 (SD)

Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 47 (C)

Johan Hedin (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 47 (KD)

Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

6. Motioner som bereds förenklad, punkt 47 (L)

Johan Pehrson (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:36 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att skadestånd utbetalas till de drabbade och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:195 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra vapenlagen (1996:67) i enlighet med motionens intention och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:286 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gallring av uppgifter i belastningsregistret och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompletterande av yrkesgrupper där arbetsgivare kan begära ut belastningsregister och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda att personer som dömts för sexualbrott mot barn anställs inom barnyrken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta så att arbetsgivaren kontinuerligt ges möjlighet att begära utdrag ur belastningsregister och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:364 av Solveig Zander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlängning av kontroll i belastningsregistret av personer som, i sitt yrke eller liknande, kommer i kontakt med barn och unga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:395 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att ge personer som säljer sexuella tjänster målsägandestatus under förundersökningar och rättegångar mot sexköpare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att se över polisens samarbete med regionkoordinatorerna mot prostitution och

- människohandel i samtliga polisregioner och ta fram en handlingsplan för att stärka samarbetet i syfte att ge utsatta personer skydd och stöd och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att organisera arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål i nära samarbete med socialtjänst och ideella organisationer på området och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att Polismyndigheten ska få en egen sambandsperson som ska fokusera på arbetet mot människohandel för sexuella ändamål vid Europol och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att kartlägga den svenska sexhandelns och porrindustrins kopplingar till organiserad brottslighet samt ta fram åtgärder som minskar porrindustrin och stöttar de människor som utnyttjas i den, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att särskilt söka efter unga människor som riskerar att utnyttjas i prostitution via dejtingsidor på nätet eller dejtingappar genom s.k. sugardejting i syfte att förmedla en direkt kontakt till socialtjänsten för att de utsatta ska få hjälp och stöd att lämna prostitutionen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:409 av Niels Paarup-Petersen (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:451 av Amineh Kakabaveh (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att vidare kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och jihadism och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vårt lands rättsvårdande myndigheter m.fl. bör genomgå en utbildning i hur hedersförtrycket uppstår, vidmakthålls och fungerar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen efter skyndsamt genomförd utredning bör förelägga riksdagen ett lagförslag där handlingar utförda i syfte att tvinga någon att stanna kvar i ett äktenskap betraktas som allvarligt kvinnofridsbrott och straffbeläggs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en kommission för att utreda samtliga fall med

misstänkta "balkongflickor" och undersöka varför så få fall av "balkongflickor" inte hamnat i domstol och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en bredare eller tydligare definition av hedersbrottslighet, där företeelsen balkongflickor beaktas och inkluderas i denna vidare definition av begreppet hedersbrottslighet samt att denna definition införs i kommande lagtexter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:456 av Kerstin Lundgren (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra ett kommunalt ansvar för en samlad funktion för stöd till brottsdrabbade och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:495 av Désirée Pethrus (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas i syfte att se över porrindustrins skadeverkningar med koppling till sexköpslagen, i enlighet med motionens intentioner, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:601 av Josef Fransson (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga ned Brå och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:641 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för människohandel och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för trafficking och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om människohandel och traffickings tillämplighet och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av utfärdandet eller underlättandet av tvångs- och barnäktenskap liksom motsvarande äktenskapsliknande förbindelser och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det straffbart att ingå eller på något sätt bidra till barnäktenskap i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även inofficiella barnäktenskap ska kunna straffbeläggas och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny brottsrubricering för brott med hedersmotiv och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kraftiga skärpningar av de straff som utdelas för all form av hedersrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda eventuella lagändringar som möjliggör att även de som underblåser hedersrelaterat förtryck men inte själva utför våldshandlingar kan ställas till svars och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en haverikommission vid varje fall av dödligt kvinnovåld och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla utfärdandet av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för överträdelse av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ringa överträdelse av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontaktförbud med elektronisk övervakning för gärningsmän dömda för vålds- och sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda skadestånd för kvinnovåldsbrott och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en statlig skadeståndsgaranti och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:753 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt förbättra och förändra rättsprocesser där barn är inblandade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:869 av Sanne Lennström (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av avgifterna till Brottsofferfonden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:930 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda automatiska utbetalningar av skadestånd till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1053 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ta fram en handlingsplan för hur man ska bekämpa den olagliga arbetskraften och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att studera hur andra länder i EU har löst problem med olaglig arbetskraft och vad man vidtagit för åtgärder samt tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1058 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre samordning mellan myndigheter när det gäller bortförda barn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utökat konsulärt uppdrag och integreringsrådgivare på vissa utvalda ambassader och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1109 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kartläggning av sexualbrott mot barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1563 av Åsa Eriksson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bred kartläggning om porrens skadeverkningar på olika delar av samhället och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1611 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera att ingå eller på något sätt bidra till barnäktenskap i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även inofficiella barnäktenskap ska kunna bestraffas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för barnäktenskap ska revideras och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen mot tvångsäktenskap ska skärpas så att straffet blir längre och bättre motsvarar brottets karaktär och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen mot tvångsäktenskap ska skärpas så att brottet normalt leder till utvisning och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de som inte respekterar våra lagar gällande månggifte ska straffas och i den mån det är möjligt även utvisas ur landet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1612 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetens att stödja barn bland dem som i rättsprocessen arbetar med eller möter barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1720 av Marlène Lund Kopparklint och Sofia Westergren (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning om det solidariska betalningsansvaret gällande skadestånd bör tillsättas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1752 av Karin Enström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna för anhöriga till brottsoffer att få ersättning på grund av avspärningar eller andra tvångsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1832 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det straffbart att ingå eller på något sätt bidra till barnäktenskap i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även inofficiella barnäktenskap ska kunna straffas och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för barnäktenskap ska vara kännbart och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2035 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de som bidrar till att barnäktenskap kommer till stånd ska bära straffansvar för detta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:2135 av Daniel Andersson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendets hbtq-plus-kompetens ska säkerställas och vara hög i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett bättre förebyggande arbete och utredning av hatbrott mot hbtq-plus-personer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av utbildning om hatbrott och hbtq-plus-personers livssituation i polisutbildningen och Polismyndighetens utbildningsprogram, som utbildning av ordningsvakter m.fl., och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av utbildning om hatbrott och hbtq-plus-personers livssituation inom rättsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att myndighetsansvar utpekas för att följa forskning om hatbrott på hbtq-plus-fobisk grund och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2362 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett hedersbrott i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2573 av John Weinerhall (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utreseförbud och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om passlagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en nationell handlingsplan mot hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2676 av Amineh Kakabaveh m.fl. (-, S, KD, C, L, M, MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att vidare kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och religiös extremism och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för brott med hedersmotiv och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2720 av Johanna Öfverbeck m.fl. (MP):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till unga brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av modellen för brottsskadeersättning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2842 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffen för brott som är riktade mot äldre och särskilt utsatta personer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2906 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tillåta försäljning av pepparsprej för personskydd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2957 av Johan Hedin m.fl. (C):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsoffer över hela landet ska ha rätt till stöd och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över systemet med kränkingsersättning och skadeståndersättning och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för fler fällande domar för könsstympning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2958 av Johan Hedin m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärda de brister som framkommer i Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens interngranskning av det brottsutredande arbetet kring våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppklarandeprocenten av brott i nära relationer måste öka och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nollvisionen för våld och förtryck i nära relationer, samt för sexualiserat våld, ska gälla i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att specialistkompetens på brottsutredning av våld i nära relation och

- sexualbrott ska finnas i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de som i sin yrkesroll ofta kommer i kontakt med offer för våld i nära relationer ska ha relevanta kunskaper om våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning för att kartlägga varför våldsdödade i nära relationer har fallit igenom samhällets skyddsnet trots kontakter med vård och myndigheter före våldsdådet och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som är våldsutsett och gör en anmälan om brott i nära relation ska få brottsofferstöd inom ett dygn från polisanmälan och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett automatiskt kontaktförbud vid fällande dom för brott i nära relation och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äldre som utsätts för våld i nära relation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3096 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för brottsskadeersättning så att brottsofferperspektivet betonas och att utreda om den av domstol fastställda ersättningen kan betalas ut genom Brottsoffermyndigheten utan att brottsoffret själv måste agera, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3139 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram och genomföra en nationell handlingsplan avseende stöd till brottsutsatta barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L):

60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om systematiskt stöd till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottsofferfrågor i polisens lokala operativa arbete och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om reformerade skadeståndsregler och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Brottsoffermyndighetens förutsättningar att aktivt bevaka fordringar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskalan för äktenskapstvång och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskalan för vilseledande till tvångsäktenskapsresa och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om preskriptionstiden för äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av stämpling eller försök till vilseledande till tvångsäktenskapsresa och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnrättsperspektiv i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kunskapsutveckling gällande kopplingen mellan hedersrelaterat våld, extremism och organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationellt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3275 av Juno Blom m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som hör eller förhör ett barn bör ha särskild utbildning för detta och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättsväsendets arbete mot människohandel med barn och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Europasamarbetet mot människohandel med barn och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3296 av Johan Forssell m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skadestånden för de som utsatts för ett sexualbrott bör höjas avsevärt och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred kartläggning av sexualbrotten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3297 av Johan Forssell m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontaktförbud med fotboja ska användas i fler fall och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma med en särskild brottsrubricering för hedersbrott betydligt tidigare än 2022 och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera de s.k. moralpoliserna genom ett särskilt brott, olaga frihetsbegränsning, som förbjuder tvång och otillbörliga påtryckningar som syftar till att upprätthålla heder och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en kartläggning av förekomsten av moralpoliser som begränsar människors frihet genom påtryckningar och tvång att följa informella regler och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa moralpolisernas tillträde till allmänna platser genom en möjlighet att meddela tillträdesförbud för personer som skapar otrygghet och begränsar andra personers rörelsefrihet i hederns namn och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskapen inom rättsväsendet om hedersrelaterat våld och förtryck bör förbättras samt att specialiserade poliser och åklagare ska finnas för att stödja hanteringen av hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas möjlighet för polisen att skjuta upp eller låta bli att underrätta vårdnadshavare om ett förhör med ett barn ägt rum om det är till men för barnet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska kunna höra barn som är under 15 år som vittnen även utan vårdnadshavares godkännande i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjligheterna att verka proaktivt mot anhöriga till den som löper risk

- att giftas bort mot sin vilja, t.ex. genom föreläggande eller förbud av domstol, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera försök till vilseledande till äktenskapsresa och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en skärpning av lagstiftningen mot äktenskapstvång, barnäktenskap och vilseledande till äktenskapsresa och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett straffansvar för föräldrar som inte skyddar sina barn mot könsstympning och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlåtenhet att anmäla eller annars avslöja äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott bör kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera oskuldkontroller och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3298 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördubblad kränkingsersättning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om effektivare hantering av ersättning till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjd avgift till Brottsofferfonden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell handlingsplan för att öka likvärdigheten i stödet till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en noggrannare återkoppling till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en total översyn av stöd till brottsoffer samt att inrätta en koordinerande funktion från samhällets sida och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell plan för barnhusens verksamhet samt åtgärda bristerna i utvärderingen av barnhusen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk registerkontroll och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3307 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens arbete mot barnprostitution och människohandel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3308 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffet för människohandel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3311 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om människohandel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3322 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Brå bör ges i uppdrag att genomföra en fördjupad kartläggning av brottsligheten i skolorna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka brottsofferperspektivet i svenskt rättsväsen och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för brottsskadeersättning och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en total översyn av stöd till brottsoffer samt om att inrätta en koordinerande funktion från samhällets sida och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödet till brottsoffer bör vara likvärdigt över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkopplingen från polis till brottsoffer ska vara tydlig och noggrann och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontaktförbud med fotboja ska användas i fler fall och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild brottsrubricering för hedersbrott med grov fridskränkning som förebild och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa hedersmotiv som en egen försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera de s.k. moralpoliserna genom ett särskilt brott, olaga frihetsbegränsning, som förbjuder tvång och otillbörliga påtryckningar som syftar till att upprätthålla heder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3381 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsoffer ska slippa driva in sina skadestånd och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens bidrag till föreningar som verkar inom brottsoffersektorn bör fördelas direkt till de lokala verksamheterna av Brottsoffermyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ”forced marriage unit” enligt brittisk modell ska inrättas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att utfärda en domstolsorder i likhet med brittisk modell för ”forced marriage protection order” och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av mer kunskap om könsstympning inom rättsväsende, skola och sociala myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3427 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontaktförbud i en gemensam bostad och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3432 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda den s.k. straffskärpningsparagrafen i brottsbalken vad gäller brott riktade mot personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hårda straff för hedersrelaterat våld och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersbrott som egen kategori i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett straffrättsligt ansvar för vårdnadshavare som inte förhindrar könsstympning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utreseförbud om det finns en risk att resan syftar till tvångsgifte eller könsstympning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3480 av Michael Anefur m.fl. (KD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sekretesslagstiftningen bör förändras så att berörda myndigheter inom barnhusen kan samarbeta utan hinder av sekretess och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3495 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av rutinerna kring utbetalning av skadestånd till yrkeskriminella och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3496 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över det offentliga stödet till brottsofferjourer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja avgiften till Brottsofferfonden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medling ska erbjudas oberoende av gärningsmannens ålder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en nationell samordnare för medling och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens arbetssätt, kunskapslyft för de som kommer i kontakt med brottsoffer och information till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommuners skyldighet att finansiera brottsofferstöd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av skadeståndsnivåerna och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvalitet i brottsofferstödet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredning, uppföljning och återkoppling till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brott mot äldre och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om viktimologisk forskning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om automatisk utbetalning av skadestånd och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stödcentrum för unga brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnahus och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändrade sekretessregler för barnahus och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3684 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skadeståndslagen och brottsskadelagen i syfte att stärka enskilda brottsoffers möjlighet till full skadeersättning samt att begränsa dömda gärningsmäns möjligheter att undkomma betalning av skadestånd genom vägran, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3703 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av åtgärder för att förhindra mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
47. Motioner som bereds förenklad		
2020/21:195	Michael Rubbestad (SD)	
2020/21:409	Niels Paarup-Petersen (C)	19
2020/21:451	Amineh Kakabaveh (-)	1, 4 och 14
2020/21:495	Désirée Pethrus (KD)	3
2020/21:641	Adam Marttinen m.fl. (SD)	28
2020/21:656	Ebba Hermansson m.fl. (SD)	9, 15 och 16
2020/21:753	Hans Hoff (S)	
2020/21:1053	Sten Bergheden (M)	2 och 4
2020/21:1058	Maria Stockhaus m.fl. (M)	1 och 2
2020/21:1563	Åsa Eriksson m.fl. (S)	
2020/21:1611	Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)	13–15, 21 och 22
2020/21:1612	Linda Lindberg m.fl. (SD)	16
2020/21:1720	Marléne Lund Kopparklint och Sofia Westergren (båda M)	
2020/21:1752	Karin Enström (M)	
2020/21:1832	Julia Kronlid m.fl. (SD)	44–46
2020/21:2035	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	29
2020/21:2135	Daniel Andersson m.fl. (S)	1–5
2020/21:2573	John Weinerhall (M)	1–3
2020/21:2906	Lars Beckman (M)	
2020/21:2957	Johan Hedin m.fl. (C)	47
2020/21:2958	Johan Hedin m.fl. (C)	9
2020/21:3274	Juno Blom m.fl. (L)	8–11 och 13
2020/21:3275	Juno Blom m.fl. (L)	1, 30 och 31
2020/21:3297	Johan Forssell m.fl. (M)	8–11, 14, 15, 17, 18 och 20
2020/21:3298	Johan Forssell m.fl. (M)	4 och 13
2020/21:3322	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	12
2020/21:3365	Ulf Kristersson m.fl. (M)	39 och 42
2020/21:3366	Ulf Kristersson m.fl. (M)	21 och 22

2020/21:3410	Désirée Pethrus m.fl. (KD)	11, 14 och 20
2020/21:3432	Bengt Eliasson m.fl. (L)	1
2020/21:3453	Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD)	8 och 9
2020/21:3480	Michael Anefur m.fl. (KD)	24
2020/21:3495	Markus Wiechel (SD)	
2020/21:3496	Andreas Carlson m.fl. (KD)	1, 3–6, 8, 11, 15 och 19